

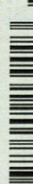
antxoa Etxegoin: "Hizkuntz Kontseiluaren funtsa ez da oraino landua"

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

01712

Dirua

FUSIOEN EROMENEAN

Fernando Buesa

Larria da ETarekin oraindik mintzakidetzarik ez izatea"

ametzagaiña

t a l d e a

ADUR
SOFTWARE
PRODUKZIOAK

KOMUNIKAZIOA
&
GRAFIKAGINTZA

PRENTSA
ETA
ARGITALPENAK

SOFTWARE
BALIABIDEAK

komunikazioaren alorrean
teknologia ikertu eta
produktuak garatu

Ikerkuntza
+ garapena

Internet

multimedia

ZIRKUITU IBILBIDEA, 1-2 PABILOIAK 20160 LASARTE-ORIA (GIPUZKOA)

TEL.: 943 37 18 49 - FAXA: 943 37 27 72

WEB: **WWW.AMETZA.COM** - POSTA ELEKTRONIKOA: **AMETZA@AMETZA.COM**

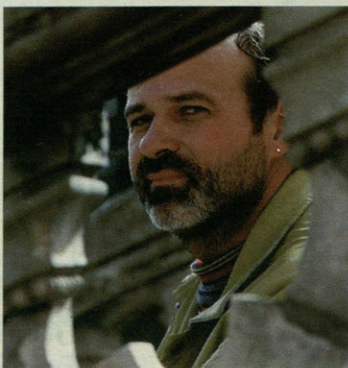
Argazkiak: Alberto Elozegi
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ Fernando Buesa: «Larria da
ETArekin oraindik
mintzakidetzarik ez izatea» 9

■ Dirua berezia: Fusioen
eromenean 15

■ P. Etxegoin: «EKEk
egiten duen oreka lana
biziki zaila da» 36

■ Basaizea:
Nafarroaren Eguna
baino gehiago 43

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. <i>Asisko Urmeneta</i>	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Fernando Buesa.	
<i>Xabier Letona</i>	9

NAZIOARTEA

Europa NATOren lur erasoari begira.	
<i>Xabier Letona</i>	12

EKONOMIA

Dirua berezia: Fusioen eromenean.	
<i>Daniel Udalaiz</i>	15

EUSKARA

Zortzi euskalkitako hiztunak berriketan.	
<i>Amaia Eraunzetamurgil</i>	32

GIZARTEA

Haur futbolariak begiraleen atzaparretan.	
<i>Onintza Irureta</i>	34
Elkarrizketa: Pantxo Etxegoin.	
<i>Mikel Asurmendi</i>	36

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	40
Basaizea: Nafarroaren Eguna baino gehiago.	
<i>Nagore Irazustabarrena</i>	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Irrati-Telebista. <i>Beñat Doxandabaratx</i>	50
Bizia	53
Ihesi	54
Denborapasak	56

IRITZIAK

Politika: <i>Mario Zubiaga</i>	8
Kultura: <i>J. M. Velez de Mendizabal</i>	42
Azkena: <i>Elixabete Garmendia</i>	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen editzioak laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

ASISKO + XAMARCO

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
 Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
 Zapirain.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitate: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Sorraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45.
 Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/
 943 36 10 48 (komertziala).
IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122
 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.
NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3.
 ezkerria. 31011 Iruñea.
 Tel.: 948 17 80 78. Faxa: 948 17 80 77.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria...15.000 pezeta.
 Ipar Euskal Herria...717 libera.
 Espainia...15.000 pezeta.
 Beste atzerriak...19.300 pezeta.
 Airez...30.225 pezeta.

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Pribatizazioa komeni

Harrituta nago, enpresa publikoak pribatizatzen direnean bezeroekiko jarriera erabat nola aldatzen duten ikusirik. Telefonikak kasu, Airtelen antzera abantailak handik eta hemendik eskaintzeaz gain, bezeroekiko atentzioa ikaragarri hobetu du, nahiz eta oraindik informazioa deituta emakume petralen batek erantzuten duen tarteka, euskal erakunde baten telefono zenbakia eskatu eta inondik inora asmatzen ez duena. Gutxienez orain zerbitzu bat kontratatzeke ez dut pentsatzen mesede bat eskatzera noanik.

Horixe etorri zait burura gaur goizean postetxera joan eta bertako funtzionariak gogo handirik gabe hartu nauenean, aurreperra begiratu ere egin gabe inprimaki bat bete behar dudula gazteleraz ahopean esan eta alde egin didanean; seguraski berari ez zegokion lana egiten ari zela eta ez diotela horregatik diru extrarik eman go pentsatuz amorrazioz beterik egongo zen.

Postetxeko zerbitzua ez litzateke horrelakoa izango merkatuan konpetentziarik izango balu. Ez horixe!

**GORKA ZENDOIA
 SANTUTXU**

Euskararen kalitatea telebistan

Euskal Irrati Telebistako hurrengo zuzendari nagusiak euskara behar bezala erabiltzea ezinbestekotzat jotzen omen

du Euskal Telebistako langile batzordeak. Hala pentsatzen dut nik ere, eta pozgarria iruditzen zait horrelako adierazpenak irakurtzea. Xabier Mendiguren Kontseiluko Idazkari Nagusiak esan duen bezala egia da EITBk parte erdaldun bat duela, baina parte erdaldunean onartuko ez luketen bezala gaztelania ez dakien bat, guk ere argi daukagu euskalduna izan behar duela.

Baina bereziki aipatzekoa da ere telebista bezalako medio indartsu batean ETB1eko aurkezle zein kazeterien euskara kalitatea, askotan ez baita behar bezain ona. ETB2n erabiltzen den gazteleraren pareko kalitatea behar lukela izan uste dut euskarazko katean, orokorrean telebistan erabiltzen den hizkuntza eredu bihurtu ohi baita herritarrentzat, hainbat arlotan eredu bihurtu ohi zaigun bezala: bizitzeko estiloa, jatzera, familiaren funtzioa, elikadura egokia, gorputz egoiak...

Telebistako zuzendariak enxepulu eman behar duela ados, baina medioak berak izan beharko luke eredu lehenik.

**AINHOA ETXANIZ
 TOLOSA (GIPUZKOA)**

Hiruko Txikian

NI, KARTZELAK AKABATUKO NAU

Eguneroko —astelehenetakoa ezik— gosaria dut gure Egunkaria. Sortu zenetik. Eta apirilaren lau-koak, eiogeldia edo, kontraeztarriratu eta bihoztarra utzi zidan. Goiko esaldia xehatu ezinik, irentsi egin bainuen Esteban Esteban Nieto militanteari egin elkarrizketa osoarekin batera. Betealdia. Eta horrek eragindako idorreriaz naukazue oraindik. Ezinegona. «Nik, dena eman dut. Ezin dut gehiago». Horrek, bizia askatasunari eskaintzen ziola jakitun denaren ahots nekatuarengandik etorritako, dardarizoa sortzen dizu, paso egitea eragozten dizuna. Chapeau Egunkariari, bere

eguneroko gosaria zapuztu diezaion ezer maite ez duenaren aldetik. Komunikabide berean izan dut kakeria sortu didan berria, aurreko betealdia libra dezadan edo. ETBdosa, ekoizpen berria prestatzen ari omen da. Hemengo missak eta misterrak ari ei dira aukera frogak egiten, Arabako mahastietan barna asma litezkeen istorio mistorioak dituztela oinarri. Euskal Herri bat, eta bi ikuspegi. Aukeran, nik nahiago ETBk Esteban Nietorenaz gidoia Koldo Izagirreraren bati galdetuko balio. Ni, besterik ezean, horren alde hilabeteko saria emateko prest. Hasi dadila kanpaina ●

◆ **JOXE MARI OSTOLAZA**

T E R M O

TXANPONA

GERRA, NEGOZIOA

NATOk Jugoslaviaren aurka abiatutako gerra lotsagarritik probetxua ateratzen ari direnak, EEBBetako eta Europako herrialdeetako arma enpresa handiak dira. Munduko jendarme nagusiak, EEBBetako presidente Clintonek, Jugoslavia erasotzeko agindua eman zuen egunean arma enpresetako akzioak izugarri igo ziren burtsan. Herrien deusezte eta hildakoak bost axola zaizkie. Arma funtzionatzen hasizitezen behar zuten, euren stock-a alboratu eta arma aurreratuko ekoizten hasteko, gero berriro ere euren patroik gorenari interesatzen zaionean hiltzen jarraitzeko. Lazgarria da gerrako lehen aste hauetan dagoeneko bilioi erdi pezeta gastatu direla ikustea, armamentuan soilik. Misil bakoitzak 165 milioi pezetako kostua du; hegazkin bakoitzak, 7.500 milioi pezeta. 1991ko Golkoko Gerran 15 bilioi pezeta gastatu ziren. Gerra honetan, besteetan bezala, interes ekonomikoak daude eta asko baldintzatzen dute. Botere ekonomiko eta finantzieroa dutenak daude arma enpresa horien atzean eta eura dira, besteak beste, erabaki politikoetan eragina dutenak. Erasotzeko agindua ematen duenaren, esaterako.

◆ DANIEL UDALAITZ

EAE-KO LEGEALDI AKORDIOA

MARTXOAREN azken astean sinatzekoa zen EHk EAJ-EA gobernuari eman beharreko sostenguari buruzko ituna. Ezerrez. Apirilean sinatuko dela zabaldu da berriro. Kale borroka ei zen oztopo nagusia eta, Permach, Otegi eta Diezek egin adierazpenen ondoren, bidea leundu bide da. Gobernukide zenbaitek ere, akordioa laster gauza daitekeela dio. Bitartean, urtea aurrera doa eta aurrekontu berrien zain daudenek art gaz begiratzeko diete datozen hilabetei.

GERRA ZIKINAREN MAMUA

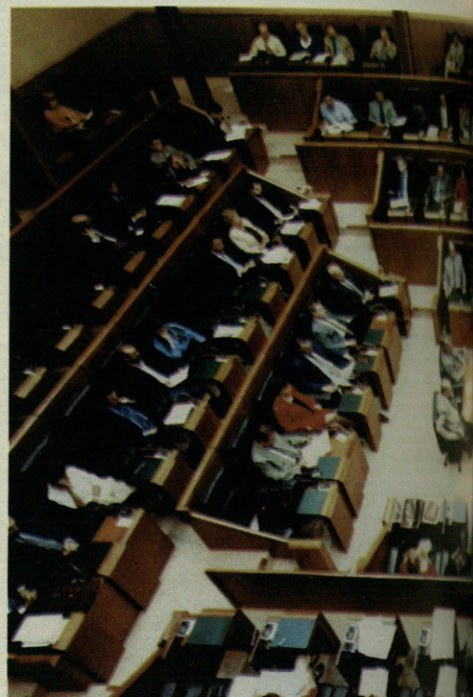
HILAREN 9ko goizaldean EAJko Txurdinagako Batzokia eta Getxoko PPKide bat bizi den etxebizitzaren aurka erasoak izan ziren. Harri-dura sortu zuten erasoek: jeltzaleek aspaldi ez dute erasorik jaso eta Getxokoaren ezaugarriek ere susmoen alarma piztu dute. Biak egin ziren Lizarra-Garazikoek Bilbon deitutako manifestazioaren atarian. Jadanik EAJ eta HBko zuzendaritzetan eraso hauetako batzuk gerra zikinaren ondorio diren susmoa zabaldua dago. Areago, norbaitek sabotairen baten ondorioz gertatutako hildakoren bat egungo panorama politikoaren erdian jarri nahi dela pentsatzen da, hauteskundeak izan aurretik gainera.

2000. URTE KLABEA

Iruñean emandako hitzaldian, Jonan Fernan-

■ Hernanin eman zioten su autobus honi.

dez Elkarriko koordinatzaileak ekaina eta 2000ko martxoaren artean —martxoan dira Espainiako hauteskunde orokorrak— bizi dugun prozesuan aurrerakada esanguratsurik izan daitekeela aipatu zuen. «Modu oso zuhurrean esanda —aipatu zuen—, gero eta gehiago entzuten da 2000. urtea klabea izango dela».

NAFAR LEGEALDIAREN AMAIERA

JOAN den astean egin zen Nafarroako Legebiltzarraren azken osoko bilkura eta FMen lizentzia banaketari buruz ikerketa batzordearen lana izan zen aztertutako gairik nagusia. Legebiltzarrak Jose Ignacio Palacios kontseilariaren dimisioa eskatu zuen honek auzian izandako jorkaera bidegabekoa dela eta. Berak ez du dimisioa aurkeztu eta Sanz lehendakariak bere horretan mantenduko duela iragarri zion. Edozein sistema parlamentariotik larria den UPNkoen jarrera ho-

B A H E A

- «Mugaz gaineko harremanak garrantzitsuak dira oso, baina Ipar Euskal Herria ttipia du ondokoaren parean. Ez gaitzazuela bakarrik utzi mugaz gainerako harreman horietan, beste desoreka sortuko baita, eta ondorioz arriskugarri bilaka baitaitezke», dio Alain Lamassouren.
- Mikel Bujanda Euskalerrira Irratiko zuzendaria baikor ageria da: «Uste dugu Euskalerrira Irratiak lizentzia lortzeko daraman aspaldiko bide honetan pauso baliagarria izango dela Batzordearen lana eta Parlamentuaren erabakia».

E T R O A

nek, ordea, inor gutxi harritu du.

PRESOEN INTIMITATEA ZAPUZZUZ

Presoak eta haiek gutun harremana dutenen intimitatea legez babestua badago ere, espetxeetako «segurtasun arrazoiek» gutun guztien intimitatea bortxatzen dute. Hori larria bada, larriagoa da oraindik Barne Ministeriotik karta hauek komunikabideetan publiko egitea, joan zen astean Europa Press agentziaren bidez preso askoren gutunekin egin zen legez. Aspaldiko musika da, ordea, eta gainera gotzain bati egiten bazaio —Setieni— pentsatzekoa da preso normal bati zer egingo ez zaion.

BILBOKO MANIFESTAZIOA

HILAREN 10 eta 12ko manifestazio eta lanuzte arrakastatsuen ondorioz, hausnarketarako tartea ere etorri da. Dirudienez, hilaren 12ko

KURDUEN LEGEBILTZARRA

Arazoa larria da, edo izan liteke behintzat, baldin eta Espainiako Auzitegi Konstituzionalak Kuerduen Legebiltzarra Gasteizen egiteari buruz laster erabakitzen ez badu. Edozein modutan Espainiako Gobernuak Gasteizko Legebiltzarren erabakiari elegitea, berez da larria, arazo ekonomikoa berez barre egitekoa baita Pinochet Espainiartzeko operazioa martxan dagoenean. Juan Mari Atutxak zuzen ihardetsi du zentzurik ez duela elegiteak, kontuan hartuta urtean zehar makinatxo bat atzerriko ordezkartza pasatzen dela Gasteiztik eta ez dela Madrilgo nazioarteko eskumenen inbasioztat hartzen esanez. Beraiek nahi izanez gero behintzat, Euskal Herrian biltzeko lekurik ez litzaieke faltatu beharko kurduei.

manifestazioan urtarrilaren 9an presoek eskubideen alde egindakoan baino jende gutxiago zegoen. Daniel Udaltzek, urteetan Bilboko «Egin»eko manifestazioak kontatu dituen kazetariak oraingoan ere egin zuen kontaketa: bere kalkuluen arabera 40.000 manifestari izan ziren Bilbon hilaren 12an eta 70.000 urtarrilean.

■ Hilaren 12ko manifestazio bat Donostian.

«Herri askotan udaletxeetara iristeko 4. perfila eskatzen bada, zergatik ez Justizian? Beraiek eskara meritoa izatea eskatzen duten bitartean, guk beharrezkoa izatea eskatzen dugu», zioen bokatu Euskaldunen Sindikatuko Luix Barrinagarrementeriak.

Iñaki Zarraoa ETBko ETaren elkarriketari buruz: «Dokumentu informatiboa igortezina zateke estatu ez demokratikoetan baina ohikoak dira demokratikoetan».

«Nazionalismotik beste herri batzuekiko elkartzasun gehiago sor liteke, sarritan nazionalismoa unero elkartasun adierazle da eta», zioen idatziz Pedro Ibarra EHUKo irakasleak.

■ X. Zubizarreta.

IZPIAK

Xabier Zubizarreta Arrasateko alkate ohia —eta berriro hautagaia— izango da Gipuzkoako Batzar Nagusietarako EH-ren zerrendaburua. Bestetik, **Iñaki Alkiza** EAJ-EAko hautagaia izango da Gipuzkoako Batzar Nagusietako lehendakariartzarako hautagai.

Johan Galtung gatazken konpontze lanetan ari den norvegiar ospetsuak bere bake dekalogoia plazaratu du berriz. Euskal Herriak Andorrako ereduari jarraitu behar diola zehaztu du.

Jose Ignacio Palacios Nafarroako Gobernuak kontseilariak jipoi galanta jaso du FMko lizentzien banaketaren ikerketaren ondoren. Nafarroako Legebiltzarrak dimisioa eskatu arren, bere postuan jarraituko du.

■ J. I. Palacios.

Norabide aldaketa

Bere garaian, Suarez Dukeak irudi metaforiko ederra asmatu zuen Espainiako trantsizioan egin beharreko lana argi eta garbi uler zedin: «Sistema politiko frankista itsasuntzi zaharkitua da, eta eraberritu beharra dago, zioen, baina barruan goazenak ito ez gaitezen, nabigatzen ari den bitartean aldatu beharko dizkiogu belak, sokak, lema zein arraunak, eta hori guztia, bidaian topatuko ditugun ekaitz edota uharriak aurreikusiaz, eta saiheztuaz».

Oztopo nagusia «botere faktikoena» izanik, Suarez kapitainak bazekien untziaren eraberritzean ikutu behar ez ziren atalak zeintzu ziren, untzi-gela eleganteenean zioan «armadore» borboia esaterako.

Orduan, iparorratzak, ipar magnetikoa erakusten zuen: Europako demokrazia estandarra, alegia, eta, biragunez josita egonda ere, «Espainia aske, zabal eta batuan» hasi eta amaitu zen txango hura.

GURERA itzuliaz, hogeituroteko ibilbidea egin ondoren, Autonomi Erkidegoaren untzia gidatu behar duen neurrian, Ibarretxe kapitainak antzeko erronka du aurrez-aurre.

Euskal untzia Espainiako bandera-untziari lotuta doa, atoiaren. Oso gustora bidaitu dira batzuk orain arte, Espainiako untzitik zetozenak bereziki. Beste batzuk berriz, nazioen arteko ozeanoak zeharkatzeko modurik aproposena hori zela uste izan dutenak, Espainiatik botatzen ziguten soka gakoduna mesede gisa onartu dute. Eta, azkenik, soka hori askatu nahian matxinatuta egondako euskal marinela ere hor izan ditugu, jo ta su.

Duela denbora gutxi, beraien arteko etengabeko liskarrak ofizial espainolen agintea besterik ez zekarrela ikusita, elkarlanean ari zeko konpromezua hartu dute euskal untziko marinela setatiok eta kapitain zuhurak. Baldintza? Euskal untziaren tripulazioak, kide guztiak barne, erabaki behar duela zubian hartuko den norabidea. Atoian joateko sasoia amaitu dela, beraz.

Nabari denez, kapitain jeltzalearekin hitzartutako akordioa ez da ofizial batzuen gustukoa izan, zubitik kanporatuak geratu baitira, untziaren norabidea ezarri ezinik.

Lehen bezela oraingoan, iparorratzak iparra eta hegosa erakusten ditu, baina lehengo guneak Paris eta Madril baziren, hemendik aurrera Lizarra eta Garazi izango dira: Euskal Herriaren

iparra eta hegosa.

Alabaina, gaurko egunez, nabigazio kartan norabidea aldatuta dagoela dirudien arren, euskal untziak lotuta darrai eta zubitik kanpo geratu direnak hamaikatxo ahalegin egiten ari dira edozein norabide aldaketa zapuztu nahian. Beharko balute, Espainiako untziari laguntza eskatzeko prest leudeke.

Norabide aldaketarako diskurtsoa artikulazio hegemoniko berraren isla da. Lizarra-Garaziko akordioan bildutako indar sozial eta politiko arras ezberdinek «euskal demokraziaren» hizpidea adostu dute. Hots, euskal erabaki esparruan eta bertan ezinbestekoa den prozedura demokratikoan zehazten dena. Inongo botere faktikoen itzalik gabe.

Mario Zubiaga
EHUko Zuzenbide irakaslea

“Norabidea aldatuta dagoela dirudien arren, euskal untziak lotuta darrai eta zubitik kanpo geratu direnak hamaikatxo ahalegin egiten ari dira edozein norabide aldaketa zapuztu nahian. Beharko balute, Espainiako untziari laguntza eskatzeko prest leudeke”

IBARRETXEK untzia kudeatu behar du, bai, baina norabideari dagokionean ezin du amore eman. Hegemoniaz ezarri beharreko kontua da. Gramsci, Poulantzas edo Althusserrek zioten moduan, «hegemoniaren bitartez une historiko batean talde baten baloreak nagusitu egiten zaizkie beste taldeen baloreei, horretarako koakzio zuzenaren beharrik ez duen tramankulu ideologikoa osatuz».

Gurean, balioa, euskal subirantotasuna da, eta ideologia legitimatzailea, berriz, demokrazia bera.

PSE-EE-k (eta UA-k) norabide aldaketaz eztabaidatzeko egindako gonbitea jaso eta onartu duten honetan, Lizarra-Garazi akordiopean, Ajuria-Eneko itunaren hamargarren puntuaren ondorioz, ala Ibarretxe kapitainak asmatu dezaken bilgune berraren baitan, euskal demokrazia onartzea da edozein kontsentsurako abiapuntua.

Konstituzionalistekin adosteko garaia ailegatuko da, dudarik gabe.

baina ez da oraingoa.

Ez da harritzekoa, beraz, lehen ehun egunetan Ibarretxe kudeatu ez izana, batzuk eskatzen diotena betiko lana baita, Espainiako atoi-untziak erabakitako norabidea kudeatzea alegia.

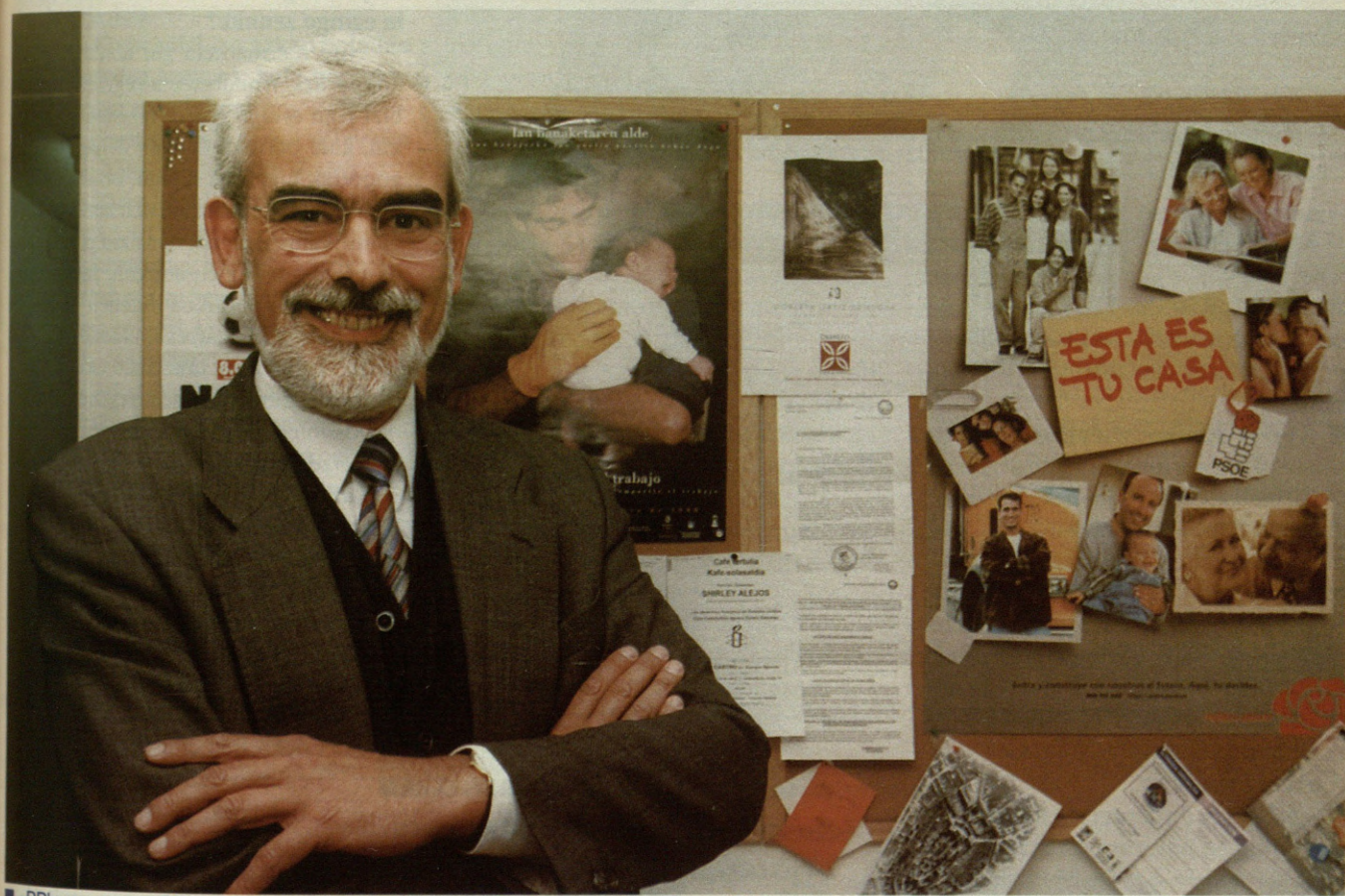
Datozen hauteskundeak egin eta hurrengo egunean, Ibarretxe-ren gobernuak aldaketa kudeatzen hasi beharko du, eta horretan nahi duen laguntza jaso beharko luke.

Euskal Demokrazia ezarri ondoren, egiazko berdintasunean bakoitza bere norabidea defendatzen hasten denean, independentzia edo bestelako ereduaren porturatuko garen ala ez, egindako lan politikoaren arabera erabakiko da. Bitartean, ekaitz franko ●

FERNANDO BUESA

Arabako PSE-EEko idazkari nagusia izateaz gain, sozialisten bozeramalea da Eusko Legebiltzarrean. Legebiltzarreko berba jario gogorra sosegua kutsatzeko modukoa bihurtzen da bulegoan. «Gara» egunkariko pizgailuarekin ematen dio su zigarro-puro handiari.

«LARRIA DA ETA-REKIN ORAINDIK MINTZAKIDETZARIK EZ IZATEA»

JOSEBA OLALDE

■ «PPk espetxe politikaren oinarrizko akordioa apurtu zuen Ajuria Eneko Mahaian».

Duela urtebete EAEko hiruko gobernuan zineten sozialistak. Asko aldatu dira gauzak harrezkero. Ba al duzu gobernu haren nostalgiarik?

Ez dut uste. 85ean legealdi itun batekin hasitako garaia da, eta gero koalizio gobernuak etorri ziren. Herrialdea kontsentuan oinarrituta aurrera eramateko formula izan zen, autonomia estatutua, autogo-

bernua, biolentziari aurre egiteko modua... Nazionalistena eta sozialistena herri hone-tan oso sustraituak dauden kulturak dira eta biak uztartuz herri hau aurrera eramateko ahalegina zen. Baina azken legealdian agortu egin zen, formulak ez gintuen asetzen. Horrez gain, EAJk argi eta garbi hartu zuen beste bide bat, guk jarraitu ezin genuena.

■ **Eta Ajuria Eneko Mahaiaren nostalgiarik?**

Nolabait bai. Tristezia ematen dit esperientzia haren amaierak, baina Mahaiarenak baino gehiago Itunarenak, Mahaia azken finean Itunaren tresna besterik ez baitzen. Herri honek Ajuria Eneko Akordioa edo antzerako beste bat berreskuratu behar du, eta lehenago edo geroago hura sostengatzen zuten oinarriak gure elkar bizitzaren oinarri bihurtuko dira berriro. EAJk, eta zehazki Ibarretxe lehendakariak, azken hila-bete hauetan Mahaiarekin egin duena

JOSEBA OLALDE

■ «Aznarren gobernua pasibitatearekin ari da kudeatzen su-etena».

akatsa iruditzen zait, amaiera emateko ere ez baitu bildu, hori ez da normala horrenbeste denbora elkarrekin egin ondoren. Ibarretxek berak dio Lizarrak eta Ajuria Eneak ez dutela balio, eta larriena hori da, ez dugula elkar ulertzeko tresnarik, oinarririk.

■ **Ajuria Eneko Mahaiari finikitoa emateko biltzea ondo ikusiko al zenuke?**

Beharbada bai. Alderdiak mahai baten inguruan biltzea garrantzitsua zen eta garrantzitsua izaten jarraitzen du. ETaren su-etenarekin Ajuria Eneko Itunaren 10. puntua indarrean jartzen zen eta etorkizuna eraikitzeke oinarri sendo bat ematen zuen. Etorkizuna oinarri barik eraikitzea da arriskutsua; urteetan kontsentsu demokratikoa izan dena gabe etorkizuna eraikitzea akatsa da.

■ **Ofizialki ez da desagertu baina errealtatean bai, zure ustez non egon da Ajuria Eneko Mahaiaren akatsa, egon bada?**

Azken legealdi honetan eska daitezke erantzukizun politikoak. 95 edo 96an Alderdi Popularrak ekin zion politikarekin hasi zen indargabetzen Ajuria Eneko Mahaiak. PPK espetxe politikan zegoen oinarritzko akordioa apurtu zuen. Garrantzitsuena, ordea, ez zen politika horrekiko akordioa apurtu zuela, desadostasunak mahai hartan hitz egin behar zirela baizik, eremu politikora eraman gabe. Horrez gain, etorkizunera begira ezberdintasun estrategikoak agerikoak ziren. Beraz, ba-

koitzari dagokion zatian «*mea culpa*»ri ekin beharko genioke. Baina Itunaren tresnak azken urteetan ondo ez ibili izanak ez du esan nahi Ituna txarra denik, areago, une hau da haren oinarriak gogora ekartzeko unerik aproposena.

■ **HBrekin izandako bileran informazioa ateratzera joan zinetela esan zuen Permachek.**

Alderdien artean maila horretan egiten diren bilerak zintzoak izan daitezen ahalgina egiten da, ez dira adeitasunerako egiten, errealtatean ikuspegiak elkar trukatzeko baizik. Gure idazkari nagusiak eta buruzagitzako beste kide batzuek izandako bilera haren helburua hori zen, HBk errealtatea nola ikusten zuen jakitea eta etorki-

■ **“Nola da posible gobernatzen dutenek oposizioa zanpatzea eta erasotuak ez babestea?”**

zunean nola joka zitekeen ikustea... Nire ustez, herri demokratiko batean alderdiek beraien artean hitz egin behar dute, guztiek guztiekin, eta Alderdi Sozialistak eremu parlamentarioko alderdi guztiekin jarrera hori mantentzeko asmoa du.

■ **Bitxia da. EAJk HBrekin elkarriketarako eta negoziazioak zituela argudiatuz, Jaurilaritza utzi zenuten iragan udan. Orain zuek hitz egiten duzue HBrekin.**

Samurra da ulertzeko. Itun politiko baten ondorioz geunden koalizio gobernuan,

eta beraz estrategiak edo egin beharrekoak gobernuakideen artean egin behar dira. Batek bere estrategiak koalizio gobernuakideekin baino beste hirugarren batekin finantzen dituztenean, ituna mantenezina da. Hori da gertatzen zena EAJ eta HBren artean. EAJk ez zuen nahi bakegintzaren arazoa sozialistekin konpontzea, eta HBrekin bai. Legealdi bukaeran zenbait itun parlamentario egin zen HBrekin, PSE-EEren ikuspegiaren aurka, eta baldintza horietan itunak apurtu egiten dira. Legebiltzarreko araudia izan zen leherkaria baina aurretik gauza asko gertatu zen.

■ **Duela gutxi gobernatzen gaituztenen aurkako herri matxinada bat zuzentzeko prest agertu zinen. Zertarako eta nola egingo zenuke?**

Nire hausnarketa gai honekiko honakoa da: azken hilabeteetan egoera gogorak bizi izan ditugu izaera fazistadun erasotuen, kale borroka deitzen denaren egoera gogorak bizi izan ditugu, otsailean bereziki. Popular eta sozialisten aurkako eraso planifikatua izan da, oposizio politika saihestu guran. Honen aurrean, Jaurilaritzak ordezkari politikoak dutenen ohiko jarduna babestu beharrean, aldeni egin da pasibo egonez eta horrelako ekintzak gaituztenen ez dituztenen sostenguekin. Nola da posible gobernatzen dutenek oposizioa zanpatzea eta gobernuak ez babestea. Hori gertatzen den herrialdean gobernu hori kanporatu behar da.

■ **Esaten ari zara gobernatzen dutenek egiten dituztela erasoak?**

Gobernatzen gaituztenek babesa ematen diete erasotzen gaituztenei. Zeinek egiten du kale borroka? Gaur egun nagusiak bi erakundek: Jarraik eta Amnistiaaren Alderdiak. Batzordeak (AAB), eta milia egunero ikusten ditut ETBn AABetakoak, baina ez ditut ikusten egindakoagatik erantzuten.

■ **Baina epaileek ez dituzte prentsaurrekoetan atxilotzen eta egunero ematen dituzte prentsaurrekoak.**

Epaileek ez dituzte atxilotu behar, hori polizia autonomoaren lana da. Hori poliziaren ardura da, gobernuaren ardura da. Erasotutakoak saihestea eta egileak auzitegi aurrera eramatea. Politikoki, ostera, gobernuak gaitzetsi behar ditu, bakartutako erasotutakoak izan garenok babesa eskainiz. EAJ izan da elkartasun personala adierazi duen bakarra, eta hori ere eskertzekoa da. Hori egiten ez badu, gobernuak matxinada m-

rezi du, eta herri honetan izan da matxina-darik, gogoratu besterik ez Blanco hil zu-teneko matxinada.

■ **Zuk diozunaren arabera, ulergaitza da Jarrai eta AABetakoak prentsurre-koetan edo egoitzetan ez atxilotzea. Ez dituzte atxilotzen ez ertzainek baina ez-eta polizia nazionalak ere Nafa-rronan.**

Ez, errua ez da bakarrik polizia autonomoarena, Mayor Orejak ere badu zereginik. Ez dakit zehatz-mehatz prentsurrekoa ematen ari

dena atxilotu beharko litzatekeen. Horren atzean, logistika dago, antolakuntza eta horren atzean dauden erakundeek erantzun egin behar dute. Kaleko edonork badaki hori horrela dela.

■ **Zer iruditzen zaizkizu azken boladan HBko buruzagi batzuek kale borroka-ren inguruan esandakoak?**

Beraiek badakite kale borrokak beraien

estrategiari kalte egiten diola. Baina kale borrokaren erabilgarritasunari buruzko hausnarketa hori ez da nahi-koa. Demokrata batek hitzez bakarrik defendatu behar ditu bere ideiak, bio-lentziari uko eginez. Arrazoia eta bo-toa, horiek izan behar dute tresnak.

■ **Eta zer eskatuko zenieke zuk?**

Gainerakoek egiten duguna egi-tea, norberen ikuspuntu politikoak inposatzeko biolentziari uko egitea, eta uko egiteak gaitzespena dakar. HBk ez du urrats hori eman eta eman artean defizit demokratiko maila bat izango du.

■ **Ez dirudi hori errealista denik, ez dirudi HB gaitzespen kontuetan sartuko denik.**

Urrats hori ematen ez badu, epe batean HBk ezingo du ahalegin serio-

rik egin gainerakoekin.

■ **Ibarretxeren Foroa dela eta desber-dintasunak al dira PSE-EEren baitan?**

Ez, bat bera ere ez.

■ **Zer esan nahi dute, orduan, PSOEn Batzorde Federalean gai hau aztertzean Manuel Huertas eta Patxi Lopezen ab-**

“Zeinek egiten du kale borroka? Gaur egun batez ere bi erakundek, Jarraik eta AABetakoek”

stentzioek?

Ez dakit, ni ez nintzen egon Batzorde Federalean... Dena den, Ibarretxek orain-dik ez du proposamen zehatzik. Bestetik, lehen esan dudana bezala, oraindik ezin zaie uko egin Ajuria Eneko edukiei. Eztabaida-rako oinarria hor dagoela uste dugu eta lehendakaria horretaz jabetuaraziko du-gulakoan nago. Foro hori norbaiten menpe

GOGORRENA

Bera da PSE-EEko gogorrena, Rosa Diez eta 78an berarekin batera hasitako Javier Rojo alderdikidearekin batera. Gasteizko Legebiltzarreko sozialisten bozeramailea da eta 79an Arabako Batzar Nagusietarako hautatu zutenetik era guztietako karguak izan ditu, bai maila instituzionalean zein alderdian. Ardanzenaren gobernu batean lehendakariordea izatera iritsi zen. Abertzaleen mamuetakoa da.

badago, Lizarrako Akordio alderdien menpe da. Ziur nago HBk ez duela Foro hori nahi.

■ **Hori ondorioztatu al zenuten HBrekin izandako bileratik?**

Bai. Zergatik? Bada, Lizarrako Ituna sinatu zenetik oso modan dagoen Euskal Herriaz hitz egite horren arabera, beraiek Nafarroa eta Frantziako Euskal Herria bateratuko dituen tresna bat nahi dutelako, nahiz eta seguruenik Nafarroarekin ere konforme leudekeen. Baina hori

bideraezina da. Beraz, hor dago foro horren oztopo nagusia eta ez sozialista edo popu-larengan.

■ **Eta eratuko balitz, zuek zer eramango zenukete foro horretara.**

Ajuria Eneko Ituna abiapuntu ona izan liteke. Gustatuko litzaidake jakitea duela hamar urte sinatu genuen akordio horre-tatik zerk ez duen balio, alderdi politikoen iritziz. Dena den, egoera hori urruti dago oraindik.

■ **Zer iruditzen zaizu Aznarren go-bernuak ETaren su-etenaz den-bora honetan egin duen kudeake-ta?**

Pasibitatearekin ari da. Bi gauza leporatzen dizkiot Aznarren gobernuari: bat, Estatu ikusmoldea eska-tzen duen gai baten inguruan akordio-rik ez izatea sozialistekin, zentzuga-bea dena; eta bi, ETarekin mintzaki-detza iragarri zuen baina harrezkero bost hilabete pasatu dira eta ez da ezer ikusten, hori larria da; hirugarrenik, gobernuak espetxe politika malgua-go egin zezakeen, eta horrek ez du esan nahi alderdi nazionalistei arra-zoia ematen zaienik ●

◆ XABIER LETONA

BILINTX MEGADENDA

IGANDE ETA JAIEGUNETAN ZABALIK

Fermin kalbeton, 21 • Tel.: 42 00 80 / 42 02 24 • Faxe: 42 23 63 • 20003 DONOSTIA
Fermin kalbeton, 30 • Tel: 42 26 96 • 20003 DONOSTIA
Republica Argentina, 4 • Tel: 62 68 17 • Faxe: 62 68 17 • 20300 IRUN
Arostegieta, z/g. • Tel: 67 35 33 • Faxe: 67 35 00 • 20400 TOLOSA
Ibargarai, 12 • Tel: 76 40 50 • Faxe: 76 40 50 • 20570 BERGARA

«Nouvel Observateur» aldizkariak Balkanetan bizi den gerraren kronologia zehatza egin dute, Rambouilleten alde desberdinetako elkarrizketak hasi zirenetik NATOk erasoei ekin zien arte. Ondorengo lerroetan kronologia horren laburpen bat eskaintzen da.

EUROPA NATO-REN LUR ERASOARI BEGIRA

■ Serbiarrek jadanik ehundaka mila kosovar-albaniar kanporatu dute Kosovotik.

Nouvel Observateurreko Zuzen-dari Jean Daniel-ek Balkanetan bizi den egoeraz editorializatzeko «Gerra txarra, borroka zuzena» esaldia erabiltzen du. Ondo iruditzen zaio erasoen bidez Milosevicen «ge nozidio politika» saihestu nahi izatea. Txarto iruditzen zaio, aldiz, munduan era honetako gatazken aurrean erabiltzen den «bi neurriko ezpata», zeinaren arabera batzuetan parte hartzen den eta beste batzuetan ez. Horrez gain, bere ustez, Milosevicen politikaren ondorioz gertatzen ari den kosovar-albaniarren ihesean ezin da errefuxiatuez hitz egin, «desplazamentuaz» baizik.

Martxoak 24, asteazkena, 20.00ak.

«Gonzalez» eta «Philippine Sea» itsasontzi estatubatuarrek eta «Splendid» ur-

pekariak Serbia, Kosovo eta Montenegroa zuzendutako Tomahawk misilak jaurtitzeari ekin zioten. Aldi berean NATOk 79 hegazkinek aire hartu eta erasora abiatu ziren. 1945az geroztik ez da tamainako erasorik bizi izan European. Helburua, Milosevic Jugoslaviako lehendakariak Ko-

■ Kongresista batek Clintoni: «Zurekin nago baina nire hautesleek ez dakite Kosovo mapan non dagoen»

sovorako NATOk proposatutako plana onartzea.

Martxoak 24. Belgrad.

Goizean goizetik iratiak iragartzen ari ziren bonbaketaren aurrean izan beharreko jarrera: argiak itzaltzea, babes guneetara abiatzea eta izuan ez erortzea. Ez zirudien

herritarrek kasu handirik egiten zietenik oharrei. 20.30etan, ordea, hiriaren kanpoaldeko leherketa hotsak barreiatu ziren hirian eta zeruratsen ziren ke arrastoak eragerikoak ziren. Serbiarrek, bategite krudela, 1941eko martxoan Hitlerren bonbaketak dituzte gogoan zenbait ekitaldiren bidez egunotan. Gertakizun historikoen oroimena dakarren propaganda agerikoa da. (Mendebaldeko komunikabideen hizkuntza erabilera agerikoa da «propaganda» berbarekin. Milosevicek propaganda erabiliko du, zalantza barik, horrelako egoeraren baten ohikoa den legez, baina bitxia da agintari serbiarrek «propaganda» erabiltzen duten bitartean mendebaldeko komunikabideek Balkanetako gerrari buruz «informatu» egiten dute. Golkoko gerran ohikoa izan zen Mendebaldeko komunikabideetan, «beste aldekoaren propaganda eta gure informazioa»).

Otsailak 6. Rambouillet.

Mehatxu egitea beharrezkoa izan da berba egiteko, baina azkenean gatazkaren partehartzaile guztiak daude Rambouilleteko gazteluko konferentzian: serbiarrak, kosovar-albaniarak, bitartekariak, amerikarrak, errusiarrak... guztiak frantsez eta ingelesez zuzendaritzapean. Bosniako gerrari Daytonen (EEBB) eman zitzaion amaiera, oraingoan ordea, Frantzia: oraingoan Europaren ordutegia. Frantziar eta ingelesek bi proposamen nagusi egin zituzten, bata politikoa («Autonomia zabaldu Kosovorentzat») eta bestea militarra (bake prozesua bermatuko duten NATOk 30.000 soldadu barreiatzea).

Otsailak 11, Belgrad.

Milosevicek mundura zabaldu zuen Kosovon albaniar jatorrikoak ez direla % 90, esaten den gisa, % 60 baizik ez gainerakoak beste gutxiengo batzuetan

etnikak direla. Oreka demografiko berri hori, geroago indarrez inposatu du Milosevicek. Negoziazioetan serbiarrek 'autonomia zabala'rena onartzen dute baina NATOk militarrik Kosovon ez. Kosovarrek erreferendum bat nahi zuten baina ez zuten erdietsi; hala ere, akordioa onartzea besterik ez zuten, jakin bazekitelako bestela ez zela NATOren bonbaketarik egongo. Guztiak etxera abiatu ziren, martxoaren 15ean berriz Parisen elkartzeko konpromisoarekin. Nazio Batuen Errefuxiatuentzako Komisariatu Nagusiak (UNHCR) martxoaren 1 eta 2an 3.000 kosovar-albaniar Macedoniako mugara iritsi zirela jakinarazi zuen. Serbiarrek eragindako lehenbiziko jende mugimendu garrantzitsuetakoa zen. Alarma gorria pizteko ordua zen baina NATOk agintariak ez zuten ondoriorik atera. Serviarrek, halaber, Europako Segurtasun eta Kooperazioarako Erakundearen (OSCE) soegile guztiei Kosovotik ateratzeko agindua eman zieten.

Martxoak 15, Paris.

Kosovarrek plana onartzen dutela iragartzen dute, Milan Milutinovic Serbiako lehendakariak plana beraientzat onartezina dela dio: «Ezin gaituzte bonben mehatxupean plana onartzera behartu».

Martxoak 18.

Frantzia, Erresuma Batua eta Alemaniak atzerri eta defentsa ministroak bildu ziren. Bileraren ondorioa gerra zen eta biharamunean negoziazioen apurketa iragarri zuten frantses eta ingelesek.

Martxoak 23.

Javier Solana NATOk idazkari nagusi

■ NATOren erasoaren hasieran birrindu zuten Pristinako poliziaren egoitza.

siak erasoen bideak argi berdea zuela azaldu zuen prentsaurrean. Aurretik Bill Clintonek erasorako Kongresuaren baimena lortu zuen. Zera aipatu zion kongresista batek: «Zurekin nago, Lehendakari jauna, baina nire hautesle gehienek ez dakite Kosovo mapan non dagoen ere».

Martxoak 24.

Solanak argi berdea piztu zuenetik dena prest zegoen erasorako baina eguraldi txar

■ Serbiar agintariak «propaganda» erabiltzen dute eta Mendebaldean gerraz «informatu» egiten da

rrak erasoa 24 ordu atzerarazi zuen, hegazkinendako gaua ziurragoa da eta hori kontuan hartzen da NATOren «zero hildako» gerra honetan.

Baina NATOk pentsatu ez zuena gertatu zen. Erasoen aurrean, serbiarrek kosovar-albaniarren garbiketa etnikoari ekin zioten, aldi berean ehundaka mila biztanle

Kosovotik egotziz, batez ere emakumezkoak, umeak eta zaharrak. NATOren baitan zirrara sortzen duen irtenbidea gero eta garbiago dago: lurreko partehartzea ezinbestekoa da.

Aipatutako ondorio hori da Backmman «Nouvel Observateur»eko kazetariak ateratzen duen ondorioa kronologia honen laburpenaren amaieran. Bitartean, gerra jokoak aurrera darrai eraso, errefuxiatu eta hildakoen artean. NATOk bonbaketekin jarraitzen du eta lur erasoari ekin aurretik ondo baino ho-

beto pentsatu beharko du ondorioetan. Edozelan ere, Iraken egin zen legez, erabaki hori hartu aurretik lehenbizi indar serbiarrak birrintzen saiatuko da.

Ez da samurra iragarpenik egitea baina NATOk soldaduak ez dira edonola sartuko Jugoslaviako lurretan. Dena den, Slobodan Milosevicek amore eman ezik, NATOk bide horri heldu beharko dio. Mila arrazonamendu egin daiteke eraso honen

inguruan baina EEBBen logikak erabateko indarra du NATOren eta gerra honetan; besteak beste bere erabateko nagusitasuna erakustera sartu denak ez du amore emango Milosevic menderatu arte edo

Rambouilletako akordioak indarrean jarri arte. Ikusi besterik ez Iraken zer gertatu den eta zer gertatzen ari den Golkoko Gerra izan zenetik ia hamar urtera. Horrez gain, NATOren lehenbiziko partehartzea ere ezin da garaipen argizat hartuko ez den zerbaitetan bukatu ●

◆ XABIER LETONA

HADE

Helduen Alfabetatze
eta Berreuskalduntzerako Erakundeak

Erakunde autonomiaduna

EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO

EGONALDIAK FAMILIA EUSKALDUNETAN PLANGINTZA Uztailean, abuztuan edota irailean parte hartu nahi duten ikasleentzat deialdia

1.- Ikasleek bete beharreko baldintzak:

- 18tik 40 urte bitarteko adina izatea.
- HABE finkaturiko euskalduntze programazioko 8. urratsa gaindituta izatea.

2.- Informazioguneak eta eskabide-orriak hartzeko tokiak:

- Euskaltegiak.
- HABEren egoitzak:
Donostia: 943-41.26.21
Bilbo: 94-488.16.20
Gasteiz: 945-18.70.90

3.- Eskabide-orriak aurkezteko tokia:

HABE (Egonaldiak Familia Euskaldunetan)
Vitoria-Gasteiz, 3
20018 DONOSTIA Tel.: 943-41.26.21

4.- Eskabideak jasotzeko epea: maiatzaren 10a

(1999ko apirilaren 8ko EHAA, 65. zenb.)

DISEINUA

FOTOKONPOSAKETA

INPRESIOA

EDIZIO DIGITALA

BIDALKETA

antza

grafikagintza & komunikazioa

DIRUA

B E R R E Z I A

Fusioak: Denok batentzat

Iazkoak aisa gaindituko dira 1999an. Ez aurrekoa urte makala izan zelako, lehen hilabeteotan izandako bategiteek hori adierazten dutelako baizik. Bategite olde hau merkatuan lehiakor izateko nahiaren ondorio da. Munduan, Espainian eta Euskal Herrian gertatzen hari diren fusioak aztertu ditugu txosten honetan. Ez da soilik banketxeetan gertatzen ari den fenomeno, baita beste sektoreetan ere. Honen ingurukoak ere jaso ditugu.

16-26 orrialdeak

Etxebizitzaren sektorea Euskal Herrian zer nola dagoen aztertzen duen txostena ere badakargu "Dirua" dosierrera. Etxebizitzaren prezioen gorakada, alokairuena, Eusko Jaurlaritzak bultzatu asmo duen proiektua, eskrituretako iruzurra, Etxebide...

27-31 orrialdeak

1998a sektore guztietan emandako bategiteengatik historikoa izan bazen, 1999an sukar hori areagotu egin dela esan genezake, geroz eta globalagoa eta lehiakorragoa den merkatuan konkurritu ahal izateko, enpresa handiagoak sortzen ari baitira.

AURTEN AREAGOTU EGINGO DA IAZKO FUSIO OLDEA

Joan den 1998a historikoa izan zen mundu mailan izandako bategite, erosketa eta aliantzak direla-eta. Historiako bategiterik handienak iaz eman ziren. Gainera, 1999ko lehen egunetatik hasita, bategite gehiagori bide eman diote. Espainian Banco Santander (BS) eta Banco Central Hispanoren (BCH) bategiteaz sortutako Banco Santander Central Hispano (BSCH) da horren adibide bat. Eraikuntza sektorean ere izan da aldaketarik. Nafarroan Huarte enpresa eraikitzailearen kasua aipa liteke, zeina bere garaian Obrascon-Huarterek LAINekin bat egin zuen joan den otsailaren 2an, Espainiako seigarren eraikuntza enpresarik garrantzitsuen bilakatuz.

Ez da inoiz hain epe laburrean mundu mailako merkatuaren zati handi baten patua horren jende gutxiren esku geratu. Enpresa kontzentrazioa

gailur historikoak lortzen ari da, eta gehiago ere lortuko du aurrerantzean. Litekeena da 1999 honek bategite, aliantza eta erosketa marka guztiak berri ere haustea. Hori guztia ekonomiaren eta merkatuen globalizazioak eragiten du. Tamaina handitu eta gastuak murriztearen aldeko lasterketa

tean, makrotransakzioarik kontuan hartu gabe, Wall Streeten 101 eragiketa egin ziren, guztira 45.000 milioi dolar inguruko balioa izan zutenak. 1998ko lehen zortzi hilabeteetan 1,22 bilioi dolarreko fusio eta erosketak iragarri ziren Securities Data enpresaren esanetan, 1997 osoan izandakoa baino

Nolanahi ere, bataketarekin bat egin beharreko sukar honek ez ditu soilik banketxeak hartzen. Eraikuntza eta ostalaritza sektoreetan ere hasiak dira antzeko prozesuak. Horrela, eraikuntza sektorean Nafarroan eragin zuzena duen bategitea gertatu da, Obrascon-Huarte eta LAINen artekoa. Ostalaritza sektorean, Tryp eta NH hotel-kateen bategitea negoziatzen ari dira momentu honetan. Emaizta Espainia osoko bigarren ostalaritza katerik garrantzitsuen litzateke.

Bategite eta erosketa olde honek 80ko hamarkadan du bere jatorria. Hala ere, adituak diote orduko eta gaurko prozesuen artean desberdintasun nabarmena dagoela. Hauen ustetan, kasu haietan etsaitasunezko espekulazio irizpideak ziren nagusi, eta gaurko bategiteetan enpresa eta adiskidantza irizpideak dute garrantzia ●

Bategiteek banketxe, eraikuntza, farmazia eta automobilgintza sektoreetan dute eraginik nabarmenena

bizkortu egin da, iazko azken hilabeteetan nabarmendutako finantza eta burtsa krisia dela medio. Bategiteek sektore estrategiko guztietan dute eragina: banketxeak, farmazia, papera, petrolio, telekomunikazioak, automobilgintza, metalurgia, eraikuntza, aseguruak, argitaletxeak, informatika, ostalaritza...

1998ko azaroko azken as-

% 30 gehiago.

Bategite olde horrek Espainiako enpresetan ere badu eraginik, batez ere banketxeetan. BBV edo Banco Santander bezalako banketxeek eta Endesa, Iberdrola eta Telefonica bezalako enpresek diru kopuru handia inbertitu dute 1998an, Europako eta, batez ere, Hegoamerikako banku eta enpresen kontrola eskuratzearren.

HISTORIAKO BATEGITE HANDIENAK

Konpainiak	Sektorea	Data	Zenbatekoa*
Exxon + Mobil	Petrolio	98-12-1	77,0
Travelers + Citicorp	Banketxeak	98-4-6	72,6
SBC Comm + Ameritech	Telekomunikazioa	98-5-11	72,4
Bell Atlantic + GTE Corp	Telekomunikazioa	98-7-28	70,9
AT & T + BT	Telekomunikazioa	98-6-24	70,0
Nations Bank + Bank America	Banketxeak	98-4-13	61,6
B.P. + Amoco	Petrolio	98-8-11	54,0
WorldCom + MCI	Telekomunikazioa	97-10-1	43,4
Daimler Benz + Chrysler	Automobilgintza	98-5-7	40,5
American Home + Monsanto	Farmazia	98-6-1	39,1

* Milaka milioi dolarretan

Iturria: Securities Data / Reuters Securities 3000

ESPAINIAN EGINDAKO ERAGIKETA NAGUSIAK (1998)

Konpainiak	Data	Sektorea	Zenbatekoa*
B. Santander - Banesto	Otsaila	banketxeak	577.470
Alicia Koplovich - FCC	Ekaina	Eraikuntza	134.000
Endesa - Coelce (Brasil)	Apirila	Elektrizitatea	130.950
BBV - B. Excel (Brasil)	Apirila eta Abuztua	Banketxeak	127.500
Vivendi - E. Koplovich	Urria	Eraikuntza	117.000**
BBV - BNL (Italia)	Azaroa	Banketxeak	89.000
Dexia - BCL (Argentina)	Ekaina	Banketxeak	64.500
BBV - BHIF (Txile)	Ekaina	Banketxeak	52.500
La Caixa - Fortis AG	Azaroa	Banketxeak	49.000
Iberdrola - E. de Portugal	Maiatza	Elektrizitatea	48.100

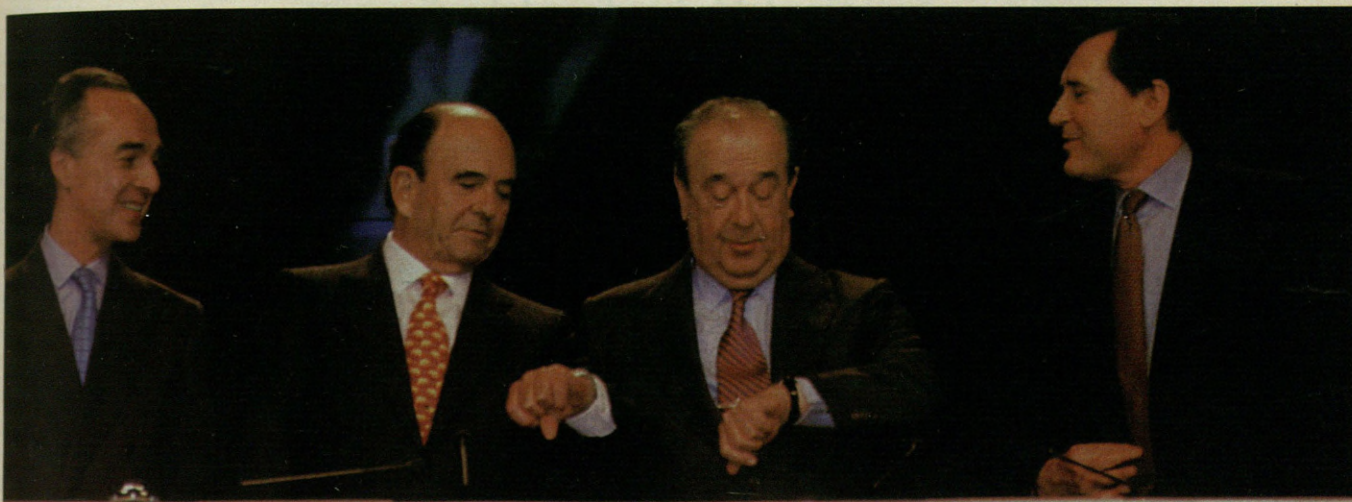
* Milioi pezetatan

** FCC-k datoen 3 urteetan izango duen kotizazioaren arabera 136.000 milioi pezetara irits litekeen gutxieneko prezioa

Euroaren sorrerak finantza eta enpresa kontzentrazioaren aldeko berebiziko lasterketa sortarazi du. 1998a historikoa izan bazen ere, 1999ak bategite berri askorekin ekin zion. Horiek ez dira gainera azkenak izango, prozesua geldiezina izango dela aurreikusten baita.

BARNE-BATEGITETIK MUGAZ GAINDIKO KONTZENTRAZIOA

Emilio Botín eta José María Amusategui Banco Santander eta Banco Central Hispanoko lehendakariak (erdiko biak), BSCHren eraketa ekitaldian.

Urte berriak Espainiako lehen megabanketxea sortzea ekarri du: BSCH. La aldi berean, Frantzia, Société Générale (SG) eta Paribas banketxeen bategitea iragarri zen. SG Paribas erakunde berria Europako hirugarren bankurik handiena da, eta aktiboz munduko laugarrena. Banku berri honen aktiboak 4,5 bilioi liberakoak dira (679.000 milioi euro). Gertakari hauek biek banketxe bategitearen gaia mahaigaineratu dute, bere lehiakideei gauza bera egiteko bidea irekiz.

Gaur egungo bategiteak Estatu bereko banketxeen artekoak badira ere, akzio trukeak eta atzerriko banketxeetako aliantzak kontzentrazio transnazionala ari dira prestatzen. Testuinguru horretan, ez da harritzekoa Barclays banketxearen exekutibo goren Mar-

tin Taylorrek Ameriketako hiru bategite erraldoiren berri izatean, bere kide europarrei esandakoa: «elkarlanean jardun ala desagertu».

Prozesu geldiezina

BBV izan da azken hilabeteotan banketxe sisteman ba-

tegite prozesu handia iragarri duena. Hori dela-eta, BS eta BCHren bategitearen ostean, beraiek ere horrelako zerbait egitekotan dira, nahiz eta agian ez duten Botín eta Amusategik bezala jokatu.

BBV-ko kontseilariorde Pedro Luis Uriartek dioenez,

euroa agertzeak eta Estatu arteko mugak desagertzeak barne merkatua hamaika bider handitzea esan nahi du. «Horren ondorioa, handi ginenok txiki sentituko garenez, kontzentrazioen areagotzea izango da. Bategite, erosketak eta aliantzen ildotik europar finantza siste-

■ Hego Amerika

BSCH-ren sorrerak BBV bigarren postura darama

Banco Santander Central Hispano banketxe berriak lehen postua eskuratu du Hego Amerikako banketxeen artean, orain arte lehen postu horretan zen BBV bigarren mailara eramanez. BSCH eta BBV dira orain Hego Amerikan atzerriko banketxerik garrantzitsuenak, partaidetza eta kreditu kontrolari begira Citibank eta Boston Bank estatubatuarrek, eta ABN-Amro holandarra atzean utziz.

BCH eta Santanderrek Hegoamerikan dituzten aktiboak 7,5 bilioi pezetakoak dira, eta

BBV-renak 10 bilioira iristen dira ia. Nola nahi ere, bertako finantza erakundeen partaidetzari begira, 620.000 milioi pezetara iristen da BSCH berria, BBV-ren inbertsioak 577.000 milioi pezetakoak direlarik.

Banco Santander Central Hispanok erakunde filialen 1.755 bulego eta banketxe elkartekideen beste 2.500 izango ditu. Guztira 50.000tik gora langile izango ditu Txile, Argentina, Uruguai, Paraguai, Brasil, Venezuela, Kolonia, Peru, Bolibia, Mexiko eta Puerto Rico banatuak ●

maren berregituraketa osoa gertatuko da».

Espainiako Banketxe Pri-batuen Elkarteko lehendakari Jose Luis Leal ere iritzi berekoa da; bere ustetan, datozen urteetan lauzpabost finantza talde handi baino ez dira egongo Europan. Hortik Estatu bereko banketxe eta finantza erakunde-bategitearekin hasi dena kontzentrazio transnazio-nalean amaituko delako aurrei-kuspena.

Europako bategite proze-sua, analisten hitzetan, Estatu Batuetan duela bost urtetik ho-na ematen ari denaren antzekoa izango da, baina eragile des-berdina izango du. Izan ere, EEBBetan 1994an Estatu des-berdinen arteko zabalkundea debekatzen zuen legea balio-

gabetzea izan zen arrazoiak. Eu-ropan berriz, Europako Moneta Batasuna.

EEBBetan bategite eragi-keta gehienak adiskidantza-z-koak izan dira, negoziatuak. Zati txiki bat baino ez da eros-keta bidez egin. Aurreikusteko

Estatu Batuekiko desber-dintasuna kontzentrazioarako plantila murrizketak dakarren gastuari aurre egin behar izatea da. Izan ere, Europan askoz ere zailagoa eta garestiagoa da lan-gile bat kaleratzea. Hori litza-teke, analista batzuen esanetan,

zutenean. Aurrezki kutxen ka-suan berriz, Euskal Herrian ere izan ziren duela urte batzuk kontzentrazio eragiketarako EAEko lurralde bakoitzeko kutxek bat egin zutenean, Bi-kaian BBK, Gipuzkoan Kutxa eta Araban Vital kutxa eratu-z. Nafarroako bi aurrezki kutxa, NAK eta IUAK, prozesu horre-tatik at geratu ziren, baina orain lehen pausoak ematen hasi dira.

Ez dirudi, ordea, kontzen-trazio prozesua herrialde edo Estatu bakoitzeko muga ba-rruan geratzera doanik. Beraien artean jada bat egin duten ban-ketxeak kontzentrazio tran-snazioalerantz eramango di-tuzten aliantza berrien bila ibi-liko dira. Litekeena da hori lor-tuko duen lehen banketxea BBV izatea ●

Prozesu honek geldiezia dirudi; hemendik urte gutxira Europan laupabost banketxe talde handi eratuko dira

modukoa da Europan gauzak antzekoak izatea. BS eta BCHren bategiteak eta Fran-tzian sortu berri den SH Paribas banketxeak tesi hori egiazta-tzen dute, ez baitago gaur egun horrelako erosketak egiteko adina kapitalik.

Europan banketxe kontzen-trazioa astiroago joatearen arrazoi-tako bat. Baina prozesua geldiezia da jada.

Euskal Herrian prozesu hori duela hamar urte abiatu zen, orduko Banco Bilbao eta Banco Vizcayak BBV sortu

■ BSCH

Megabanketxe berria industri potentzia ere bada

Banco Santander Central Hispano (BSCH) megabanke-txe berriak 39 bilioi pezetako aktiboak ditu, 6.400 bu-lego Espainian eta beste 2.000 Espainiatik kanpo, eta guztira 106.000 langile. Beraz, aktibo bolumenaz Europako hamargarren banketxea da, eta Hego Amerikako lehen finantza taldea.

Banketxe berri honen ezaugarrietatik agian ez da behar adina azpima-rratu bere baitan duen industri ahalmena. BSCH Espainiako in-dustri talde handien artean kokatu behar da, energia, telekomunika-zio eta eraikuntza sekto-reetan duen partaide-tza nabarmenena. BSCH berriak kontrolatzen di-tuen edo hein batean be-reak diren enpresen artean honako hauek ditu-gu: Cepsa (% 8,15), En-desa (% 2,9), Unión Fenosa (% 9,9), Dragados (% 18,9), FCC (% 2,9), Vallehermoso (% 26), Airtel, Campofrío (% 3), Acei-tes y Proteínas (% 22,3), Acería Compacta de Bizkaia (% 22,3), Técnicas Reunidas (% 37), Zeltia (% 12) eta Aguas de Valencia (% 16,3). Horiek lirarteke BCHren industri partai-

detza nagusiak. Banco Santanderrek, bere aldetik, honako in-dustri partaidetzak ditu bere esku: Telefónica (% 3), Cablee-ropa (% 26,9), Túnel de Solter (% 14,4), Estacionamientos Subterráneos (% 12,1), Industrias Químicas Textiles (% 48,7), Unión Resinera Española (% 18,2), Superdiplo (% 25) eta abar.

Aktibo hauetako ge-hienak (332.000 milioi pezetatan zenbatuak, 1.995 milioi euro) BCHkoak dira, zeinak 248.653 milioi pezetako industri partaidetzak zi-tuen 1997 amaieran.

Bategite honen os-tean aintzakotzat hartze-ko beste kontu bat banke-txe hauek biek, bat egin-da, Espainiako komuni-kazio alorrean izango duten garrantzia da. Bi-garren komunikazio tal-dea da orain BSCH Es-

painian, Airtel, Antena 3, UNI2, Retevisión eta Telefónican baititu partaidetzak. Bategitearekin, Antena 3eko lehen akzio-duna izango da, eta Banco Santanderrek Telefónica eta UNI2n zituena partaidetzak BCH-k Retevisión eta Airtelen zituenei batzen zaizkie ●

BSCH-REN EZAUGARRI NAGUSIAK

1998ko abenduaren 31ko behin-behineko datuak	Bilioi pezetatan	Milioi euroan
Guztizko aktiboak	39.800	239.203
Kreditu inbertsioa	18.700	112.387
Gordailuak	19.500	117.197
Fondo eta pentsioak	10.500	63.106
Guztizko errekurtsioak	50.300	302.309
Ustiapen etekina	487.000	2.927
Etekin garbia	207.000	1.244
Akzio kopurua	1.833.000.000.000	
Akzio bakoitzeko mozkinak	118 pezeta	0,709 euro
Burtsa kapitalizazioa	5.164	31.036
Oinarrituko baliabide propioak	1.890	11.359
Guztizko baliabide propioak	2.800	16.283
BIS ratioa		% 12,2

* Milaka milioi pezetatan

Iturria: BSCH

• Bulegoak 8.681

Espainian 6.455

Espainiatik kanpo 2.226

• Guztizko plantila 106.519

Espainian 50.079

Espainiatik kanpo 56.440

• Akzionistak 800.000
• Bezeroak munduan 22.000.000
• Bezeroak Espainian 10.000.000

Ez da soilik banketxeen arteko bategiteen sukarra gertatzen ari, sektore guztietan sortu da mugimendua. Eraikuntza eta ostalaritza sektoreak dira horren adibide: Obrascon-Huarte eta LAINen artekoa batetik, eta NH eta Tryp hotelen elkarketa bestetik.

ERAIKUNTZA ETA OSTALARITZAN ERE IZAN DA MUGIMENDURIK

Bategite oldea Espainiako eraikuntza eta ostalaritza sektoreraren iristen hasia da, eta horrek badu eraginik euskal enpresetan. Eraikuntzan hasia da jada Obrascon-Huarte (enpresa nafarra) eta LAINen bategitea, otsailaren lehen egunetan iragarria, eta enpresa bion batzar orokorrek ekaina aurretik onetsi beharrekoa. Horrek sektore bereko beste enpresen arteko antzeko eragiketarik sor litzake. Espainiako eraikuntza enpresarik garrantzitsuenak FCC da, zeina Europa mailan hamazazpigarren postu urrunean kokatzen den.

Bategite honetatik OHL izeneko enpresa sortu da, urte honetarako aurreikusitako 260.000 milioi pezetako fakturazioaz; sektoreko seigarren enpresa da Espainian, Ferrovial-Agromanen ondoren. Elkarre berriaren fondo propioak 52.300 milioi pezetakoak ziren 1998ko amaieran; kapital soziala berriz 7.800 milioi pezetakoa. Adostutako lan-kartera 301.000 milioi pezetakoa zen. Guztira 5.200 langile ditu gaur egun.

Obrascon-Huarte Villar Mir Taldearen esku dago, zeina kapitalaren % 48aren jabea den, eta gainontzekoa burtsan dago. LAINi dagokionez, akzioz garrantzitsuenak Fiat (% 20) da alde batetik, eta Enrique Aldama eta enpresari talde bat bestetik, beste % 20 batetik. Ochtief alemaniarrek % 4 kontrolatzen du, eta beste

FCC Espainiako eraikuntza enpresarik garrantzitsuenak da. NH hotelek Tryp-ekin bat egingo dute.

horrenbeste Alberto Cortina eta Alberto Alcocerren Alcor Taldeak. Burtsan dago gainontzekoa.

Ostalaritza sektorean ere hasiak dira, joan den otsailetik, Espainiako bi ostalaritza kateen bategitea prestatzen. Biek dituzte, gainera, sukurtsalak Hego Euskal Herrian. Tryp (Hondarribia-Irun eta Iruñean) eta NHri (Donostia, Gasteiz, Iruñea eta Tuteran) buruz ari gara. Bien artean 8 herrialde ezberdinetan banatutako 129 hotel dituzte, guztira 41.000 logela. Hauen bien bategitearen emaitza Espainiako bigarren ostalaritza katea litzateke, Sol Meliáren ondoren. Bien arteko fakturazio globala 60.000 milioi pezetakoa da ●

ESPAINIAKO ENPRESA ERAIKITZAILERIK HANDIENAK

1997 amaierako datuak

Enpresa	Fakturazioa		Emaitzak
	Milioi pezetatan	Milioi eurotan	Milioi pezetatan
FCC	484.504	2.880	13.975
Dragados	456.259	2.715	9.555
Acciona	373.810	2.225	11.433
ACS	361.521	2.151	9.017
Ferrovial / Agromán	322.724	1.920	11.601
Obrascon-Huarte Lain (1)	225.000	1.352	8.300
Sacyr	76.200	459	7.435
CGS Copisa (2)	44.000	-	-
Constructora S. José (2)	35.000	-	-
Teconsa (2)	20.500	-	-

EUROPAKO ENPRESA ERAIKITZAILERIK HANDIENAK

1997 amaierako datuak

Enpresa	Herrialdea	Fakturazioa	
		Milioi eurotan	Milioi pezetatan
Vivendi	Frantzia	24.868	802
Suez-Lyonnais (3)	Frantzia	23.893	520
Bouygues	Frantzia	12.651	328
Philipp Holzmann	Alemania	7.285	-126 (4)
Skanska	Suezia	6.104	835
Hochtief	Alemania	3.112	79

(1) 1988ko datuak (2) Balioespena (3) 1996ko emaitzak (4) Galera operatiboak

Banco Santander eta Banco Central Hispanoren bategiteak ezustean harrapatu zituen BBV-ko nagusiak. Orain BBV-k zer egingo duen zain daude guztiak. Asko dira «neskalagun» posibleak, bai Espainian, baina baita Alemanian, Frantzia edo Italian ere.

GUZTIAK BBV-K ZER EGINGO ZAIN

Egia da azken urte eta hilabeteotan, Banco Santander Central Hispano sortu baino lehen, Banco Bilbao Vizcaya-ko (BBV) arduradun nagusiak zirela bategiteen eta banketxe kontzentrazioen beharraz gehien hitz egiten zutenak, hau da, BBV-ko lehendakari Emilio Ybarra eta bere Kontseilari Ordezkarikari Pedro Luis Uriartek. BS eta BCH-ren bategitea ez zen huentzat ezusteko makala izan; Emilio Ybarra Ciudad Realen zen ehizean, eta premiazko bidaia egin behar izan zuen Madrilera.

Gauzak horrela, ez da harrizkoa, guztiak BBV-k zer egingo ote duen zain egotea. Handien arteko norgehiagoka ikaragarrikoa da, eta mundu mailako ekonomia global batean tamainak ez du edonolako garrantzia. Egia esan, BS eta BCH-k bat egin aurretik ere BBV-ra begira zeuden gehienak; BBV eta Banco Santander-en arteko bategitea bera ere balizkotzat hartzen zen. BBV eta Banco Popular-ak bat egitea ere espekulatzeko zen, eta oraindik ere hala egiten da, baina aipatutako azken banketxeko lehendakariak, Valls anaiek, tamaina baino gaur egun aitortzen zaien errentagarritasun eta kaudimena garrantzizkoagoztat hartzen dutela esan dute.

«Neskalagun asko geratzen dira oraindik»

BBV eta Argentariak bat egitearen gaineko espekulazioak ere hor darrai. Kasu horretan, ordea, espekulazioa baino gehiago izan da. Azken as-

teotan jakin ahal izan denez, banku bietako goi-karguen arteko harremanak izan dira.

Azkenik, banku europarrekiko bategiteen gainean ere izan da espekulaziorik, ge-

posiblerik alde batera uzten, eta duela arinegi ibili nahi iragarri du, eta oraindik ere Europar

BBVk (Emilio Ybarra burua ezkerrean) ez du bategiteko banketxerik baztertzen; Argentaria (Francisco Goma)

Ziurtzat hartzen da bategite hipotetiko baten inguruko proiektzioak egin dituztela, eta horrek balizko bategitearen osagarritasunaren, bikoiztasunaren eta ezintasun teknikoaren ezagutza sakona esan nahi du. Hori jakinarazi zuten iturri berrek, hala ere, azkenean akordiorik izan ez zela diote.

hienbat banku alemaniar (Dresner), frantses (Société Générale, duela gutxi Paribasekin bat egina) edo italiarreko. Oraingoz behintzat, horixe baino ez dira: espekulazioak.

Bien bitartean, BBV-ko lehendakari Emilio Ybarra, zeinak, «akziodunen onerako bada behintzat», ez duen bategite

aliantza izenpetzeko modulo «neskalagun asko» geratzen zaizkiela. Duela gutxi egindako azken akziodun batzarrean, BBV-ko lehendakariak banketxea handiagotzearen aldeko apustua bere horretan zetzatzen esan zuen, baina ez zuela hori «edozein modutan edota metismo» ematea nahi. Nola

■ 1998ko irabaziaz

Bost banketxe handienek bilioi erditik gora irabazi zuten

Joan den urteko Espainiako bost banketxe talderik garrantzitsuenek, hau da, Banco Bilbao Vizcaya (BBV, Banco Santander (Banesto barne), Banco Central Hispano (BCH), Argentaria eta Banco Popular-ek, zergak ordaindu ondoren, 512.568 milioi pezetako etekin garbia izan zuten. 1997arekiko izandako batez besteko igoera % 24koa izan da. Espainia mailan BBV izan zen igoerarik garrantzitsuenaren izan

zuen, % 25ekoa. 1999 honetan ez dira bost izango Espainiako banketxe handiak, lau baizik, Banco Santander eta Banco Central Hispanok BSCH sortuz bat egin baitute.

Banketxe handi hauen emaitzak begiztatu ondoren, bi ezaugarri nagusi azpimarratu dituzte adituek: komisio garbien igoera nabarmena eta finantza eragiketengatik diru-sarreraren murrizketa ●

BBV-REN FUNTSEZKO DATUAK

	1998			1997	1996
	Eurotan	Pezetatan	▲%*	Pezetatan	Pezetatan
• BALANTZEA (milioietan)					
Guztizko aktiboa	133.990	22.294.001	5,5	21.138.716	17.166.738
Kreditu inbertsioa	62.785	10.446.525	17,7	8.872.980	6.981.140
Bezeroen errekurtsioak balantzean	87.130	14.497.280	6,3	13.633.715	10.681.211
Kudeatutako beste errekurtsioak	54.724	9.105.267	37,5	6.621.213	4.272.887
Kudeatutako bezeroen errekurtsioen guztizkoa	141.854	23.602.547	16,5	20.254.928	14.954.098
Ondare garbia	4.951	823.767	6,1	776.283	723.533
• EMAITZA-KONTUA (milioietan)					
Oinarritzko marjina	6.023	1.002.074	27,2	787.567	549.080
Ustiapen marjina	2.411	401.180	20,0	334.408	222.303
Taldeari egotzitako mozkina	983	163.627	25,1	130.848	103.765

BESTE DATUAK

	1998	1997	1996
• Langile kopurua			
-Espainian	69.999	60.282	44.064
-BBV América **	24.678	25.067	24.835
-Gainerako herrialdeetan	43.862	33.669	17.507
• Bulego kopurua			
-Espainian	1.459	1.546	1.722
-BBV América **	4.905	4.349	3.749
-Gainerako herrialdeetan	2.813	2.829	2.841
	1.951	1.361	744
	141	159	164

*Batez besteko igoera 1997arekiko

** Honen barne daude: BBV México, Banco Continental, Banco Ganadero, Banco Francés, Banco Provincial, BBV Securities, BBV Brasil, BHIF, BBV Puerto Rico eta BBV Panamá.

tekeena da lerro hauek argitaratzerako BBV-k egin beharrekoa egin izatea, eta bestela edozein momentutan egingo du.

BBV-k esperientzia du jada bategite kontuetan eta badu eragiketa hauek behar bezala egin ezean gertatzen diren kostuen berri (botere, antolamendu eta pertsonalismo mailan). Banco Bilbao eta Banco Vizcaya banketxeen bategite prozesuan arazo dezente izan ziren, alde bietatik boterea eskuratzeko norgehiagokaren ondorioz. Beharbada Banco Vizca-

ya-ko lehendakari eta BBV-ko lehendakari izan zen Pedro Toledoren heriotzak gauzak erraztu zituen, banketxe bien jabe ziren Neguriko familien arteko botere banaketa bareagoa ahalbidetuz. Orain, BBV-k beste erakunde batekin bat egiten duenean, edo aliantzaren bat sortzen denean, gainditu beharreko antzeko lana izango dute Neguriko familiek eta beste erakundea kontrolatzen dutenek.

BBV Espainiako lehen banketxea izan da 1998an, etekinei dagokienez. 163.000 mi-

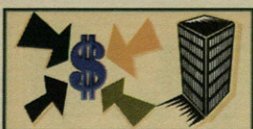
lio pezetako mozkina lortu zuen zergak ordaindu ondoren; 1997arekiko % 24ko igoera esan nahi du horrek. Hego Amerikan 41.000 milioi pezetako mozkinak lortu zituen, bertan bizi izandako krisia kontuan hartuta ere.

BBV-k oso partaidetza industrial zabala du. Momentu honetan, BBV-k Repsolen % 9,8 du, Telefónicaren % 4,5, Iberdrolaren % 7,5, Promodes izeneko banaketa enpresa frantsesaren % 6, Metrovacesaren % 17 eta Acerinoxen % 14 ●

(Lehendakaria eskuinean) da aukeretako bat.

nahi ere, Ybarrak «erosketa on bat edo, besterik gabe, barne hazkundera bategite presatu edo desegoki bat baino hobea dela» ñabartu zuen. Itxaron egin beharko, beraz. Dakiguna BBV-k zerbait egingo duela da. Gutxien espero dugunean egingo du gainera, ezustean, BS eta BCH-k egin bezala. Li-

Euskal Banketxe Publikoaren sorrera hainbat erakunde eta politikariren ahotan izan da azken boladan. Ibarretxe eta Zenarruzabeitia EAEko lehendakari eta lehendakariordeak honen aldeko adierazpenak egin dituzte agintaldi hasieratik. Madrilen aurkako iritziak dira nagusi.

EUSKAL BANKETXE PUBLIKOA LEGEALDI HONETARA KO?

Azken legealdiotan, noizean behin eta hainbaten ahotik, gehienbat erakundeetatik eta politikariengandik, Euskal Banketxe Publikoa sortu beharko litzatekeela entzun dugu. Egia esan, gaur egun EAEra mugatutako bankua

aurrezki kutzak ordezkatzuko dituen bakarraren sorreraren alde agertu diren moduan. Iragarri bezain pronto ahazten diren legealdi hasierako hitz goxo horiek izango ote dira berriro? Ala benetan aztertu eta erabakitako apustua izango ote da? Egia da EAJ eta PSEren hau-

txe lehendakariak berak laburtu zuen, kargua hartu eta egun gutxira, banketxeak zer nolako ezaugarriak leuzkakeen. Madrildik proiektu honekiko sortu den desnaturaltzeari buruz aritu zen, beti ere Europako Banku Zentralaren sorrerak dakarren egoera berria kontuan hartuz,

finantza eta ekonomia ikuspegitik trafiko arduradun moduko bat izatea». «Nahi duguna da —gaineratu zuen— kredituak edo maileguak eskatzeko edo inbertsio jakin batzuk finantzatzeko zorrak jaulkitzekotan, baldintzak ahalik eta onenak izatea».

Juan Jose Ibarretxe eta Idoia Zenarruzabeitia EAEko lehendakari eta lehendakariordea Euskal Banku Publikoaren alde agertu dira.

izango litzateke, Autonomia Estatutuak eta Kontzertu Ekonomikoak ezartzen dituzten mugak kontuan hartuta.

EAEko lehendakari Juan Jose Ibarretxek eta lehendakariorde Idoia Zenarruzabeitiak agintaldiaren lehen egunetatik jakinarazi dute Euskal Banketxe Publiko hori sortu nahi dutela, EAEn egun dauden hiru

teskunde programan agertzen zela Euskal Banku Publikoa, baina ikusi beharko da horrek aurrera egiten duen ala ez; eta aurrera egitekotan, nola gauzatzen duten ere ikusi beharrekoa izango da.

Baina zertan letzake batez ere Madrildik hainbeste aurkako izan dituen Euskal Banku Publiko hori? Juan Jose Ibarre-

txe lehendakariak berak laburtu zuen, kargua hartu eta egun gutxira, banketxeak zer nolako ezaugarriak leuzkakeen. Madrildik proiektu honekiko sortu den desnaturaltzeari buruz aritu zen, beti ere Europako Banku Zentralaren sorrerak dakarren egoera berria kontuan hartuz,

non Estatu mailako banketxe zentralek Europakoaren nondik norakoak jarraitu baino ez litzuketen egingo. Ibarretxeren ustez, Euskal Banku Publikoa eratu nahiak ez du moneta-jaulkitze erakunde bat sortzearekin zerikusirik. Kontzertu Ekonomikoari jarraiki, Ibarretxek dio ona litzatekeela «euskal erakundeentzat

Kontu horien ardura erakunde horren eskutan utziko balute, «merkatuan baldintza hobek» izango genituzkeela esan zuen. «Bat eginda, dirua baldintza jakin batzuen pean maileguan uzterakoan, munda mailan geroz eta garrantzitsu handiagoa duten merkatuetan baldintza hobek lortu ahal izango ditugu» ●

Nahiz eta batzuek Hego Euskal Herrirako aurrezki kutxa bakarra nahiko luketen, egungo egoera politikoa aintzakotzat hartuz gero, bi euskal kutxaren sorrerarantz goazela esan daiteke. Nafarroakoa eta EAEkoa, azken hau BBK, Kutxa eta Vital Kutxaren bategitetik sortutakoa.

EAE-K KUTXA BAT IZANGO DU

Berroeta (BBK), Spagnolo (Kutxa) eta Urdangarin (Vital kutxa) gaurko lehendakarietatik bat bera ere ez da izango kutxa berriaren buru.

Finantza sektoreko bategite oldea Hego Euskal Herriko aurrezki kutxetara ere iritsi da: EAEko hirurek, hau da, BBK-k, Kutxa eta Vital Kutxa, eta Nafarroako biek, hots, Nafarroako Aurrezki Kutxa (NAK) eta Iruñeko

Udal Aurrezki Kutxa (IUAK) bat egingo baitute. Gaur egungo egoera politikoa kontuan hartuta, alde batetik EAEko hiru kutxek bat egingo dute, eta Nafarroako biek bestetik. Duela urte batzuk hasi ziren bategitearen beharraz hitz egiten, baina oraino ez da horre-

tarako borondate politikorik izan.

Jakina da aurrezki kutxa sistema, udalak eta foru aldundiak kontrolatzen dituzten alderdi politikoei baldintzatzen dutela. Eta sistema horretan ez da ezertxo ere mugitzen alderdi politikoei alde aurretik onetsi

ezean. Orain, ordea, bada borondate politikorik, eta bada aurrezki kutxen egiturak mugiarazten hasteko garaia. Kasu honetan arazoak erakunde bakoitzeko zuzendaritzan izango dira, bertan baino ez baita plantila murrizketarik burutuko. Kutxa bakoitzeko plantila ez da

■ Espainiako zazpigarrena

Kutxa berria finantza talde boteretsua izango da

BBK, Kutxa eta Vital Kutxa bat egin ostean sortuko den aurrezki kutxa berria finantza talde boteretsua izango da Espainia mailan, eta Madrilen, Bartzelonan eta EAE inguruko probintzietan (Nafarroan salbu) konkurrizkeo eta zabaltzeko aukera izango du. Espainiako hirugarren aurrezki kutxa izango da, La Caixa eta Caja Madriden ondoren, eta zazpigarren finantza erakundea, BSCH, BBC, La Caixa, Argentaria, Caja Madrid eta Banco Popularen atzetik.

Kutxa berriak 3,5 bilioi pezetako bezero baliabideak izango lituzke, 1,6 bilioi pezetako kreditu-inbertsioa eta 50.000 milioitiki gora pezetako

irabaziak. 534 sukurtsaleko bulego sarea lortuko luke, eta guztira 4.407 beharginez osatutako plantila.

Era berean, kutxa berriak industri esparruan izango duen garrantzia ere azpimarratzeko modukoa da, gaur egungo hiru kutxok etorkizun eta errentagarritasun handieneko industrietan partaidetza garrantzitsuak baitituzte ●

BBK, KUTXA ETA VITAL KUTXEN BILAKAERA

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Baliabide propioak*	182.680	190.411	213.836	220.202	231.724	266.062	320.067	360.154
Hartzekodunak*	1.664.310	1.764.983	1.901.584	2.035.501	2.255.066	2.453.771	2.599.980	2.736.527
Kreditu inbertsioa*	862.149	969.347	1.041.022	1.111.402	1.212.263	1.349	894	1.514.915
Gizarte ekintzetarako fondoak*	29.588	30.985	33.196	34.529	32.100	32.980	35.791	36.827
Zergen aurretiko mozkina*	13.356	23.084	26.949	29.087	31.695	37.850	41.144	54.777
Bulego kopurua	678	600	583	570	561	562	564	567
Langile kopurua	4.765	4.719	4.575	4.501	4.544	4.430	4.457	4.416

* Milioi pezetatan

ia gutxiarazi behar izango, bat-
taren eta besteen bulegoen ar-
teko gainezarpenik ez baitago.

Udal hauteskunde- aurretik prestatu

EAEko kutxen kasuan Eusko Jaurlaritzako lehenda-
kariorde Idoia Zenarruzabeitia
izan zen bere kargua hartu on-
doren «Gobernuaren konpro-
misoa kutxek bat egin ahal iz-
ateko baldintzak sortzea» dela
jakinarazi zuena. Zenarruza-
beitiaren esanetan, «kutxen
bategite prozesuari ekiteko
gobernakideen nahia badago,
EAJ eta EAren erabaki politi-
koa da. Aldez aurretiko gogoe-
ta dago alderdi biotan. Azter-
keta, analisi eta negoziazio
prozesu bati hasiera ematen ari

gara, baina bertan ez dute Go-
bernuko alderdiek eta hiru ku-
txek soilik parte hartuko, beste
alderdi politiko eta gizarte era-
gileak ere bertan izango dira».

Zein epe izango ditu proze-
su horrek? Ez da erraza hori
orain zehaztea. Lehendaka-
riondeak berak jakinarazi zuen

niko eta pertsonalez ari gara».

Eskuartearen ditugun datuek
diote ekaineko udal hautes-
kundearen aurretik onartu ahal
izango dela Eusko Legebiltza-
rearen euskal kutxen gaineko
legea. Lege horretan hiru ku-
txekin batera bategitea tekni-
koki koordinatuko lukeen egi-

zeagoa eta zailagoa izango da,
eta litekeena da urte amaiera
arte ez gauzatzea. Batzuen us-
tez datorren urtean emango da
benetako bategite osoa.

Goiz da oraindik bategi-
tearen emaitzatik sortuko den
kutxa berriak zein izen izango
duen jakiteko. Batzuek, ordea,
esan dute jada izena «Euskadi-
ko Aurrezki Kutxa» izango de-
la. Bada bategitea oraindik egin
ez izana BBK-ko lehendakari
Jose Inazio Berroetaren zalan-
tzei leporatzen dienik ere;
EAJ-k bategitearen onuraz
konbentzitu omen du Berroeta,
eta egoitza nagusia Bilbon ko-
katuko dela ziurtatu omen dio.
Berroeta bera izan da aitzitik,
lehengo astean bertan, bategi-
tearen alde azaldu dena ●

Badirudi ekaineko udal hauteskunde- aurretik euskal kutxen inguruko legea onartuko dela Eusko Legebiltzarrean

garrantzi handiko erabakiak di-
rela, «askotan alderdi edo era-
kundeen borondate edo era-
bakiakin zerikusirik ez dutela-
ko. Prozesuaren lastertasuna
baldintza dezaketen arazo tek-

tura baten eraketa aurreikusten
da.

Benetako konbergentzia,
erakundearen bategitea eta langi-
leen eta negozio esparruen be-
hin-betiko berrantolaketa lu-

■ Egoitzaren kokapena

Hasiak dira kutxa berriaren egoitzagatik lehian

EAEko kutxa berria sor-
tzeke oraindik ere pauso
asko eman behar diren
arren, alderdi eta eskualde in-
teresak agerian geratu dira
egoitza nagusia non kokatuko
den erabakitzerakoan. Bizkai-
ko aldun nagusia, Josu Bergara,
izan zen bategite prozesua aur-
ten ematearen alde lehen adie-
razpenak egin zituen, nahiz eta
ekaineko hauteskundearen au-
rretik ezinezkoa izango dela ar-
gitu.

«Ekaina igaro ondoren
—gaineratu zuen— beharrezko
negoziazio politikoa bultzatu
beharko litzateke, EAEko hiru
lurralde historikoetako Batzar
Nagusien eraketa politikoa
erabat ezberdina izan baitai-
teke, hala nola sortu zirenetik
bertatik kutxekin zerikusia izan
duten hiru hiriburu eta uda-
letakoa». Bergararen ustez,
kutxa berriaren egoitzak Bilbon
egon beharko luke, Kutxa eta
Vital kutxaren aurrean BBK-k
duen pisuagatik.

Batzuk egoitza berriak Bilbon behar duela egon diote, baina bada erdibidean, Arrasaten kasu, behar lukeela dioenik ere.

Gipuzkoako Foru Aldundi-
tik berehala iritsi zitzaion eran-
tzuna. Guillermo Etxenikek,
ekonomia aldun sozialistak,
bere erabateko ezadostasuna
agertu zuen, eta egoitza nagusia
Bilbon ezin dela inolara ere kokatu
adierazi zuen. Donostiaz gain,
Etxenikek hiru hiriburuaren arte-
ko erdigune moduko bat propo-
satu zuen, Deba Bailara esate-
rako. Bere ustez, «Euskadirako
lurralde-berronkatze politika
egokia litzateke erakunde be-
rriaren egoitza nagusia Bizkaia
eta Gipuzkoa tartean den Deba
Bailaran kokatzea, non Ermua,
Eibar eta Arrasate diren herri
garrantzitsuenak, Bilbo eta
Donostia autobidez ordu erdira
geratuko lirakeelarik».

Txosten hau amaitzerakoan,
ez da hiru aurrezki kutxetako
lehendakariaren adierazpenik
izan gai honen inguruan. Segu-
ruekin, azken erabakiak osagarri
politikoa izango du, irudi ona eta
eraginkortasuna kontuan har-
tzeaz gain ●

Nafarroako Aurrezki Kutxa eta Iruñeko Udal Aurrezki Kutxa bategite bidean dira. Erabaki honek hainbat urtetan kontrako iritziak jaso ditu kutxetako bi buruen ahotik, baina orain, agidanez, iritzi aldatu dute. 2000. urteko urtarrilaren 1erako gauzatua egotea espero dute.

NAFARROAKO BI KUTXAK ELKARTZE BIDEAN DIRA

Nafarroako aurrezki kutxak, hau da, Nafarroako Aurrezki Kutxa (NAK) eta Iruñeko Udal Aurrezki Kutxa (IUAK), bategite prozesuan dira azkenean. Aurreikuspenen arabera, 2000. urteko urtarrilaren 1erako gauzatua beharko luke prozesuak, Nafarroako gobernuburu eta Nafarroako Aurrezki Kutxako buru Miguel Sanzek adierazi bezala. Zenbaitek, HB-k esaterako, orain 10 urte proposaturiko prozesuaren aurrean geundeko hain zuzen ere, beti bi kutxa horietako kudeaketa-organok zein ordezkari politikok (UPN-k bereziki) arbuia-tutako prozesuaren aurrean.

EAE eta Nafarroako kutxak batzen dituen Euskadi eta Nafarroako Aurrezki Kutxen Federazioaren baitan egon arren, Nafarroako kutxak bere kasa ibili dira beti, are gehiago bategitea bezalako gai korapilotsuari heltzeko orduan. Horrela, 10 urte hauetan EAEko probintzia bakoitzeko Aurrezki Kutxek bat egin duten bitartean, Bizkaian BBK, Gipuzkoan Kutxa eta Araban Vital kutxa eratuz, bere bide propioari eutsi nahi izan diote Nafarroako kutxek.

Orain, EAEko bategite prozesuak kutxa bakarra ahalbidetuko duen honetan, kudeatzaile eta politikari nafarrak mugitzen hasi dira 2000. urtean bi kutxek bat egitea lortzeko. Nafarroako aurrezkien erdia kudeatuko du kutxa berri eta

1997KO EMAITZA OFIZIALAK			
GAN NAFARROAKO AURREZKI KUTXA			
	Milioietan	96/97 Aldakuntza %	
Mozkin garbia	8.793,5	14,64	
Kreditu inbertsioa	284.259	15,06	
Bezeroen baliabideak	605.246	9,9	
Fondo propioak	68.594	12,5	
Gizarte ekintzetarako fondoa	1.246	17,8	

CAJA PAMPLONA			
	Milioietan	96/97 Hazkundera	
Kudeatutako baliabideak	198.456	26.550	%15,44
Kreditu eta maileguak	105.335	6.143	%6,19
Erretserbak	10.753	2.056	%23,64
Baliabide propioak	19.573	2.616	%15,43
Zerga ondorengo mozkinak	1.345	58	%4,51
Sortutako baliabideak	2.876	39	%1,38
Gizarte ekintzetarako fondoa	406	-	%30,19*

*Etekinen gaineko batez bestekoa

bakar honek, 800.000 milioi pezeta inguru, alegia.

Kudeatzaile eta politikarien arteko tirabiren ostean, hasi dira azkenean bi kutxen arteko elkarriketak eta burutu beharreko bategite erdua zehazteko batzorde ezberdinak sortuak dira dagoeneko. EAEko aurrezki kutxen bategite prozesuan izandako eskarmentuak alde guztien arteko negoziaketa bideratzeko lagungarri izan beharko luke.

Esan behar da Nafarroako bi aurrezki kutxek harturiko erabakiak finantzekin baino politikarekin duela zerikusia, bi

kutxetako arduradunak bategite prozesuaren aurka azaldu baitira beti. Izan ere, UPN-k kontrolatutako Nafarroako

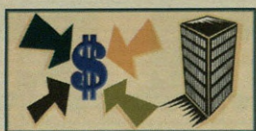
Aurrezki Kutxa eta beste autonomi erkidegoren bateko kutxen arteko bategiteaz ere hitz eginen hasi ziren. UPN eta CDN-ren arteko gobernu hitzarmenak ordea, Nafarroako bi kutxen arteko bategite prozesua arindu du, CDN-k IUAK kontrolatzen baitu.

Sindikatuak ari dira dagoeneko horrelako ezaugarriak dituen bategite batek plantiletan zer nolako eragina izan dezakeen aztertzen, bulego bikoizketa, soldata parekatzea eta soberan geratuko diren lanpostuak aintzat hartuz. Izan ere, egindako azterketaren arabera, bi kutxek batera dauzkaten 265 bulegoetatik eta 1.300 langileetatik, 50 eta 150 leudeke, hurrenez hurren, soberan. 150 lanpostu horiek aldeztu aurretiko erretiro bidez ezabatuko lirarteke ●

Nafarroako Aurrezki Kutxak Carlos III. etorbidean duen bulegoa; datorren urte hasieratik, bategitea medio, beste izen bat izango du.

EUSKALDUNON EGUNKARIA

Hego Euskal Herriko kutxek kanpotik etorritako gero eta kutxa lehiakide gehiago dituztela ikusten da. Kanpoko kutxen barneratzea 90ko hamarkada hasieran abiatu zen, Caixa de Catalunya eta Caixa Galiciarekin, eta 1995etik hona areagotu egin da prozesua.

KANPOKOAK EUSKAL MERKATUA ESKURATZEKO LEHIAN

Ez dira Caixa de Catalunya eta Caixa Galicia 1995etik hona euskal merkatuan aritu diren kanpoko kutxa bakarrak, beste batzuk ere bertaratu dira, Caja Madrid, Bancaja, Caja Duero, Caja Asturias eta Caja Rioja esaterako.

Kanpoko kutxa horiek EAerantz zabaldu dira gehienbat, nahiz eta batzuk Nafarroan ere ari diren. EAEn BBK, Kutxa eta Vital Kutxak 551 bulego badituzte, kanpoko kutxen bulegoak 150etik gora dira guztira. Kopuru horrek gorantz egingo du urte honetan zehar, momentu honetan ditugun datuek baieztatzen diguten moduan. Batzuk partikularren merkatuan ari diren bitartean, besteek enpresa merkatua bereganatu nahi dute.

Caixa de Catalunya —Espainia mailan kutxarik garrantzitsuenak bai kreditu eta bai gordailu mailan— euskal mer-

Caixa de Catalunya da Espainia mailan kutxarik indartsuena. EAEn soilik 116 bulego eta 500 langile dauzka.

katuan sartu zen lehena izan zen; 1990ean bertaratu zen. Erakunde honek EAEn 116 bulego ditu dagoeneko. 500etik gora langile ditu eta 10.000 biztanle baino gehiagoko herri guztietan bulegoak ditu gaur egun. Bere hurrengo helburua herri txikiagoetara heltzea da, 170 bulego izatera iritsiz. Era-

kunde honek baditu Nafarroan ere bulegoak, baina bertan duen garrantzia txikiagoa da.

Caixa Galicia ere —Espainia mailan kredituei dagokien zazpigarren kutxa eta aurrezki gordailuei dagokienez seigarrena dena— 1990an sartu zen EAera. Gaur egun bederatzi bulego eta 37 langile ditu

EAEn, eta bere helburua bost urtetan zazpi bulego gehiago zabaltea da.

Caja Madrid bigarren postuan dago Espainia mailan, baina kredituei bai gordailuei begira. 1998an bulego bana zuen Hego Euskal Herriko hiriburuetan. Egun baditu 12 bulego, eta 2002rako 36 izatea du helburu.

Bancaja —kredituei dagokienez laugarren postuan eta aurrezki gordailuetan bosgarren dena— 1995ean sartu zen EAera eta bulego bakarra du. Gehienbat enprekin lan egiten dute. Caja Duero 1995ean sartu zen EAEn, sukurtsal bakarra du, eta 8 langile. Enprekin egiten dute lan, eta helburu gisa bere sarea zabaltzeko jada eginda dauden bulegoak erostea da. Caja Asturias 1998an sartu zen eta oraindik bere barneratzea prestatzen ari da. Azkenik, Caja Rioja bere lehen bulegoa zabaldu berri du ●

■ Beste kutxak

Euskadiko Kutxa, Baserritarren Kutxa eta Caja Rural de Navarra, nor bere kabuz

Hego Euskal Herrian, aipatutako aurrezki kutxez gain, badira bere kasa dabilen beste hiru aurrezki kutxa ere: Euskadiko Kutxa, bulegoak Hego Euskal Herri osoan dauzkana, Baserritarren Kutxa, Bizkaia eta Araban bereziki, eta Nafarroan Caja Rural de Navarra.

Aurrezki kutxen bategiteari buruzko esamesak ugari dira bai hemen eta bai kanpoan. Espainia osoan zehar hedatuta dagoen Caja Rural kutxek oso egituraketa berezia dute. Hego Euskal Herriaren kasuan, Bizkaia eta Nafarroako Caja Rural kutxek ez dute elkarrekin zerikusirik eta oso merkatu zehatz eta

berezia dute. Hori dela-eta, orain arte ez da bien arteko bategite asmorik plazaratu. Baserritarren Kutxari dagokionez, akordio saialdi bat izan zen iaz Crédit Agricole frantsesarekin, baina ekimen horrek ez zuen ekarpenik eman. Baserritarren Kutxak 1.700 milioitik gora pezetako etekin gordina izan zuen 1998an.

Euskadiko Kutxak ere oso egituraketa kooperatibo berezia dauka eta bezero zein helburu propioak izateak ez dio bategite prozesu baten beharrik sortarazten. Euskadiko Kutxak 18.509 milioiko etekin gordina lortu zuen 1998an, % 13,3ko hazkunde aurreko urtearekin alderatuta ●

Etxebizitzen prezioa eta, batez ere, ondorengo urteetan gertatuko dena interes handikoa da hiritarren gehiengoarentzat. Inoiz baino gehiago eraikitzen eta saltzen ari gara, prezioen etengabeko igoerari jaramonik egin gabe.

ETXEBIZITZEN PREZIOAK GORA EGINGO DU AURTEN ERE

1999rako etxebizitzaren prezioen igoera iragartzen da; aditu batzuen esanetan, batez beste % 10eko igoera izan lezakete.

Euskal Autonomi Erkidegoko promotore eta agenteek merkatu libreko etxebizitzaren prezioen igoera iragarri dute 1999rako. Horixe da, hain zuzen ere, Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailak urtarilean kaleratutako txostenaren aurreikuspena. Antzeko egoera espero da Espainiako zenbait aldetan ere, ez eskaeraren igoeragatik, lurraren prezioagatik baizik.

Eusko Jaurlaritzaren etxebizitzari buruzko azkeneko txostenaren arabera, promotore eta agenteen artetik informazioa jaso ostean, pisu librearen prezioaren igoera iragartzen da 1999rako. Ikuspegi hau, ordea, txostenean bertan azaltzen diren datuei kontrajartzen zaie. Izan ere, 1998ko hirugarren hiruhilekoan, merkatu libreko batez besteko pisu batek 20,7 milioi pezeta balio zuen, hau

da, aurreko hiru hilabetetan baino milioi bat merkeago.

Aditu batzuen esanetan, etxebizitzaren prezioek batez beste % 10eko igoera izan lezakete aurtan, nahiz eta lursail eta babestutako etxebizitza berriak merkaturatzen diren heinean, igoera hori moteldu egingo omen den. Beste aditu batzuen ustetan, aldiz, ez omen dago prezioek horrenbesteko igoerarik izango dutela uste izateko adina daturik.

Iragarpenak bat datoz.

Aurretiko inkestetan ez bezala, oraingoan bat etorri dira promotore eta agenteak eta aurreko urteetako baino prezio igoera handiagoa izango dugula pentsa genezake.

Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailaren txostenaren arabera, «prezioek 6 hilabete barru gora egingo dutelako usteak gehiago zabala lortzen du

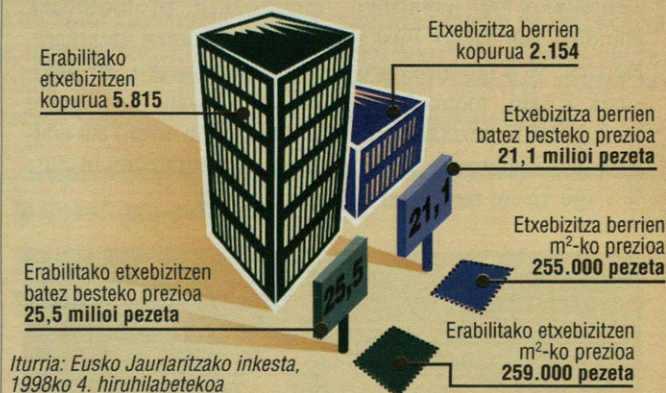
higiezin-agenteen artean, orain urtebete eman zena baino zabalagoa gainera, eta iragarpena urtebeteko epera luzatuz gero, promotore arabarren iritzi sendoagoa izango litzateke daturik aipagarriena».

Gasteizko Gobernuaren aurreikuspen hauek ez datoz Etxebizitza Sailetik soilik, bestelako erakundeetako adituek ere aurreikuspen horiek berresten baitituzte. Horrela, higiezin-baloraziotan aditua den Sociedad de Tasación enpresak, merkatu libreko etxebi-

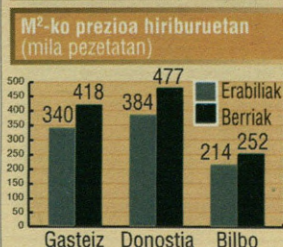
zitzen prezioen gorakada nabarmena iragarri du. Aurreikuspen ezkor hauek, hala ere, ez dute sektore pribatuarengan inolako eraginik izan eta prezioek gora egingo badute ere, bere salmentek ere gora egingo dutela uste dute.

1994tik ez da eraikuntza sektorea hain baikor agertu. Hala ere, zonaldearen arabera, ezberdina da baikortasun maila eta promotore gipuzkoarrak zuhurrago azaltzen diren bitartean, arabarrek negozio-bolumen handia izango dutela uste

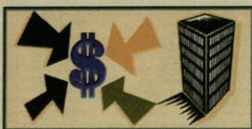
ETXEBIZITZEN MERKATUA EAE-N

	Etxebizitza kopurua		M ² prezioa (mila pezetatan)		Batez besteko prezioa (milioi pezetatan)	
	Erabiliak	Berriak	Erabiliak	Berriak	Erabiliak	Berriak
Araba	1.121	276	336	358	29	27,2
Gipuzkoa	1.173	941	311	235	33,7	20,4
Bizkaia	3.521	937	220	259	21,8	21,0

	Etxebizitza kopurua		Batez besteko prezioa (milioi pezetatan)	
	Erabiliak	Berriak	Erabiliak	Berriak
Gasteiz	1.089	87	29,5	30,5
Donostia	732	66	44,1	34,3
Bilbo	1.233	191	21,2	20,7
Guztira	3.054	334	31,6	28,5

■ Hego Euskal Herria

Batez besteko % 7,5 igo ziren iaz etxebizitzaren prezioak

Etxebizitzaren prezioa Hego Euskal Herrian batez beste % 7,5 igo zen 1998an (% 8 EAEn eta % 7 Nafarroan), hau da, inflazioa baino 5 aldiz gehiago, Espainian, oro har, izandako % 5,1eko igoera baino batez besteko handiagoa lortuz. Hego Euskal Herriko lau hiriburuak, Bilbo, Iruñea, Gasteiz eta Donostia, gainera Espainiako hiririk garestien artean daude Madril eta Bartzelonaren ondoren.

Etxebizitza berrien batez besteko prezioa Espainian metro karratu bakoitzeko 181.200 pezetakoa izan zen iaz, aurreko urtean izandako 172.400 pezetak baino % 5,1 gehiago, Sociedad de Tasaciónen urteko txostenaren datuen arabera. Zenbateko hau nabarmen gainditu zen Hego Euskal Herrian: % 8 igo ziren prezioak EAEn, metro karratuko 232.500 pezetara iritsi arte, eta Nafarroan berri, % 7 igo ziren, metro karra-

tua 155.000 pezetaraino helduz.

Hiriburuak kontuan hartuta ere, lehen postuetan ageri zaizkigu euskal hiriburuak Espainiako prezio ranking-een. Gasteizen % 8,8 igo ziren prezioak (339.100 pezeta metro karratuko); Donostian, Espainiako bigarren hiribururik garestienean, % 7,8 (370.000 pezeta metro karratuko) eta % 7,1 Bilbon (210.000 pezeta metro karratuko). Iruñea da Hego Euskal Herriko hiribururik merkeena, metro karratuko batez besteko prezioa 180.000 pezeta izanik.

Zeintzuk dira etxebizitzak garestitzearen arrazoiak? Faktore ugari badago ere, arrazoirik garrantzitsuenek, egia esan, lursailen prezioekin, promotoreek lortu nahi duten etekinarekin (babestutako etxebizitzaren kasuan hori erabat arautua egon arren) eta eraikitzen kalitatearekin dute zerikusia ●

dute. Aurreko bien artean koka ginitzake promotore bizkaitarrak, ez urre eta ez ikatz.

Eusko Jaurlaritzaren txostenak interes handiko beste datu batzuk ere ematen ditu etxebizitza libreko merkatuari dagokionez. Merkatu mota hau da denbora epe laburrean aldaketa ugarien izan dezakeena. Merkatu libreko pisu batek 21,7 milioi pezetatik 20,7 milioiraiko beherakada izan zuen 1998ko hirugarren hiruhilekoan. Datu honek badu eraginik EAEko metro karratu bakoitzaren prezioan, 234.000 pezetatan jarri baita orain, iazko epe berean baino % 1,3 merkeago.

Ezberdintasunak nabarmenak dira hiriburuak eta probintziak alderatuz gero. Prezioen beherakada handia gertatzen ari da Gasteizen, azkeneko urteotan igoerarik handiena jasan duen hiriburua izan ondoren. Txostenaren arabera, batez beste etxebizitza batek 31,9 milioi pezeta balio du. Donostiak lehen postuan jarraitzen du prezio garestiei dagokionez eta

EAEko hiriburuak dagokionez

Gasteizen baino milioi bat gehiago balio du pisu batek, 32,9 milioi pezeta alegia. Bilbo, al-diz, hiriburu merkea da bestekin alderatuz gero, pisu batek 21,8 milioi pezeta besterik ez baitu balio.

■ Eusko Jaurlaritzaren asmoa

30.000 pezetako alokairua sustatu du

Eusko Jaurlaritzak alokairu etxebizitzaren eraikuntza sustatu du aurtengo urtean, pisuen urritasuna arintzeko asmoz. Hori lortzeko, hileko 30.000 pezetako alokairuan izango diren 500 pezetako errenta egingo dira aurtengo, Etxebizitza sailburu Patxi Ormazabalaren iradarkaren arabera.

Merkatu azterketa sakona egin eta hiritarrei galdeketa burutu ostean hartu zuten euskal agintariek erabaki hori. Egia da EAEko hamar hiritarretatik bat baino ez dela alokairu pisuen alde agertzen baina ehuneko hori hirukoiztu egiten da, hau da, % 30era iristen da. Etxebizitza Sailak eskainitako alokatze eredu berezia kontuan hartuta, zeinaren arabera hileko 30.000 pezeta ordaindu beharko litzatekeen eta alokatutako pisua erosteko aukera izango litzatekeen.

EAEko Gobernuaren asmoa, erosketa sistemarengana aldatzea eta alokairu pisuenganako ezinikusian oinarritzen den euskaldunon txip kulturala aldatzea da. Hori dela-eta, Gobernuak agertu du aurtengo gaur egungo merkatu libreko prezioei, bai alokatze eta bai alokatzeari dagokionez, aurre egiteko baliabideak erabiltzea. Hala ere, nomikorik ez duen populazioarentzat izango dira, batik bat, etxebizitzak.

ALBERTO ELOSEGI

(eskuinean) eta Donostiako (eskuinean) etxebizitzak dira merke eta garestienak, hurrenez hurren; 10 milioi pezetako alde dago batez beste.

Hau da prezio horiek metro karratu bakoitzeko prezioetan duten eragina: Donostian metro karratuak 400.000 pezetatik gora balio du, Gasteizen 373.000 pezeta inguru eta Bilbon 263.000 pezeta. EAEko

hiriburuetatik gertu dauden zonaldeek, horrenbesteko higiezin-zergetatik libratuak, 249.000 pezetako batez bestekoa dute.

Antzeko prezioak ikus daitezke bigarren eskuko etxebizi-

ztei dagokienez. Bere prezioak pisu berrien parekoak dira, hauek baino 4 milioi pezeta gehiago balio izatera ere hel daitezkeelarik. Batez bestekoa 25 milioi pezetatik gorakoa da EAEko hiru hiriburuetan. Hala ere, batez besteko hori oso baxetako da Donostian (37 milioi pezeta), Gasteizen (25 milioi

pezetatik gora) edo Bilbon (20 milioi pezeta).

Alokairu etxebizitzetzi dagokienez, eskaintza urriagoa dela ikusten da. EAEko hiru hiriburuetatik batez besteko alokairua hileko 98.000 pezeta ingurukoa da. Gorakadatik handiena Gasteizen gertatu da, % 18ko igoerarekin ●

du

bizitza hauek. Honako hauek lirateke alokairu pisu bila dabilenaren batez besteko ezaugarriak: 27 urte, ikasketa maila ertaina edo unibertsitate mailakoa eta lanpostu iraunkorra.

Pisu alokairua sustatzeko arduradun den Etxebide enpresa publikoaren arabera, egon badago esperientziarik. Erakunde publikoak 120.000 dei jaso zituen 1998an, horietatik 25.000tan pisu eskariak bideratu zirelarik. Mota honetako etxebizitza-eskaerarik handiena Gipuzkoan eman zen, 11.195 eskarirekin.

Etxebizitza lortzea da euskal hiriburuaren lehentasunetarikoa. Etxebideren arabera, 48.000 hiritarrek eskatu zuten iaz pisua lortzeko informazioa. Hori dela-eta, etxebizitza eskaintza publikoari buruzko informazioa emateko erabakia hartu du aurtengo Eusko Jaurlaritzak. Patxi Ormazabal sailburuaren esanetan, etxebizitza sozialak egiteari eta pisuak zein eraikitze lursailak erosteko diru-laguntzei buruzko 11.000 milioi pezetako inbertsioak egin zituen bere 1998an. Inbertsio hauek gora egingo dute aurtengo, 2.200 etxebizitza gehiagoren eraikuntza baitago aurreikusita, alokairu pisuak, ekimen publikoa eta sustapen pribatuko pisuak kontuan hartuz gero ●

■ Eskaintza-eskaera

Etxebizitza eskaintza handiegia izatea gerta liteke

Etxebizitzaren prezioek gora egin badute ere, asko erakitzen eta saltzen ari dira. Hala ere, bada etorkizunari begira etxebizitza-eskaintza handiegia izateko arriskua dagoela uste duen aditurik. Etxebizitza-eskaera sasoi betean izanik, etengabe ari dira gero eta pisu gehiago egiten eta adituen esanetan, merkatuak ezin izango dio horrenbesteko eskaintzari luzaroan eutsi.

Errekor berria ezarri zen iaz Espainian pisu eraikuntzari dagokionez, 400.000 pisu berri egin baitziren. 70eko hamarkadan 370.000koa izan zen Espainian eraikitako batez besteko eraikuntza kopurua, 80ko hamarkadan 280.000raino jaitsi zelarik.

Gaur egungo etxebizitza-eskaera ulertzeko arrazoiak hipoteka interes-tasaren beherakadan eta lan-merkatuaren egoeraren hobekuntzan leudeke ●

Etxebizitzak saldu eta erosterakoan izaten diren irregulartasunei aurre egin nahi die Gipuzkoako Aldundiak, salmenta hauek legez kanpoko diru ezkutua errentzako irtenbide bihurtzeko daitezten. Hori dela-eta, probintzia osoko pisu guztien tasazioa burutu dute agintariek.

IRUZURRAK GELDIARAZI NAHI DITU GIPUZKOAKO ALDUNDIAK

Etxebizitzak saldu eta erosterakoan izaten diren iruzurra ekiditeko, probintzia osoko pisuen tasazioa burutuko du Gipuzkoako Foru Aldundiak. Era horretan, etxebizitzak merkatuan duen benetako balioaren arabera aplikatuko du ondare-eskualdatzearen gaineko zerga, eta ez notarioari aitortutakoaren arabera, berau txikiagoa izaten baita.

Gipuzkoako ondasun higiezin guztien balioa ezarri izana (500.000 katastro-unitate zenbatu dira) erabilgarritasun handikoa izango zaio Probintzi Altxor Publikoari merkatuko prezioari egokitzen ez zaizkion salmenta guztiak azalarazteko garaian. Era berean, eskriturretan etxebizitzaren truke benetan ordaindutakoa baino prezio txikiagoa jartzen duen pertsonaren kontra egin ahalko da.

Foru Ogasunak probintziako pisu guztien balio katastrala eguneratzeko aukera ere izango du honi esker eta, horrela, zergadunek pisu-salmenten bidez garbitu nahi duten diru beltza utziko du agerian. Eskritura, dekretuak ezartzen duen batez besteko balioari hurbiltzen ez zaionean antzemango du Foru Ogasunak pisu-salmenten bidezko diru-garbiketaren oinarriturik dagoen iruzur hau.

Tasazio berriaren baldintzak.

Gipuzkoako Foru Aldundiak egindako tasazio berriaren arabera, 80 milioi pezetakoa

Gipuzkoako Foru Aldundiak bultzatutako etxebizitzaren tasazioak eskriturretan egin ohi den iruzurra atzemango du.

izango da Donostiako alderik garestienean dagoen 100 metro karratuko pisu baten gutxieneko balioa, 1989ko tasazioan 30 milioi pezetakoa zen bitartean. Probintziari dagokionez, Zarautz eta Hondarribia dira etxe-

bizitzarik garestienak dituzten udalerriak.

Ondasun higiezinaren balio galera-tasa ere hartu du kontuan Aldundiaren tasazio berriak. Sistema horren arabera, 20 urteko epean bere balioaren

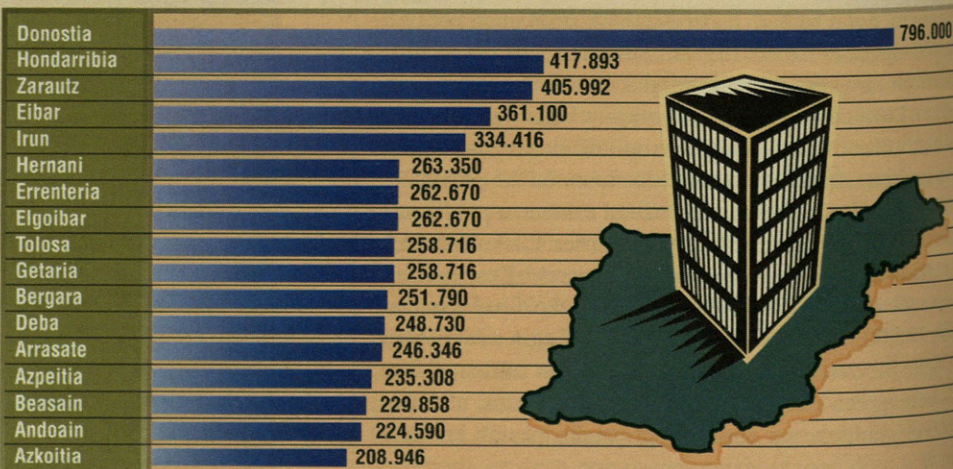
% 30 galduko du etxebizitzak batek etxebizitza berri batekin alderatuz gero, eta bere balioak behera egiten jarraituko du urteak aurrera joan ahala.

Tasazio ofizial honi esker, Gipuzkoako edozein herritarrek jakin ahal izango du etxebizitza guztien benetako merkatu-balioa, bere etxearena izan edo erosi nahi duen batena izan.

Bizkaia eta Arabak beste irizpide batzuen arabera arautzen dituzte beren merkatuak. Bizkaia kasuan, merkatuko prezioak erreferentziatzat hartzen dituen sistema du Foru Ogasunak. Sistema honek ordea, bere etxebizitzari ezarritako prezioaren kontrako arrazoibideak aurkezteko aukera ematen dio zergadunari. Araban berriz, balio katastrala hiruokitza ezartzen da automatikoki ●

ETXEBIZITZEN PREZIOA GIPUZKOAN

Peza m²-ko. Gutxieneko prezioa herri bakoitzeko eremu garestienean

Iturria: Gipuzkoako Foru Aldundia

Etxebide, Euskal Etxebizitza Zerbitzua, EAEko hiritarren zerbitzura dagoen erakunde aitzindaria da. Etxebizitza bila edo etxe propioa konpontzeko dirulaguntza eske dabilenari laguntzeko asmoz eratu zuen orain dela urtebete Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailak.

ETXEBIDE, ETXEBIZITZA ZERBITZU AITZINDARIA

Zerbitzu mota honetan Etxebide Europa mailan aitzindaria izan baldin bada, orduarte hiritarrek erakunde ezberdinetan egin beharreko paperlan asko arintzea lortu duelako izan da, beti ere baliabide tekniko zein kudeaketa eraginkorrei esker. Adibide esanguratsu moduan: Etxebidek zuzenean eskatzen dio dagoen Foru Ogasun, Udal eta Jabetza-erregistroari hiritarrari lortzeko zail egiten zaion informazioa. Administrazio-bideratze txiki baina neketsu gehienak saihesten ditu hiritarrak horrela. Urtebete eskasean jaso diren 100.000 telefono deiak zerbitzu honek sortarazi duen interesaren erakusgarri dira.

Zer da baina Etxebide? Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza eta Ingurugiro Sailak EAEko hiritarren zerbitzura jarritako etxebizitzari buruzko komunikazio bide berria da Etxebide. Bertako telefono zenbakia 902 42 44 44 da eta zenbaki horren bidez, interesatu guztiek etxebizitzaren gaiaren gaineko aholku eta laguntza lor dezakete.

Zein zerbitzu eskaintzen ditu Etxebidek?

Alde batetik, Etxebizitza Sailak sustatzen dituen pisu guztietarako zuzeneko atzipea, hau da, bai salgai baita alokatzeko daudenak ere. Bestetik, Etxebizitza Sailak eskaintzen dituen dirulaguntzen tramitazioa egiten da, etxebizi-

Etxebide Euskal Etxebizitza Zerbitzuak Eusko Jaurlaritzako delegazioan du egoitza Donostian.

tzen erosketa, alokatzea eta konponketa erraztu ahal izateko.

Etxebidek oso lankidetzare handia du, kasu bakoitzak beharrezkoa duen aholkularitza eta norbanako laguntza

dagokion Lurralde Ordezkaritzan edo banketxe laguntzailearen batean hitzordua eskatuz. Dokumentazioa non aurkeztu ere norberak erabakitzen du (ordezkaritzaren batean edo Etxebizitza Sailak dauzkan

rondatez hartu arte. Bere eskaria indarrean dagoen bitartean, etxebizitza esleipen guztietan hartuko du parte automatikoki, esleipen horietako baldintzak betez gero, jakina.

Sailak bere promozioei buruzko eta intereseko edozein berritasuni buruzko informazio zehatza bidaliko dizu etxera. Era berean, etengabeko aholkularitza hartzen arituko da interesatua prozesuaren urrats bakoitzean.

Norbaitek laguntza-eskaria bideratuz gero, informazio eta aholku zehatz guztiez gain, egindako eskariaren egoeraren berri jakin ahal izango du Etxebideren bitartez ●

Urtebete eskasean jaso diren 100.000 telefono deiak Etxebideren zerbitzuak sortarazi duen interesaren erakusgarri dira

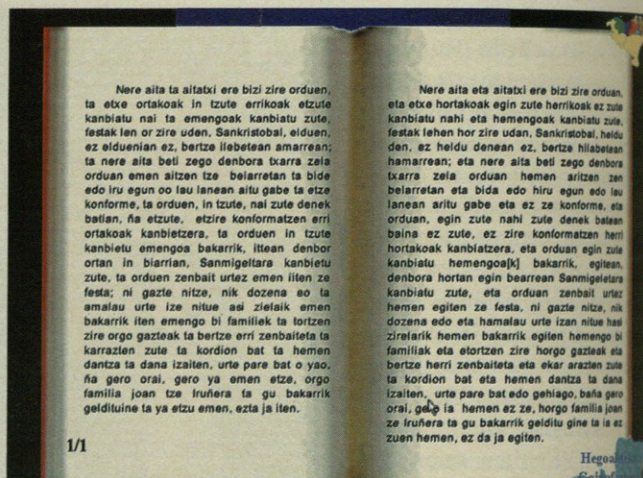
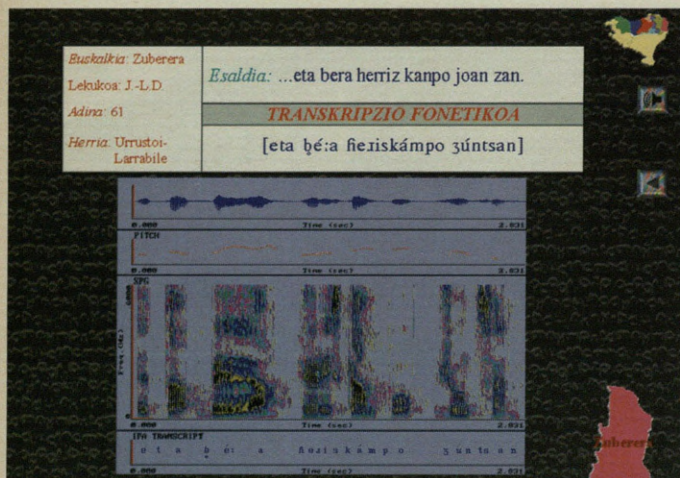
ahalbidetzeko. Interesatuak etxean jaso ahal izango ditu informazio eta formulario guztiak. Pertsona bakoitzak aholkuak eta laguntza emango dizkion pertsona hautatzen du,

edozein 200 arreta puntutan).

Pertsona batek, etxebizitza eskatzaile gisa, alta hartzen duen momentutik, halaxe izaten jarraituko du harik eta etxebizitza bat lortu edota baja bo-

“Euskararen hotsak” izeneko CD-ROMa argitaratu berri du Deustuko Unibertsitateko fonetika laborategiak. Medio anitzezko euskarrian aurkeztua, modu erakargarri eta atseginean lekuan-lekuko euskalkiak hots-orijinalaz entzuteko aukera paregabea ematen du.

ZORTZI EUSKALKITAKO HIZTUNAK BERRIKETAN

■ Esaldi baten transkripzioa grafikoarekin; hizlari baten solasaldi askea berak esanda bezala eta aldaki normatibora moldatuta.

Egun edozein irudik hainbat hitzek baino gehiago balio ei du, baina jada kalean dagoen “Euskararen hotsak” CD-ROMak biak ondo baino hobe txertatu ditu. Hizkuntzaren historia, bilakaera, dialektologia eta euskalkien sailkapenak ez ezik, bat-bateko hizkerari eman nahi izan zaio garrantzia tokian-tokiko euskalkiak jasoz.

Deustuko Unibertsitateko fonetika laborategian egin da, Gasteizko Gobernuoko Hezkuntza Sailaren eta BBKren laguntzaz. Ana Elejabeitia, Alexander Iribar eta Rosa Miren Pagola dira egileak. CD-ROMaren diseinu informatikoa eta programazioa berriz, Fermin Uribeetxeberriaren eskutik joan da.

Hasiera batean adituei zuzenduriko lana egitea pentsatu bazuten ere, bilketa

lana egin ahala bigarren ikuspuntu bat hartu zuten gogoan, Rosa Miren Pagolak berak azaltzen duenez: «Euskalkien hotsei buruzko informazio zehatza ematea izan zen gure lehen erronka, hots, analisi akustikoak medio adituei zuzenduriko lana izatea. Baina modu erosoan aurkezteko aukerak jende arrunta kontuan hartzera eramantzen gintuen; batik bat, euskara batua ikasten ari direnek, euskarak dituen hainbat ahozkeraz ezagutu zitaten».

Euskalkien bilketa lanek eta azterketek hiru urte behar izan dute. «Lehenengo urratsa azterketa akustikoa izan zen eta ostean dibulgazio lana etorri zen osagarri gisa», azaltzen du Rosa Mirenek. Azken urtean lana informatika esparrura egokitzten jardun dute. Euskararen hotsak CD-ROMa lau hizkuntzatan kaleratu da: eus-

kara, gaztelera, frantsesa eta ingelesa.

BONAPARTEREN SAILKAPENA OINARRI. Euskararen hotsak CD-ROMaren lan irizpidea, Luis Luciano Bonapartek XIX. mendean egindako euskalkien sailkapen klasikoan oinarritu da. Alegia, zortzi euskalki izan dira aztergai: bizkaiera, gipuzkera, Iparraldeko goinafarrera, lapurtera, Mendebaldeko Behenafarrera, Ekialdeko Behenafarrera, zuberera eta Hegoaldeko Goinafarrera. Sailkapen honen arabera hortaz, lekuko edo solaskide bana hautatu zen euskalki bakoitzerako.

CD-ROMaren erabiltzaileek oso era ikusgarrian egin ahal izango dute euskalkiz-euskalki ibilaldia. Ordenadorean leihoz-leiho euskalkien hotsak hiru atal ezberdinetan banatzen dira: galdekizun bidez bildutako hots soilak, bokalak eta kontsonante ezberdinak batetik eta lekukoek irakurritako testu laburrak eta solaskide askea (edo bat-bateko hizkera) bestetik.

CD-ROMaren berrikuntza deigarriena euskalkien hotsak batera entzuteko aukeraren datza: «Errealitate fonologikoa bere osotasunean eta bat-bateotasunean en-

Babeslea:

hasteko euskaraz beti

Hernaniko Udala • Euskara Batzordea

tzun daiteke», azpimarratu du Rosa Mirennek. Esaterako, Zubereran aspiraketa egiten bada, alderatu ahal izango dugu momentuan beste euskalki batekin. Anali-si akustikoak ere garrantzi handia du, ba-koitzairen iraupena ere aztertzen delarik.

JASOKETA ETA LEKUKOAK. Leku-koen hizkeren grabazioak giro lasai eta famili artekoan burutu ziren. Egileen ustez honek berezkitasun handiagoa lortzeko ezinbesteko berma zuen.

Hasteko, solasaldia zernahi gairi buruz izaten zen, giroa laxotzeko. Ostean, solasaldi askeko gaiari hasiera ematen zitzaion. Lekuko guztiei jarritako gaia "Zure gaz-taroan nola ziren herriko jaiak" izan zen eta horrela bata bestearen jarraian jardunaldiak grabatzen ziren.

Lekuko denak adinez 51-85 urte artekoak izan ziren eta gizarte eta kultur ertai-nekoak. «Maila hau beharrezkoa jo zen, hizkuntza ezaguera bat behar zutelako le-kukoak, batetik, eta euskaraz irakurtzen usatiak izan ere bai bestetik».

Solasaldi askean, CD-ROMaren era-biltzaileak, oso modu argian euskalki ba-koitzairen ezaugarri oro entzuteko aukera izango du. Gainera, solasaldi askeari dago-kion pantailan grafikoak testuaren transli-terazioa jasotzen du bi zutabetan: ezkerre-koan lekukoaren ahoskerara hertsiki lotu-takoa eta eskuinekoan euskalki bakoitzeko aldaki normatibora moldatutakoa.

Bataz beste bost minutu iraun zuen le-kuko bakoitzaren solasaldiak egileek aipa-tu bezala eta CD-ROMean bakoitzetik mi-nutu erdiko zatia erauzi da. «Ez da lan ma-kala izan batik bat kontuan badugu desa-gertzeko bidean aurkitzen diren euskalki batzutan ez zela gauza erraza izan leku-koen hautaketa». Esaldi solteak ere bota dituzte hautatutako hizlariak; hotsaren on-doan transkripzioa eta tonuaren arabera ko grafikoak ikusgai dira.

Gauzak honela, ez dago aitzakiarik "Euskararen hotsak" CD-ROMean ez ari-tzeko. Bonapartek hasitako lana izan du eta badu jarraipenik. Hari esker sortu ei zen Euskal Herrian euskararekiko atxikimen-dua, aztertzekeo interesa eta azken batean euskararekiko harrotasuna. «Luis Luciano Bonapartek burua altxatuko balu eta hain-beste mirestu zuen hizkuntzan egiten ari diren azterketak ikusita benetan poz-tuko litzateke» esan zuten egileek solasaldia amaitzeko.

♦ AMAIA ERAUNZETAMURGIL

Arturok jakin nahiko luke...

■ Bost urte Kanpamartxo jaia antolatzen duzuela. Ze eragin izan dute ekitaldiek Erandion?

"Ohitura bat euskararen jaia bilakatu da"

Txemi de la Kruz

Berbots-Erandion Euskaraz! elkarteak kidea.

Berbots-Erandion Euskaraz! elkarteak dituen helburu garrantzitsuenak hauek dira: Erandioko euskaldunok biltzea, eta Erandioko erdaldunen artean euskararen aldeko jarrera lortzea.

Helburu hauekin eta an-tzinako ohitura berresku-ratuz, "Kanpamartxo" jaia antolatu genuen. As-paldi Bizkaiko hainbat tokitan (Arratian, Duran-galdean edota Txori-Her-rin) martxoan edo inau-teri aurreko igandean fa-miliak eta herriko taldeak landa batera joan ohi ziren eta bertan elkarrekin sua egin eta bazkaldu egiten zuten. Ohitura horren ideia hartuz, euskararen jaia bilakatu dugu.

Joan den igandean, api-ri-laren 11n, 6. edizioa antolatu dugu. Eguraldi kaxkara izan arren, Erandiko euskararen jaiak berritu du euskararen aldeko apustua. Euskararen inguruan, herriko auzo desber-

dinetako elkarte gehienek jaiarekin bat egin dute.

Gure ustez, Erandion "Kanpamartxo" jaiak sei urtetan zehar izan duen eragina oso han-dia izan da: Erandioko euskaldunon artean

komunitate bereko kideak garearen sentsazioa piztu du eta prest izaten gara jaiaren parte hartzeko. Bes-tetik, Erandio bezalako herri erdaldunean, euska-rarekiko erdaldunen jarre-ra positiboa lortu dugu, ki-rol, kultur zein mendi tal-deen artean euskararen presentzia eguneroko bi-zimoduan handitu behar dugula zabaldu dugulako. Hori «Bai Euskarari» edota «Korrika 11» kan-painetan nabaritu dugu, inoiz baino jende gehiago

izan baita. Azkenik, Erandio, oso sakabana-turik dagoenez, egunen batean auzo desber-dinetako jendea euskararen inguruan biltzea pozteko modukoa izango litzateke.

U r r e a

■ Ikastolen Elkartea eta FERE (Ikastetxe Erlji-joen Elkartea) Euskal Herriko eliz barrutiak abian duen proiektuan partaide dira. Azken honek 1991. urtetik 6 eta 12 urte bitarteko haurrentzat katekesirako 36 bideo bikoiztu ditu. Kanadan, Txekian eta Ameriketara eginak dira bideo gehienak eta gaztelaniara baino lehen bikoiztu dituzte euskarara.

■ France Telecom-ek, inori jakinarazi gabe, te-lefono gidatik kendu ditu Iparraldean euskarazko izenak dituzten etxeak. Enpresa honek bere es-kuzabaltasuna agertu nahian berriro telefono gidan sartzeko aukera emango du. Interesa dutenek, banan-bana herriko etxera joan beharko dute paperak bete eta baimena eskatzeko. Horrela, beharbada gidan sartuko dira lehen kendutakoak.

France Telecom

Futbolari izarrak bihurtu nahi duten haur eta gazteek ez dute lan erraza. Milakak jokatzeko futboleko eta aukeratuak oso gutxi dira. Futbolari abileak begiz jotzeko arazo handiegirik ez dute ordea talde handiek. Jokalarien ehiza sistemak oso ongi antolatuta daude.

HAUR FUTBOLARIAK BEGIRALEEN ATZAPARRETAN

■ Athletic-ek beste talde handi guztiek bezala, inguruko herrietako futbol talde ugari kontrolatzen ditu.

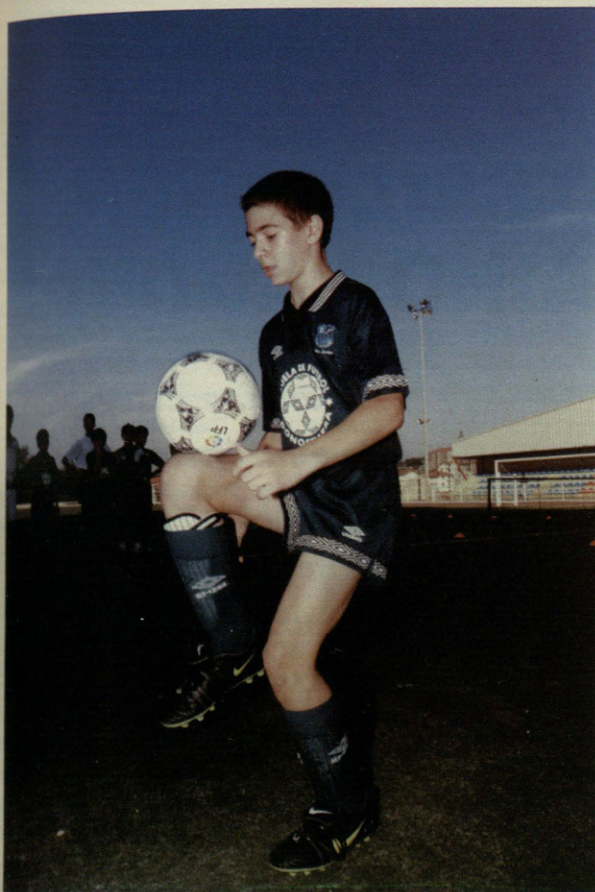
Mila milioi pezetako fitxaketan albisteak entzutera ohituta gaude. Jokalarien erosketa horiek ordea, ez dira kasualitatez egiten. Futbol taldeek teknikariak dituzte mundu osoan zehar, ekipoaren beharretara ongi datorren jokalaria ehizatzen. Ehiza teknikak oso garatuak dituzte.

Atzeritarrek soilik ez dute osatzen ordea futbol taldea. Nola atzematen dira bertako jokalaria hoberenak? Nork esango dio Realeko zuzendaritzari hamar urte barru denboraldiko gol gehienak sartuko di-

tuen jokalaria Seguran bizi dela eta orain hamabost urte dituela?

Beste kiroletan bezala, piramide ongi egituratua dago futboleko ere, hasi herriko futbol taldeetatik eta lehen mailako taldeetara arte. Gipuzkoako kasua hartuko dugu adibidez. Adina baino lehen kirol bakoitza, polikiroldegia izeneko kontzeptua aplikatzen da eskoletan, hau da, denetarik egin behar dute; ez dago kirol bakarrik aukeratzetik. Hala ere, esan berri dugun Gipuzkoako Foru Aldundiaren araudia errespetatuz, alebin eta infantil

mailentzako (11-12 eta 13-14 urtekoak) federazio eskola batzuk sortuta daude. Gai bonak arte kirol anitzetan aritzen diren baina ondoren futbolerako gaitasuna dutelako nabarmendu diren haurrak eskola berezietara gonbidatzen dituzte. Eskola hauek Gipuzkoako Futbol Federazioak antolatzen ditu eta une honetan bost gune banatuta daude Gipuzkoan: Segura, Iruia, Zumarraga, Donostia eta Zestoa. Herri bakoitzak inguruko herrietan jokalaria onak biltzen ditu eta astean behin biltzen dira. Dena dela, herriko taldeetan jokatzeko jo-

IMANOL OTEGI

■ Balioa erakusten duen haurra berehala bereganatuko dute talde handiek.

rraitzen dute haur hauek. Esan bezala, federazioak antolatu du nabarmentzen diren jokalariai hautatzeko sistema hau, baina batetik, Foru Aldundiak baimena eman dio (hitzarmena sinatuta dute) eta bestetik, Realari, izugarri ongi etorri zaio era honetako azpiegitura. Realak etxeko harrobia azken muturreraino ustiatzearren begiraleak ditu asteburuetan, baita eta bestera. Entrenatzaile hauek ordukako kontratuak izaten dituzte eta beren lana astebururo haurren eta gazteen partidak ikustea da. Interesgarria den haur bakoitzari fitxa irekitzen zaio eta Realak urtean 4.000 haur jarrai ditzake metodo honen bidez. Talde txuri-urdinari lana errazten dio federazioaren azpiegiturak. Gipuzkoa osoan milaka haurrek jokatzen dute futbolearen eta multzo ikaragarri horretatik lehen aukeraketa egiten du federazioak.

REALARI ATE JOKA. Goiz hasten da Donostia alderako peregrinazioa. Astebu-

ruetako begiraleek begia jotako jokalariai Zubietara eramaten dituzte. Duela urte batzuk gazteek bezala hurrek ere astea igarotzen zuten Donostian, bertan ikasi eta entrenatuz. Emaizak ez ziren oso baiko-rrak izan. Giro oso berezian ohitzen ziren eta ikasketetan porrot maila izugarri igotzen zen. Orduz geroztik haurrak joan-etorrian dabiltza hasieran astean behin eta adinean aurrera doazen heinean maiztasuna gehituz.

Realaren azken eskailera mailara iristeko (lehen mailara, alegia), urrats asko eman behar dira. Errendimendu handiko taldeetan hasten dira 11-12 urterekin. Lehen eskailera maila honetan taxia bidaltzen diete etxera eta entrenamendurako arropa guztia ordaintzen diete.

Igo ahala hilean diru kantitate bat ere ematen zaie eta kontratua ekipo nagusian soilik iristen da. Realak ehundik gora futbol taldeekin dauzka hitzarmenak sinatuak. Hitzarmen horien arabera, Realak eta baita Gipuzkoako Foru Aldundiak ere dirulaguntzak ematen dizkiete herrietako taldeei. Laguntza horren ordainetan, Realak jokalariai bere harrobi gisa erabiltzen ditu. Eramaten duen jokalariai bakoitzeko herriko taldeari kantitate bat ordaintzen zaio.

Ia Gipuzkoa osoko mutikoak kontrolatzen ditu. Ia denak diogu, bai baita Athleticek eskua sartzen dueneko txokorik. Esate baterako, Donostiako Antiguoko taldeak Bilboko taldearekin du hitzarmena.

Halako haur jokalariai andanaren artean nabarmentzea ez da batere lan makala, baina ziur talde handien begiradapetik harribitxi preziatu batek ere ez duela ihes egingo.

◆ ONINTZA IRURETA

ITZULPEN ZERBITZUA
eskura
SERVICIO DE TRADUCCION

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA
20001 DONOSTIA

TELEFONOA: 943 29 18 30

FAXA: 943 27 58 69

eskura@bezeroak.euskaltel.es

Itzulpenak

Testu zuzenketak

Interpretaritza

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz,

Ingelesa
Frantsesa
Alemaniera
Italiera
Katalana
Portugesa
Galegoa...

bizkuntzetarako itzulpenak ere
eskaintzen ditugu.

1985EAN SORTUA

PANTXOA ETXEGOIN

“HIZKUNTZ KONTSEILUAREN FUNTSA EZ DA ORAINO LANDUA”

Pantxo Etxegoin Baxenabarreko Garazi eskualdean sortu zen orain 38 urte; Jatsu herrian. Ezkondua da eta bi seme-alabaren aita. Gazte hasi zen lanean inportazio-esportazio agentzia batean. Merkataritza Ganbaran komunikazio zerbitzuan aritu zen ondoren. Artean, AEKn irakasle, Xirrixti-Mirrixti antzerki taldean jokolari. Euskal ikasketak Baionako unibertsitatean burutu zituen. Egun maitrise bat ari da prestatzen, Oxobi eta La Fontaine idazleen alegiei buruz. Ageri zaio antzerkian aritua dela, bere imintzioak dira adierazle. Euskal Kultur Erakundearen zuzendaria da egun.

«EKE sortu izan ez balitz, kultura ez zen garatuko orain ari den gisan».

Orain dela hamar urte sortu zen Euskal Kultur Erakundea (EKE). Iparraldearen kultur egituratze berrian bihurgune historikoa izan zen. Nola gogoratzen duzu une hura?

Une hartan hainbat egoera berri bizi izan ziren Iparraldeko gizartean. *Pizkundea* zegoen, kultur eremu guztietako anitz elkarte biltzen zituena. *Pizkundea* indartu zen, besteak beste, Baionan kokatua zen "Centre Culturel Basque" deitzen zena krisian sartu zelako. Elkarleen beharrei erantzun ordez, ikuskizunentolatzaila bilakatu zen zentro hura. Ondorioz, herri indarrak EKE sorrarazi zuen. Aldi berean, Ipar Euskal Herrian garai zaila bizi zen, gero eta preso gehiago zegoen; errepresioa batetik eta erantzun bortitzak bestetik. Testuinguru hartan, politikariek beren buruari galdatu zioten: «Zertan ari ote gara euskal kulturaren alde?». Orduantxe nolabaiteko borondate politiko bat agertu zen estatuegandik, eta ondorioz Erregio eta Departamenduen hautetsien aldetikoa jarri berri bat agertu zen.

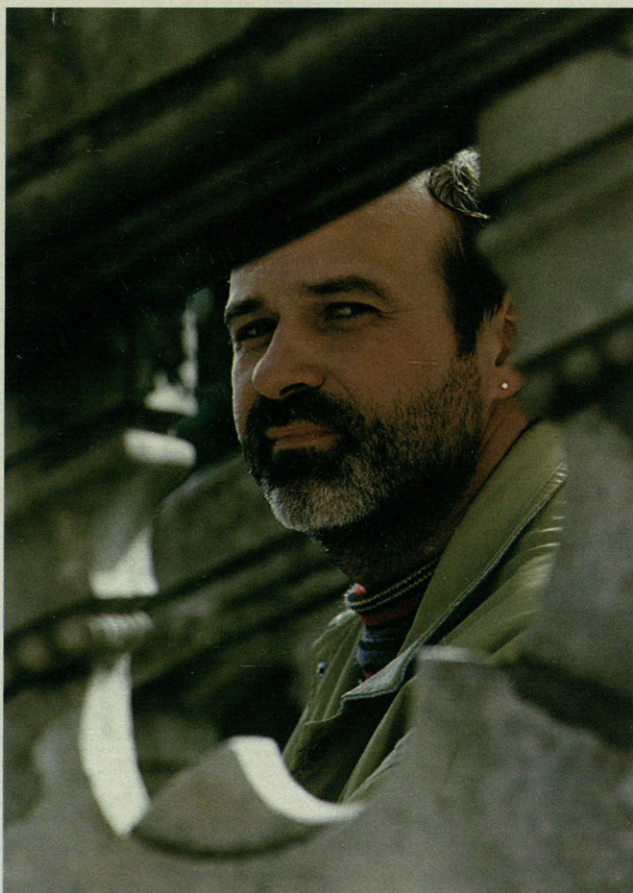
■ **Herritarren eta elkarleen aldetik harrera ona izan al zuen EKEk...**

Bai segurki. Herrien arteko sindikata sortu zen, eta hura biziki garrantzitsua izan da. Ipar Euskal Herriko kasik herri guztiek parte hartzen dute sindikata horretan. Uneon, herri bakoitzak 2,25 libera ematen du biztanle bakoitzeko. Herri horiek EKE egitura ofizial bezala onartu zuten beraz, pauso biziki garrantzitsua izan zen. Erregio Kontseilua, Departamendukoa nahiz estatuaren laguntza ukanik ere, hemengo hautetsiek onartu zuten EKE, onartu eta politikoki kudeatzen lagundu ere.

■ **EKEren egituraren engaiatu zinetenak euskal militanteak zineten, botere inguruarentzat susmagarriak. Herrikide batzuentzako berriz, posibilitismoaren bidea urratzera pasa zineten...**

Halatsu izan zen bai. Zer nahi gisaz, gure urratsa beharrezkoa eta funtsezkoa izan zen Iparraldeko kulturaren bilakabidean. Borondate politiko amini hura baliatu

tu genuen, eta nik uste, une hura baliatu gabe euskal kultura ez zen garatuko gaur egun ari den gisan. Une latzak ziren haiek gure kulturarendako, eta orain gauza anitz erdietsi behar badira oraino ere, hobeto gaudela uste dut. Une hartan, kultur ekin-tzak amateurren esku ziren. EKEk preseski euskal kulturaren egituraketa ekarri du. Kultur egile, elkarte eta hautetsien artean junta bat egiten dugu. Eta guk egiten dugun oreka lan hau biziki zaila dela erran behar da. Kulturaren barne lana burutzen dugu. Iparraldean kultur egile eta elkarte eragile % 90 amateurak dira. Ez soilik laguntza ekonomikoa, baizik tekniko eta formazio laguntza ekartzen dugu. Gure

■ «Euskal Departamendua izan dadin edo ez, proiektuak aitzina eraman behar ditugu».

ibilbidean itzalguneak izanik ere, epoka hartan zinez argi berri bat zabaldu zen Iparraldean EKE sortzean.

■ **Hamar urteotan gauza asko gertatu dira era berean: Garapen Kontseiluaren eraketa, Pays izendapena. Alta, ofizialki existitzen ez den herrialde baten erakundea da EKE.**

Bai. XXI. mendearen atarian, behin bertiko aurrerapen esanguratsuago bat eman

beharko litzateke Ipar Euskal Herriarentzako, eta botere handiagoko instituzioak sortu berean. Onarpen hauek erdiestea ordea, biziki zaila da. Juridikoki eta politikoki ezagutua ez den herrialde batean ari gara. Hegoaldeko egoerarekin konparatzen bazaigu, bada, ahal gutxi dugu. Ni ez naiz politikan zuzenki ari, baina ahal gehiago izatea eskatzen dugunok, politikan ari diren abertzaleek bai Erregio bai Departamenduan aldia bat erdiestea nahi eta behar dugu; hautetsi bat erdietsi bederen. Horretarako interes pertsonalak utzi eta interes orokorra begiratu beharko litzuke. Hamar urte hauek joan dira eta interes pertsonaleengatik bitarteko batzuk galtzera utzi dituzte.

Abertzaleak elkarrekin lan egiteko tenorea heldu dela dirudi, bada, ea akordio bateratua erdiesten duten gure lana sendotu eta finkatzeko.

■ **Euskal Departamendua onartu artean aferra entzute-tsuena Hizkuntz Kontseiluaren eraketa da. Eratzen al da Hizkuntz Kontseilua berezko instituziorik gabe? EKE ez ote daiteke hautetsi batzuen jostailu izatera pasa?**

Departamendua izan dadin edo ez, proiektuak behar ditugu nik uste, eta eni dagokionez erran dezadan, hizkuntzaren aferra ahalbideratzeko onarpen juridikoa eta hizkuntzaren ofizialtasuna aldarrikatzen dudala argi eta garbi. EKEk abiatu eta sustatzen duen proiektu kulturalak aitzina egin behar duela uste dut, eta ez dut uste jostailu bat izatera pasako garenik. Orain artean atxikitzen dugun junta hori, hots, elkarte, kulturegile eta hautetsien artean atxikitzen badugu baikor naiz geroari buruz.

■ **Hizkuntz Kontseiluaren inguruan gauza asko esan dira. EKEren baitan eratzeko posibi-**

litateaz zer diozu.

Posibilitateak ikusten ditut zeren eta Lurralde Eskema barruan agertzen den Hizkuntz Kontseilua eratzeko posibilitatea ez da funtsean landua izan. Elkarleen aldetik gutti landua izan da. Helburu batzuk baino ez ziren finkatu, baita gai teknikoak aipatu, hala nola hiru langile eta 800.000 liberako aurrekontua izanzen zukeen Kontseilua litzakeela. Baina onartu beharra da-

go gaiaren funtsa ez dela landua izan.

■ **Zergatik ez da landua izan? Batzuen-tzako gibelamendu bat izan da hautesien aldetik, eta hizkuntz proiektua proiektu deskafeinatutzat jo.**

Soizu! Gobernuaren aginduz Pery-Poignant deritzan txostena landu zen, eta instituzio guztietako hautetsiek zera erran zuten: «*Gu goait gara, gobernuak zein delibero hartuko duen esperoan gaude*». Alta, gu gure aldetik —Teresa Lekunberrik daraman hizkuntz lanaren arieran— hautetsiei erran diegu Poignant txostenaren ondorioak zabaldu arte ez gaudela prest zain edo beha egoteko, eta aitzina segitu dugu Lurralde Eskemak zabaltzen zuen posibilitatearen harian. Posibilitate honen aurka mintzo izan dira elkarte batzuk, proiektua deskafeinatua dela erranez. Niri normal iruditzen zait elkarte hauen jarrera, eta hautetsiengandik keinu azkarrago bat eskatzen dut baita ere.

■ **Berriki EKEk bere urteko biltzar nagusia burutu du. Hizkuntz Kontseilua izan da puntu nagusia, trenkatu gabe utzi duzue baina. Oronen buru zertan geratu da?**

Hasteko bederen, printzipiozko adostasun baten alde bozkatu du gehiengoak. Hots, Hizkuntz Kontseilua EKEren bar-

nean sortua izan dadin. Baina baldintza batekin onartu ere, oixtion aipatu egitura horren funtsa edo mamiari buruz lan egin dezagun lehenbizi. Lan hau hiru hilabetera mugatu dugu, afera are gehiago barnatze-ko. Beraz, azken biltzar nagusia garrantzitsua izanda ere, ez da historikoa izan, historikoa ekainaren ondoren izanen da.

■ **Badaude beren adostasuna agertu ez duten bederatzi elkarte ordea. Zertan ariko zarete zehazki?**

Hiru hilabete hauetan aspektu juridi-

“EKEk kulturegile, elkarte eta hautetsien artean junta egiten du. Oreka lan hori biziki zaila da”

koak landuko ditugu bereziki, EKE euskal kulturaren sustatzaile handiena izaki ere, egitura berezko bat sortua izan dadin lan egiten dugu. EKEren zuzendaritza, Garapen Kontseilua eta elkarte nagusi guztiekin bilduko da. Nik uste, printzipiozko adostasun horri ezetza eman diotenak ere gurekin lanean ariko direla, bestenaz aski gaizki gintezke. Baikorra naiz hala ere.

■ **Eta elkarte hauek —Seaska, AEK eta EHE besteren artean— ez badute parte hartzen? Konfiantza osoa duzue hautetsien aldetik.**

Elkarte hauen sustengurik gabe ere aitzina egiteko prest gaude. Konfiantza badut, baina nik espero dut elkarte guztia egotea eztabaidan. Argiki utzi nahi dut, hiru hilabeteotan ez bada adostasun zabal bat erdiesten bai hautetsi bai elkarteengandik, EKEk ez duela Hizkuntz Kontseilua bere gain hartuko.

■ **Zer egingen du EKEk? Bere burua beste?**

Ez. Ez du bere buruaz beste egingen. EKEk badu eginbehar zabala adierazpen kulturalaren barnean. Orain arte egindakoa onetsi behar da, eta bestiere urratsez urratseko lana egiten segitu behar dugu. Hau izan da EKEren lanmoldea bere sorreratik. Lurralde Eskemak zabaldu

zituen helburuen artean Hizkuntz Kontseilua eratzea bada, eta denok ados gaude helburu hartara iristeko, inportantea ez da nondik joan behar dugun, iristea baizik. Hizkuntz Kontseilua sorturik ere, euskararen salbatzeko tresna gehiago behar dira. Enetako ez du axola non eratzten den. Gainera, Hizkuntz Kontseilua ez du euskararen erabateko salbapenik ekarriko.

■ **Zuen eguneroko betebeharrak etorriaz. “Hiriak eta gazteria dira gero gure ardurak” erran zenidan be-**

T a n t o a

Gure Mikel Laboa

A spaldiko laguna dut Pantxoa Etxegoin. Hogeitazurterik ez zukeen ezagutu nuelarik: kantaria zen orduko eta plaza batzuetan ibiltzen zen lagun batekin. Xirixti-Mirixti antzerki taldearekin hobeki ezagutu nuen gero, jokolari bezala, baita ere autore gisa, «Gazteluko mutxurdiak» antzerkia idatzi baitzuen Daniel Landartekin. Beti kantuak errabiatuak, afari edo ateraldietan, kantu guztiak elkarrekin hasten genituen eta harek bukatzen. Hainbeste bertsu, hola, gogoz ateratzea, nola posible ote da? Xaharrak, berriagoak, denak oroitzen zituen. Ximple zen, Pantxoa gure Mikel Laboa zen!

Auto istripu batean azkarki joa izan zen duela hamar urte. Asteak iragan zituen Kanbo-ko eritetxe batean; maiz joaiten nintzaion bisitaz: lagunak eta ahaideek ekarri goxoki guztiak nik jaten nizkion, berak jangura ttipia zuen-eta. Ihardoki zuen azkar gure gizonak eta egin du bide: ezkondu da eta bi haur ukan, ofizioz aldatu da bi aldiz, estudioak berriz hasi eta euskal li-

zentzia ardietsi, ahanzi gabe maratona egin duela bi edo hiru aldiz, eta antzerki lan batzuetan parte hartu...ouf!

Guti da erraitea Pantxoa langilea dela, deliberratu, eta bere horretan tematzen da. EKEko lanak ere segitu zituen hastapenetik, zuzendaritza taldeko partaide bezala. 1997 urtean, Txomin Heguyk bere kargua utzi zuenelarik, Pantxoak bere gaitasuna agertu eta aukeratu zuten EKEko zuzendari bezala. Uste dut, betebeharrak ugari direla holako kargu baten eramateko, ezen partaide oso ezberdin eta kasik bateraezinen artean kokatua baita: Estatua, Akitania eskualdea, Departamendua, baita euskal herrien arteko sindikata eta kultur elkartearen ordezkariak. Kultur elkartekoek gehiengoak badute ere, jende horiek guztiak jartzen dira zuzendaritzako mahai inguruan eta proiektu baterazaleak behar dira lortu.

Asko galdegiten zaizkio EKEri, baina bere ahalak oso mugatuak dira eta bere urteko buxeta hastapeneko kopuru beretsuan ●

■ *Frantxoa Cousteau*
Antzerkilaria

Hamarrekoa

DANIEL LANDART

«Adiskide mina. Euskal kultura errotik ezagutzen du, baita hautetsiak eta gizartea. Anitz laguntzen nau EKEEn»

TXOMIN HEGUY

«Lan handia egin zuen EKEEn. Beti prest dago bizitzan aitzina joaiteko»

ERRAMUN BAXOK

«Baikorra. Gau eta egun lan egiten du euskal kulturaren alde»

FRANTXOA COUSTEAU

«Sentikorra. Aspaldiko bihotz handiko adiskidea»

TERESA LEKUNBERRI

«Adiskide arras langilea. Dena ondo ikertzen eta miatzen duena»

KATTALIN TOTORIKA

«Emazte goxoa bezain argia eta zinez kazetari trebea»

JAKES BORTAIRU

«Estimatzen dudana mutikoa, kanpoztortitza baina nonbait bere baitan goxotasuna duena»

LOPEZ ADAN "BELTZA"

«Une zoragarriak pasatu ditut berarekin mendian. Bere gogoetan ez da egunero goxoa, baina estimatzen dudana pertsona»

JAKES ABEBERRY

«Euskal politikako gizon garrantzitsua. Ideia azkarrekoa; ingurua mugiarazten dakiena»

JEAN HARITSELHAR

«Zoragarria. Jakintsu handia eta une berean oso alaia»

ALBERTO ELOSEGI

■ «Beharbada Ondarea hitza bera berri behar dugu».

hinola. Hortxetan dago euskal kulturaren geroa?

Bai. Baina beti ere, bistan dena, euskara ziurtatzeko behar diren oinarriak finkatzen baditugu. Denbora joanago eta inportanteagoa da hiria. Jende gazte berria biltzen zaigu ikusgarrietara, baina tamalez, Miarritzeko azken kultur astean ikusi dugunez, publikoa joaten da euskara erabiltzen ez den ikusgarrietara: Kepa Junkera entzute-ra, dantza ikustera eta esaterako Bilbo hiriari buruzko mintzaldi bat, frantsesez zelako, entzutzerara. Maskaradaren «Nerudaren postaria» antzerkia edota «Poesia gaua» errejitalera aldiz jende gutti joan zen. Hor dago koxka!

■ **Gazteekin elkarlanean, iazko Ondarearen Egunak ekitaldia "Gazteen begitik" lemapean antolatu zenuten. Zer-nolako balorazioa egiten duzu azkeneko topaketa haiei buruz?**

Hemen erdiko gazteak eta gazte zaharrak gaude. Gure iraganak indarra dauka oraino, baina gazteek indar berria ekarri dute eta haiekin egin behar dugu lan. Beren iritziak eta gureak uztartu behar ditugu, eta horregatik azken Ondarearen Egunak gazteen begitik antolatu nahi izan dugu ere bai. Ongi iragan zen, bagenekien ez zirela milako bat gazte Irisarri joanena, ondare hitzak berak bai baitu erakustoki kutsu bat, mutxitu hondar bat, beharbada hitz hori bera berri eta gazteentzako bertze egokiago bat hatzeman behar dugu! Dena den, EKEk ez du insti-

tuzionalki euskal kultura salbatuko, guk harri bat baino ez dugu ekartzen. Ekarpen horretan, heldu den azaroan gogoeta sakon bat burutuko dugu euskal kulturaren geroari buruz, eta espero dut gure norabidea areago argitzea.

■ **Azken urte honetan diru publikoaz beste mezenasgo baten beharra aipatzen duzue EKEtik...**

Hasi gara lantzen alor hori, izan ere, diru publikoaz gainera pribatua ere lortzea funtsezkoa ikusten dugu. Funtsean kultura eta ekonomia lotu behar ditugu, ekonomiak kultura dakar eta kulturak ere ekonomia laguntzen du. Dena den, gu ez gara kulturegileak kultur sustatzaileak baizik, eta gainera gure eremua Iparraldera mugatua dago. «Euskararen hatsa» erakusketa zabaldu genuen iaz, eta diru pixkabat lortu genuen, sinbolikoa nahi baduzu.

■ **Orain urte bat luze hartu zenuen EKEren zuzendaritza. Kulturegile izatetik —antzerkilaria— kultur sustatzaile izatera pasazinen nolabait. Zer balorazio pertsonala egiten duzu.**

Egia erran, banuen beldurra, ez baita erraza hau bezalako lanpostu bat kudeatzea. Batetik herri elkarteak baitira eta bestetik instituzioak. Bi solas mota landu behar dituzu, bi harreman mota uztartu funtsean. Bertze gisa batez, baina antzerki nahikoa egiten dut hemen (...irriak). Oron buru baikorra naiz; kontent naiz

◆ MIKEL ASURMENDI

E Z P

PRINTZA

EUSKALKIEI
TOKI EGIN

Juan Martin Elxepuru idazleak apirilaren 11ko «Euskaldunon Egunkaria»n «Herri euskararentzat lekutxo bat, mesedez» izeneko artikulua idatzi zuen. Bertako hainbat pasarte bildu ditugu hemen:

«Euskalkiaren alde ezer gutxi egin da. «Altxorra» direla esan da, eta seinale txarra. Ez da prestijiatu, erakutsi, landu. Batuaren etsaitzat hartu da, ohar-kabea. Berbetarako tira, baina idazteko eta jendaurrerako ez. «Inglesa, frantsesa, espainiera... Idatzizko eredu bat eta bakarra da hizkuntza moderno guztietan, eta beraz...: entzun izan diogu aditu bati baino gehiagori.

Eta egia da eredu bakarra-rena. Beste gauza bat da «eredu»tzat hartu behar ote ditugun horiek, jakinda ez bakarrik beren dialektoak, baita beren agintepeko beste hizkuntzak ere sustraitik erauzten ahalegindu direla mendeetan. Euskara dialektoa izan da espainiarrentzat eta bretoia 'patois' frantsesentzat. Nago eredu inperiozaleak ez ote ditugun errazegi onesten.

(...) Aho-hizkuntza pres-tijiatzea eta indartzea litzateke helburu nagusia, baina gaur egun hori ezinezkoa da hizkuntza idatzirik gabe».

ARAIA: IKUS-ENTZUNEZKOEN GUNE

ARABako Foru Aldundiko Hirigintza Saila Araia-ko Ajuria y Urigoitia fabrikaren birmoldaketa aztertzen ari da. 1985etik geldirik dagoen fundizioa ikus-entzunezko ekimenen gune bilatzeko asmoa agertu du berriki Hirigintza diputatuak. Egoitzaren 2.000 metro koadroak Euskal Herrian ikus-entzunezko jardunak bizi duen egoerari erantzuteko erabili nahi dituzte, sektorean dabilzanak maiz Madril eta Bartzelonako produkzio zentru erraldoietara jo beharrean izaten baitira.

TOPAGUNEAREN BATZARRA

EUSKARA Elkarte eta Herri Aldizkariaren Topaguneak bere bigarren batzar nagusia burutu zuen joan den larunbatean, hilak 17. Kultur Errota gehiago indartzeko eta honen baitako ekintzak Nafarroa eta Iparraldera zabaltzeko erabakia hartu zen. Gainera, euskara bultzatzeko herrietako hitzarmenen egoera ezagutzeko neurgailu baten asmoa izan zuten mintzagai.

JAZZ UDAREN AURKEZPENA

MADRIL aukeratu zuten Getxo, Gasteiz, Donostia eta Baionako Jazzaldietako arduradunek joan den asteazkenean aurtengo egitarauaren aurkezpen bateratua egiteko. Uztailean, Euskal

ALBERTO ELOSEGI

Herrian, jazz tendentzia desberdinetako 150 kontzertu eskainiko dira, horietatik asko doan. Izarrak ere ez dira faltako: Getxon Phil Woods izango da, Gasteizen Wynton Marsalis, Donostian Van Morrison eta Baionan B. B. King.

■ Uztaila jazzaren hilabetea izango da.

TRIKIBERTSOA BIGARRENEZ

Iazko esperimenduari jarraiki, aurrean ere hainbat saio egingo da bertsoa eta trikitia uztartuz. Lehen emanaldia joan den astean burutu zen Bilbon, Tapia ta Leturia eta Amurizarekin. Hemendik aurrera, Iker Goenaga Irazu eta Lujanbiorekin, Maixa ta Ixiar Estitxu Arozena eta Jon Maiarekin, Etzakit Lizaso eta Peñagarikanorekin eta Gozategi Egaña eta Sarasuarekin ariko dira. Iazko balantzea egitean uste baino zailtasun gehiago topatu zituztela aipatu dute partehartzaileek, erritmo kontuetan bereziki, eta saioek prestatuntza behar dutela azpimarratu.

HITZ BITAN

● Iragan astean Nagore Aranburu eta Lukax Dorronsororen hitzak jaso genituen; antzerki mundukoak biak lehena ezkor eta bigarrena baikor agertzen ziren. Beste antzerkilari bat, Antton Lukuk esanak dira hauek: «Zernahi gisaz, uste dut euskal antzerkia eraberritzea beharra dagoela, eta irudimen handia beharrezkoa izanen da. (...) Publiko berria etorri bada sorpresa baten bila heldu da»

● Fernando Auzmendi txalapartariak tresna honen inguruan esandakoak dira hitz hauek:

L A K

ESKOLARTEKO BERTSOAK

HEMERETZIGARRENEZ Gipuzkoako Eskolarteko Bertsolari Txapelketa abiatuko da heldu den astean, hilaren 30ean hain zuzen. Donostiako finalaurrea izango da lehena. Ondoren- go igandetan gainontzeko hiru eskualdeetako kanporaketak jokatu dira. 14 urte bitartekoak taldeka arituko dira eta handik gorakoak izango dute banaka aritzeko aukera.

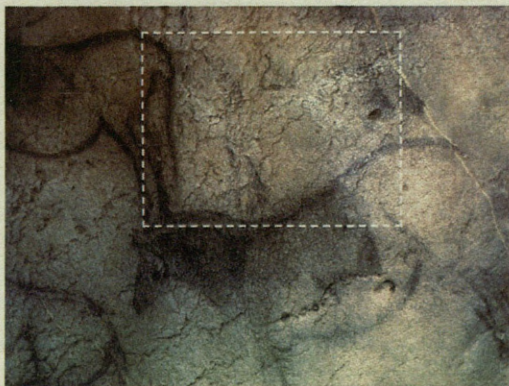
EKAIN, BISONTEA ETA PP

JAPONIAKO "Texnai" enpresak tailaturiko bisonte baten aztarnak aurkitu ditu Ekaingo kobazuloko Zaldei izeneko galerian. Aranzadi Elkartekoek adierazi dutenez, sumatua zuten bazela halakorik, baina bitartekoaren gabezia dela medio ez dute aztarnak aztertzerik izan. Bestalde, eztabaida ugari eman duen gaia kobazuloaren errepikaren kokagunearena da. Zestoan ala Mutri-

EUSKARAREN JARRAIPENA II

Iragan ostegunean, apirilak 15, Donostiako Koldo Mitxelena Kulturunearen areto nagusian, Erramun Baxok EKEko (Euskal Kultur Erakundea) kideak, Josune Ariztondo Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikarako sailburu-ordeak eta Fernando Perez de Viñaspre Nafarroako Gobernuako Hizkuntza Politikarako zuzendariak «Euskararen jarraipena II» izeneko lanaren aurkezpena egin zuten. Bigarrenez, euskararen azterketa soziolinguistikoa burutu ondoren, lanaren emaitzak argitalpen horretan jaso dira, lau liburukitan banatuz —EAEri dagokiona bata, Nafarroari bestea, Iparraldearen inguruko hirugarren bat eta Euskal Herri osoa biltzen duena—.

kuko Astigarribia ibarrean egingo da? Erabaki hori joan den astelehenean hartu du Gipuzkoako Batzar Nagusiak. Itxura guztien arabera, alderdien joerak ikusita, Zestoako proiektua gailendu- ko zen.

■ Tailaturiko bisontearen arrastoak.

ALBERTO ELOSEGI

■ Unai Iturriaga.

IZENAK

Unai Iturriaga durangar bertsolariak bere lehen nobela aurkeztuko du egu- notan. «Berandu da geldit- zeko» izenburuz eta Susa etxearen eskutik, Bilboko musikari baten parrandak eta bestelakoak kontatzen ditu Iturriagak.

Loinatz abesbatzak Zaragozako Ejea de los Ca- baleros lehiaketa irabazi du bigarrenez. Izan ere, duela zazpi urte ere Bea- saingo abesbatzak lehen tokia lortu zuen.

Betagarri «80/00» izene- ko disko berriaren presta- ketan ari da iragan Gabone- tatik. Bertan azken hoge- i urtetako hainbat euskal kantu ezagun bilduko du taldeak; Ruper Ordorika, Itoiz, Hertzainak, Potato eta beste hainbaten kan- tuekin ari dira lanean. Dis- koa datorren Durangoko Azokarako izan nahi dute prest.

«ENTZUN!»

■ Betagarri.

«Alde sinbolikoa kontutan hartuta ere, ez zaio etengabeko arretarik eskaintzen, ez dira aintzat hartzen txalapartaren soinu ahalbideak»

● Irratia hartu du hizpide Iñaki Zabaleta EHuko irakasleak: «Gizartearen izenean Gobernuak kontrolatzen du erradioespektroa, eta, beraz, hor lan egiten duten komunikabideei gehiago exijitu behar diegu, informazio alorrean behinik behin»

● Artearen esparrura joanik eta Txus Melendez bilbotar artistaren iritziz: «Koadro batekin ezin da ezer aldatu, pinturaren eremua artea da ●»

Eskutitzen berpizkunde garai berria

Inork gutxi espero zezakeen eskutitzak idazteko zaletasunak gorantz egingo zuenik, bizitza arrunteko ohiko ariketa bezala, batez ere telefono eta bitarteko pasiboagoak eguneroko gure harremanetarako ezinbesteko lanabesak bilakatu ondoren. Baina, magiako kapelaren batetik atera izan balitzaigu bezala, horratx lehengo bitarteko zokoratu berriz ere indartsu eta itxaropenez beterik. Eskutitzak garrantzia hartu du oster gure usadioetan. Baina hori ez da gertatu estatuko Posta Zerbitzuak bere sistemak hobegotu dituelako. Ez. Erantzuna sare telematikoa daukagu, Internet izan baita mezuak idazteko ohitura berpiztu duena.

Garbi dago kaligrafia ez dela berriz ere irakatsiko eskoletan eta, beraz, kuaderno apal bezain gorrotagarri haiek ez dietela lo-ordurik kenduko ikasleei, eta gure haurtzaroan erakusten zitzaizkigun hizki mota desberdinak irakaskintzaren historiako erreferentzia izaten jarraituko dute. Baina, oraingo nire ikuspegitik behintzat, era guztietako mezu idatzia helarazteko ohitura berpizten eta sendotzen ari dela dirudi, sistema berriaren erabilerak oraindik gutxi samar badira ere. Baina dena ibiliko da. Nik ez dakit zenbat mezu bidaltzen dudana egunero nire ordenadoretik eta, kontrako norabidean, zenbat iristen zaizkidan, baina batzuek eta besteek dozena pare bat egingo dutela baieztatu nezake. Kopuru horrek iharduera garaia adierazten ote duen ez nuke zehazten jakingo. Baina, edozein kasutan, horietako mezu askok telefonoaren aukera ordezkatu dute, agian posta elektronikoa bitarteko erosoagoa delako, eta zalantzarik gabe, mezu idatzia ideiak askoz finkatuagoak uzten dituelako, bai igorlearen aldetik eta baita hartzailearenetik ere.

BADAKIT jakin, oraindik denbora luzea eman behar dena sistema berriaren hedapena gizarteko maila osora iristeko eta, beraz, abantailaren fruituak orokortzeko. Ziberespazioaren erabilera, behintzat gure artean, oso txikia da eta garapen teknologikoak giza eremu ikaragarri handiak bereganatu beharko ditu oraindik, maila guztietara ailegatzeko. Baina bidea irekita dago eta eskutitz eta mezuen igorlearen kopurua biderkatzen joango da poliki poliki. Orain dela bost bat urte, adibidez, banaka batzuk ziren pribilegiatuak. Gaurregun, ordea, edozeinek eduki dezake bere etxean egokiera paregabea, mundu osoarekin unean bertan kontaktatzeko.

Kaligrafia ez dela erakutsiko nioen gorago, ordenadoreak ordezkatzeko baitu lumaren betebeharra eta makinaren baliabideen arabera aukeratu ahal izango da hizki mota. Beraz, eskutitzen berotasuna zertxobait galduko delakoan nago, gutunei nortasuneko puntu garaia igorlearen ikutuak ematen baitzion. Idazteko makinak ere ez du sekula azpiratu ahal izan erabilearen nortasuna, sinaduran beste inon ez bada ere egilearen gogoaren zati bat iristen baita kartazalaren barruan.

Posta elektronikoak, aldiz, usuago lotuko ditu bi aldeak. Eta bulkada elektronikoak kontrolatzerik izango ez dugun arren, mezua heltzen zaigun bezain laster badakigu hark —besteak— gurekiko nahia izan duena, eta gure erantzunaren zain egon daitekeela. Bateon batek adieraz lezake, posta elektronikoaren bitartez sortutako gutundegia hotza dena. Ez naiz ezeren gradutasuna neurtzera sartuko. Baina ezetz esango nuke, nire ordenadorearen memorian badauzkat eta zenbait karpeta, eta —adibidez— iaz nire alabarekin bera atzerrian egon zen bitartean eduki genuen gutundegia irakurtzen dudana bakoitzean, elektronikak ahalbideturikoa sentimenduz beterikoa dagoela egiaztatzen dut.

«Laster erantzungo duzula koan...» edo antzerako formularen batekin itxi izan dugu beti igorritako eskutitza. Eta «laster» horren muga zein zitekeen inoiz ez genuen jakiten, hartzaileak ihardetsi arte ez baitzegoen ziurtatzerik mezua iritsi zenez.

Orain, berriz, harremanak berehalakotasuna ziurtatzen du. Beste gauza bat da, noski, igorleak erantzuna inoiz jasoko ote duen, hartzailearen esku baitago hori argitzerik. Elektronikak ez du bermatzen sentimenduen oreka (ihardespina).

J. M. Velez de Mendizabal
Idazlea

“Telefonoarekin zorrotasun eta zehaztasunean galtzaile atera ginen bezala, bitarteko idatzia berreskuratzeak idazkerarekin arreta gehiago edukitzera behartzen gaitu”

ESKUTITZAK, edozein mezu bezala, arinago hel daitezke orain. Kaligrafia ez da behar. Baina telefonoarekin, naturaltasun eta bapatekotasunaren mesedetan hizkeraren zorrotasun eta zehaztasunean galtzaile atera ginen bezala, bitarteko idatzia berreskuratzeak idazkerarekin arreta gehiago edukitzera behartzen gaitu. Hizkuntza bera ere irabazle atera daiteke gutundegi birtualari esker ●

«El periódico de Alava», 1999 apirilak 14

E L K A R T E A K

Igande honetan 21. Nafarroaren eguna ospatuko da Baigorriin, Basaizea Elkarteak antolatuta. Jende andana bilduko da Baigorriira. Baina, egun honen garrantzia baztertu gabe, urtean zehar hizkuntza eta kultura sustatzea dute gogoan Basaizeako kideek.

■ Basaizea Kultur Elkartea egoitza eta bere esku duen Bixentainia ostatua, Baigorriin.

BASAIZEA: NAFARROAREN EGUNA BAINO GEHIAGO

Nafarrok ez dugu nahi egun hori gure lokarrien lekukotasun bakarra izan dadin». Jojo Bidart Irulegiko irratiko kazetari eta Basaizea Elkarteko kidearen hitzak dira hauek, iaz 20. Nafarroaren Egunaren atarian esanak. Nafarroaren Egunak gero eta entzute handiagoa du Hegoaldean bereziki, eta jendeaz lepo izan ohi da Nafarroa Behereko Baigorri azken urteotan. Datorren igandean ere, hilak 25, hala izanen da. Jendeaz lepo Baigorri eta lanez lepo Basaizea Kultur Elkarteko kideak. Baina, haien lanak ez du hor amaiera izango, Bidartek iaz azaldutako asmoa gauzatzeko bideak eraikitzen ari

baitira apurka apurka.

Duela 21 urte sortu zen Basaizea, talde txiki baten eskutik. Haien helburua hizkuntza eta kultura sustatzea zen, baina herriko esparrutik gaindi; Nafarroa Garaia-ekin bat eginez Nafarroa guztia bildu nahi zuten asmo horretara. Batera Nafarroaren Eguna jaio zen, baita egun horren inguruan antolaturiko Kultur Astea ere —aurten ekimenari izena aldatu diote eta Kultural-dia deitu, astea hilabete bilakatu baita—.

Hogei urte geroago, 100 kide inguru ditu, ostatu-elkarte bat, bi lan batzorde, eta bi elkarterekin elkarlanean dihardu. Nafarroaren Egunaren antolatzaileak baino zerbait gehiago direla zalantzarik ez.

BERREGITURAKETA. Eta hala ere, Nafarroaren Egunak euren ahaleginen zati handi bat xurgatzen zuela ikusi zuten. Taldea indartu beharra zegoen. «Elkartea berregituratu behar genuen, indar hori emaitako» dio aurtendanik Basaizeako lehendakaria den Maider Igoak. Martxoaren 12an buruturiko Batzar Nagusian gauzatu zen berregituraketa eta bertatik bi batzorde sortu ziren: Kultur Batzordea bata, Batzorde Teknikoa bestea. Maider Igoaren esanetan «pentsatu genuen hobeki lan egiten genuela talde tipietan banaturik, bakoitza gauza desberdinetaz arduratuz». Lehen batzordeak urte osoan zehar kultur ekitaldiak sortzeko ardura du. Bigarrenak,

lehenak proposatu duena gauzatzekoa, hots, beharrezko materiala, dirua... lortu eta antolatu behar du. Oraingo ez dute egitaraurik finkatu baina dagoeneko hasi dira egitura berrian lanean. Kultur Astea hilabetera luzatzea izan zen lehen erabakietako bat. Agoteen inguruko gualdi bat egin dute berriki eta aurrerantzean ez zaie eskaintza eta proposamenik falta: maiatzaren 13an Ruper Ordorika izango dute, da-

tarik gabe bada ere, Beñat Sarasolaren kantuen inguruan afari bat prestatu nahi dute, mendi irtenaldien inguruko argazkiak erakutsiz beste gualdi bat antolatzea ere badute gogoan...

Batzar Nagusian ere Bixentainiaren estatutuak aldatu zituzten. Bixentaenia duela hainbat urte erosi eta eraberritutako ostatua da, martxoaz geroztik pribatu bilakatu dena.

ALBERTO ELOSEGI

■ Maider Igoa, Basaizea Elkarteko lehendakari berria.

ELKARLANA. Ostatutik haratago ere harriamanak landu ditu Basaizea Elkartek. Duela hiruzpalau urtetik hona, ez dute Nafarroaren Eguna bakarrik antolatzen, Baztango Dantzariak taldearen laguntzaz bai. Lehenago ere 1987an sorturiko taldea izana zen jaialdi honetan, baina azken hiru urtetan euren lan bateratua Auza proiektuaren baitan egin dute, elkarlana sendotzeko bi elkarteek sorturiko proiektuaren baitan. Auzak bi ekintza antolatzen ditu urtean: batean, aipatu bezala, baztandarrak Baigorriara hurbiltzen dira Nafarroaren Egunean; bestean baigorritarrak dira Baztan aldera, Elizondora biltzen direnak, 12 orduz euskaraz egiteko. Irantzu Izeta Baztango Dantzariak taldeko kidearen esanetan «taldeko lau kidek dantza ikastaroak ematen ditugu eta hor jende multzoa biltzen dugu. Ekitaldi handiago bat egin genezakeela pentsatu genuen». Basaizeakoen laguntzaz, «12 ordu euskaraz» egin dute azken urteotan. Aurten maiatzaren

■ Basaizea Elkartek, azken urteotan, Baztan aldera, Elizondora biltzen direnak, 12 orduz euskaraz egiteko.

lehena hautatu dute horretarako.

Bestalde, ahalik eta nafar elkarte gehien elkarretaratu eta ekimen komunak aurrera eramateko sortu zen Orreaga elkarteko kide da Basaizea. Orreagako Baztarretan esku hartu izan dute eta prestatzen ari den Nafarroako historiaren inguruko erakusketa Nafarroa Beherera ere iritsiko

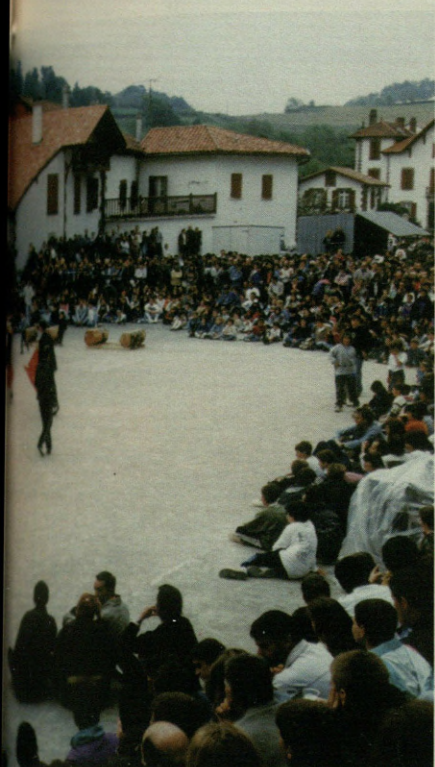
■ Eskual Kulturaldia

Basaizearen berregituraketaren ondoren, Kultur astea zena hilabete bilakatu eta tankera guztietako ekitaldiak iragan apirilaren 11an abiatu ziren. «Tu quoque fili» Antton Lukuren antzezlanaren taularatzeak eman zion hasiera Kulturaldiari. Joan den igandean, hilak 17, Xabier Amurizak hartu zuen lekukoa,

«Xalbador, bat bateko mirakulua» izeneko saioa eskainiz, eta Kulturaldiak Baigorritik Aldudera egin zuen jauzi. Alduden bertan, apirilaren 21ean, asteazken honetan beraz, haurren Eguna burutu da, musika, multimedia, pilota, yosekan budo eta tindua tailerrak barne. Igande honetan, berriro Baigorriara joango da Kulturaldia jende anda-

narekin batera. Nafarroaren Eguna tsolariez, musikaz, erakusketez eta dantza gozatzeko aukera emango dio bertan denari. Heldu den ostiralean, hilak 30, tzaizen, «Nafarroa: harreman sozio-ekonomikoak» izenburuko mahaingurua hartuko dira Patxi Zabaleta, Enrike Galarza eta Jean Thicoipe eta Joanes Goienetxe.

Dantzariekin dihardu elkarlanean.

dela esan digute.

Igandean, berrirero ere, Nafarroa erdibiztzen duen muga gainditzeko sortu zen egun handian jarriko dituzte euren ahaileginak Basaizeako kideek. Handik aurrera, ahaileginak egun handiaren mugak gainditu eta urte osora zabaltzeko izango dira ●

◆ NAGORE IRAZUSTABARRENA

zaitetik, mugaz bestalde, Elizondora igaroko da Kulturaldia hurrengo egunean —maiatzak 1, larunbata—, «12 ordu euskara» bizi ahal izateko. Oholtzaren gainean egun erdiz denetarik izango da ikusgai; entzungai, euskara soilik. Hasiera bezala, amaiera antzerkiak emango dio hilabeteari; maiatzaren 15ean, larunbatez, Itsasuko gazteek «Frigoa eta ni» lana antzeztuko dute Alduden ●

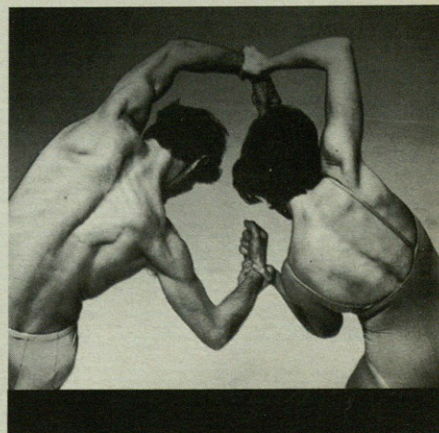
Q.RO danza*Agur Titán*Egiako kultur etxea (Donostia)
Maiatzak 6, 20,00**Diez & Diez danza***Little tales*Usurbe (Beasain)
Maiatzak 7, 22,30
Amaia (Irun)
Maiatzak 8, 20,00**Compagnie Castafiore***Almanach Bruitach*Victoria Eugenia (Donostia)
Maiatzak 8-9, 20,00**Compagnie Revolution dance (hip hop)***Rue magique*Egiako kultur etxea (Donostia)
Maiatzak 13, 20,00**General Elèctrica-Projeté Gallina***Cruza cuando el hombrecito esté en verde*
*Els cinc dits d'una mà sorda*Egiako kultur etxea (Donostia)
Maiatzak 14, 20,00**Les fragments reunis***Diálogos con mi padre*

(espectáculo homenaje a Narciso Yepes)

Amaia (Irun)
Maiatzak 15, 20,00**Gelabert-Azzopardi Cía de dansa***Zumzum-ka*Victoria Eugenia (Donostia)
Maiatzak 15-16, 20,00**Emio Greco***Rosso*Egiako kultur etxea (Donostia)
Maiatzak 21, 20,00**Compañía Blanca Li***Stress (Pète pas les plombs)*M.Lekuona (Lasarte-Oria)
Maiatzak 21, 20,00
Baztartxo (Azkoitia)
Maiatzak 22, 22,30**Compagnie Quat'Zarts***A fuego lento*Victoria Eugenia (Donostia)
Maiatzak 22-23, 20,00**Ballet Biarritz**

Thierry Malandain

Centre Chorégraphique National

Mozart á 2, Pierre de lune, Blé noir,
*Ouverture Cubaine*Amaia (Arrasate)
Maiatzak 22, 20,00
M.Lekuona (Lasarte-Oria)
Maiatzak 28, 20,00

MAIATZA DANTZAN

XVI JORNADAS DE DANZA
DONOSTIA IRUN LASARTE-ORIA AZKOITIA ARRASATE BEASAIN

Dantza beste eremuetan, tailerrak, dantzarenganako sensibilizazio egitaraua, Maiatza Dance Festa...

Informazioa:

KM Kulturunea, Urdaneta 9
20006-DONOSTIA
Tfnoa.: 943 482 891 . Faxe: 943 482 765
e-mail: maiatza_dantzan@kultura.gipuzkoa.net
http: www.gipuzkoa.net
Turismo eta Kultura Ekintzetxea.
Tfnoa.: 943 481 168

Sarreraren salmenta:

Victoria Eugenia Antzokia,
Tfnoa.: 943 481 160
Abonoak: apirilaren 13tik 30era
Sarrera solteak: maiatzaren 1etik aurrera.

Antolatzaile:

Kultura eta Euskara Departamentua,
Gipuzkoako Foru Aldundia

Laguntzaileak:

Donostia Kultura.
Azkoitia, Arrasate, Beasain, Irun eta Lasarte-Oriako udalak.

Partaideak:

Donostiako Kultur Turismo Ekintzetxea
Arteleku.
Musika Bulegoa.
Office Artistique de la Région Aquitaine.
Scene Nationale de Bayonne et Sud-Aquitain.
Biarritz Culture.
A deshoras danza.
Asociación de profesionales de Danza de Gipuzkoa.

Gipuzkoako Foru Aldundia Diputación Foral de Gipuzkoa

Kultura eta Euskara Departamentua
Departamento de Cultura y Euskera

Astia Hartuta

L I B U R U A K

OSTIELA!

Paperzaleak K. E.
46 orrialde
400 pta.

GOIZUETA ETA ARANOKO HIZKERAK

J. J. Zubiri
P. Perurena

Nafarroako Gob.
269 orrialde

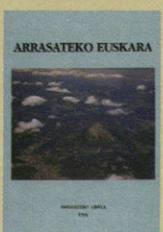
Denotarik du, ohi bezala, «Ostiela!» hiruhilabetekariaren 13. zenbaki honek. Gazteak versus zaharrak gai nagusia jorratu dute Paperzaleak Elkartekoek. Horretarako, lehenik «Larraizko Eskandaluzko Akelarrea» izeneko erreportajea idatzi du Jon Aranok, Mikel Aramendiren ustez belaunaldien arteko haustura suposatu zuen 1971ko urriaren 31an Larraitzen ospaturiko gau-pasa ezagunaren inguruan batek eta besteak esandakoak bilduz. «Herri bat, gaztetxe bat» artikulua Juan Luis Zabalak sinatzen du. Gizarte eta politika inguruko hainbat gaik ere tokia dute orri hauetan, baita kultura eta, bereziki, literaturak ere. Ohiko sailei berri bat erantsi diote gainera, «Besteek esanak» izenekoa ●

Nafarroako Gobernuak Hizkuntz Politikarako Zuzendaritzak, bertako udalekin batera, hizkera ezberdinen inguruko lanak argitaratzen jarraitzen du. Areso eta Leitzako hizkeren ondoren, oraingoan Goizueta eta Aranoko euskarari iritsi zaio txanda. Koldo Zuazoren euskalkien maparen arabera bi herriok erdialdeko euskalkiaren eta nafarreraren artean daude kokatuak. Elkarren artean oso hurbil egon arren, bada bi hizkeren arteko desberdintasunik, Zubiri eta Perurenaren azterketak azaldu bezala. Lehen zatian alderdi linguistikoak aztertutakoak —bokalismoa, kontsonantismoa, izen morfologia eta aditz morfologia—, bigarren erdian alderdi etnolinguistikoetan sakontzeko ●

ARRASATEKO EUSKARA

Hainbaten artean

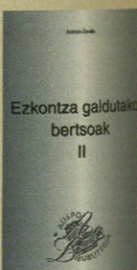
Arrasateko Udala
247 orrialde

EZKONTZA GALDUTAKO BERTSOAK II

Antonio Zabala

Auspoa
219 orrialde
1.520 pta.

Duela hainbat hilabete Arrasateko Udalak bertako euskara aztertzeko ekimena jarri zuen abian. Hainbat pertsona aritu da atal desberdinak lantzen eta emaitzak berriki ikusi du argia. Liburuari Jose Luis Ormaetxeak paratu duen toponimiaren inguruko atalak ematen dio hasiera. Ondoren, Deba Garaiko eta inguruetako lexikoa, aditzaren izen forma eta aditzaren atalak datoz, Jerardo Elortzak burutuak. Eneritz Garro izan da deklinabidea eta fonologia landu dituenak, baita ahoko testuak bildu eta transkribatu dituenak ere. Azkenik, «Famauen ahotik» izenburupean «Arrasate Press»-en agertutako hainbat elkarriketa bildu dute Jesus Mari Garaik eta Estepan Plazaolak ●

Duela hainbat urte neska-mutilen arteko harremanak eteten zirenean, sarritan mutilak neskari bertsoak jarri ohi zizkion. Batzuetan neskak erantzuna ere botatzen omen zuen. Bertso horiek biltzeko asmoz 1962an Auspoak liburu bat argitaratu zuen. Ale interesgarri ugari kanpoan geratu zela-eta, 37 urte beranduago argitaletxe berdinak bigarren bilduma bat kaleratu du. Egileak bere minak agertu eta bide batez bertsook garai bateko ezkontza ohituren, emandako hitzaren balioaren edota erromerien isla dira. Hori bai, pertsona eta toki izenak ezabatu ditu Antonio Zabalak, aspaldiko kontuak izanik ere, «iñoren leengo miñak eta lotsak ez berritzearren» ●

LOS VIENTOS
FAVORABLES.
EUSKAL HERRIA
1839-1959

Jose Antonio
Etxebarrieta

Txalaparta
215 orrialde
1.615 pta.

Besteak beste, Burgosko epaiket-
tan ETako kideen defentsa
koordinatu izanagatik da eza-
guna Jose Antonio Etxebarrieta. Gaz-
tetatik Euzko Gaztediko kidea, 1960an
kartzelaratua, Parisen eta geroago Ipa-
rraldean —Eli Gallastegiren etxean—
bizitakoa, ETako zuzendaritzako ki-
dea... Euskal Herriko egoera barrutik
ezagutu eta iragana aztertu zuen 1973an

hil zen bilbotar honek. Bere ezagutzaren
emaitza izan zen «Los vientos fabora-
bles» izeneko idatzi hau, non euskal na-
zionalismoaren errepaso zehatza egiten
duen, Sabino Aranak hasi eta ETaren
sorrera bitarte. Josemari Lorenzo Espi-
nosa eta Mikel Zabala hainbat ohar ge-
hitu eta sarrerak erantsi dizkiote testuari.
Iker Gallastegi, Pedro Ibarra eta Txomin
Ziluagaren hitzak ere jasotzen dira ●

«Testuak gaurkotasun handia du»

Nola hasi zinen Jose Antonio Etxe-
barrietaren «Los vientos favora-
bles» honen edizioa prestatzen?

Txalapartaren asmoa izan zen. Argitale-
txeak Lorenzo Espinosari eman zion enkargu-
a eta honek niri deitu zidan, bere ikaslea
izana bainintzen. Gustura hartu nuen lana
Historiako lizentziatura atera berriki, zaila
baita lana topatzea.

■ **Testuari oharrak erantsi, sarrera bana
egin, baina beste sarrera batzuk ere eska-
tu dituzue...**

Etxebarrietak Gallastegitarrenean egin zuen
egonaldia funtsezkoa izan zen. Horregatik
aukeratu genuen Iker Gallastegi sarrera bat
egiteko. Txomin Ziluaga eta Pedro Ibarra
aukeratu genituen, biak Burgosko prozesua-
ren inguruan ibili zirelako eta han Etxeba-
rrietarekin harremanetan egon zirelako.

■ **60ko hamarkadan idatzitako lan honek
zein balio du egun?**

Liburuaren edizioa 1996an burutua da. Eta,
hala ere, bai edizio kritikoak, bai testuak be-
rak gaurkotasun handia dute. Jose Antonio
Etxebarrietak erakusten duena da, edozein

egoeratan egokienak diren tresnak baliatuz
borrokatu behar dela Euskal Herriaren alde.
Bere garaian berak hartutako bidea izan
daiteken moduan, egun beste bide bat hartu
daiteke.

■ **Lanaren balioa azpimarratzeaz gain,
tankerako lanak egingo dituzten intelek-
tualen falta ere salatzen duzu zeuk sarre-
ran.**

Jakina. Gaur egun unibertsitate mailan era-
biltzen diren irizpideak ikusi besterik ez da-
go. Mundu horretan dabilen edonork daki
hori. Adibideak sobran daude.

■ **Zeini dago zuzendua liburua?**

Publiko zabalarari. Berak argi ikusi zituen ga-
rai hartan eta, zoritxarrez, gaur egun ere, hain
garbi ez dauden elementuak, besteak beste,
Sabino Aranaren papera edo Jose Antonio
Agirrerena.

■ **Hitz bat aukeratu beharko bazenu
Etxebarrieta definitzeko...**

Konpromisoa, amaierarainoko konpromi-
soa ●

■ **Mikel Zabala**

Josemari Lorenzo
Espinosarekin batera «Los
vientos favorables»en edizioa
prestatu du.

LENTE PROGRESIBOAK
3 punturen arteko distantziarik erosoena

urruti

tarteko distantzia

hurbil

Edozein distantziatar ongi ikus dezazun, MULTIOPTICASen interbiderik onena dugu. INDO betaurreko progresiboak. Erosoak eta eraginkorrak. Ikusmen nekatua ahantz dezazun. Gainera, gure MULTIOPTICAS txartelarekin ordaintzea hiru hilabete erosotan egiti ahal izango duzu inolako gainkargurik gabe. Eta Travel Club puntuak lortu ahal izango dituzu. Dei ezazu 900 34 35 36 telefonora eta informazio gehiago emango dizugu.

INDO

DISTANTZIA GUZTIAK BETAURREKO BAKARREAN

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTIA

D

*Joxe Belmonte F. de
Larrinoa*

Elkarlanean
138 orrialde
1.375 pta.

Mikel Urdangarin

Gaztelupeko Hotsak
2.185 pta.

Duela ia hamar urte Joxe Belmontek bere lehen lana kaleratu zuen: «Ez dira ilunak» eleberria. Ordutik ipuingintza landu du bereziki eta bere jardunak, besteak beste, Imajina ezazu Euskadi, Donostia Hiria eta Gabriel Aresti sariak ekarri dizkio. Saritutako ipuinekin eta beste ipuin berri batzuekin «Amodio zoroak» kaleratu du orain. Izenburuak dioen moduan, maitasuna dute hamaika ipuinek lotura, maitasun ezohikoa, zoroa. Azken muturrera daramatza itxuraz bikote harreman arruntetan ematen diren gertakizunak. Ironiaz eta erotismo ukitu batez eskaintzen ditu egileak istorio hauek ●

Joan den urtean «Haitzetan» bere lehen diskoa kaleratu eta dagoeneko bigarren lana kalean du Mikel Urdangariñ kantautore zornotzarrak, berriro ere Gaztelupeko Hotsak disketxearen zigilupean. Lehen disko horretan gitarra eta txeloaren laguntza soilaz, ahotsa zen nagusi. Konplexutasunetik urrun zegoen lan hori eta disko berria ere ez da gehiegi gerturatu. Egia da, Pello Ramirezek, txeloaz gain, soinua ere ipini duela, Igor Arzuagak pianoa eta baxua, Jonathan Bewsek fiddle eta

bibolina... eta aurreko lan biluzia keltiar kolorez jantzi dela —hein handi batean Bews eskoziarraren eraginez—. Baina oraindik ere soiltasuna eta Mikelen ahotza dira nagusi lan berriko hamabi kantuetan. Ramirez, Arzuaga, Bews... aipatu ondoren, ezin beste hainbat kolaboratzailearen aipamena egin gabe utzi: Beñat Serna, Iñaki Zabaleta, Eñaut Elorrieta, Josu Zabala eta beste batzuk ere Urdangarinekin batera jardun dute iragan neguan Entzun estudioetan buruturiko grabaketan.

«Badira hiru aste» honetako doinuek iraganera begiratzen duten bezala, hitzetan ere atzera begiratzen dute: joandako garairen oroitzapenez beterik daude Mikel Urdangarinen hitzak —bereak baitira gehienak, ahaztu gabe Iñaki Aurrekoetxea («Egun argian») eta Arkaitz Estiballes («Lekandapean») bertsolariek ere kantutana idatzi dutela—. Galtzailearen irudia da nagusi oroitzapenotan: mozkorrak, maitasun eriak... ●

Herri Irratia
RADIO POPULAR
www.herri-irratia.com

GASTEIZ FM 98

LOIOLA FM 99.8

DONOSTIA OM 1224

Towns labeled on the map include: Zornotza, Durango, Elorrio, Arrasate, Aretxabaleta, Eskoriatza, Leintz-Gatzaga, Aramaio, Oñati, Legazpia, Zumarraga, Urretxu, Azkoitia, Azpeitia, Bidegoian, Errezil, Tolosa, Alegia, Lizartza, Leitza, Atallo, Etxarri Aranzatz, Altsasu, Iruña, Bera, Lesaka, and Hondarribia.

URTEETAN EUSKAL HERRIA GURE UHINETAN

GETXO apirilak 25
Haur antzerkia
Markelne antzerki taldeak "Kartoi biraka" lana aurkeztuko du.
Getxo Antzokia
12:00-17:30

ZARAUZ apirilak 23
Errezitaldia
Tere Irastortza idazleak poesia errezitaldia eskainiko du.
Oleri Etxea
19:30

DONOSTIA apirilak 25
Berto saioa
Irutxulo astekariaren 5. urtebetzea dela eta, Bagera elkarteak bertso saioa antolatuko du. Lizaso, Egaña, Penagarikano, Maia, Lujanbio eta Irazu izango dira bertan.
Victoria Eugenia
18:30

BASAURI apirilak 25
"Areatza Abuztuak 14"
Areatzako txistulariak, danborrada, buruhandi eta erraldoiak... Areatzako jaietan oinarritutako antzezpen musikala izango da gozagarria.
Social Antzokia
12:00

GASTEIZ apirilak 27
X. Prudentzio Deuna
Arabako Bertsozale Elkarteak antolatutako sariketaren finala izango da datorren asteartean.
Florida Kultur Etxea
19:00

GASTEIZ apirilak 28
"Xabaltx"
"Zalantzak" disko berria bigarren aldiz aurkeztuko du Arabako hiriburuan.
Gaztetxea

URRETXU apirilak 25
"Dakota"
Tantaka antzerki taldeak bere azken lana taularatuko du.
Pagoeta Antzokia
20:30

GASTEIZ apirilak 22
Euskal Koreografoen III. Erakusketak
"8 X 15" izenburupean, 8 koreografo gazteek dantza egiteko dituzten ikuspuntuak erakutsiko dituzte.
Principal Antzokia
20:30

MAULE apirilak 24
Dmytro Sukhoruchenko
Ukraniatik heldu den pianojoleak, Mauleko musika eskolako ikasleekin batera, bere trebezia erakutsiko du.
Salon du château d'Andurein
21:00

BEASAIN apirilak 27
Hitchcock
"Inglaterra garaia (1929-39)" izeneko zikloan maixu ingelesaren "39 Escalones" filma eskainiko da.
Usurbe Antzokia
21:30

Agendarako deialdiak hogei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

 kutxa

fundazioa
fundación

Erabakiorrak izango dira datozen hilabeteak: orduan jakingo dugu zuzendaritza berriak zein telebista eredu ezarriko duen. Bitartean, EHU-ko lantalde batek ETB-ko programazioari buruzko ikerketa argigarria burutu du, besteak beste, euskarazko eskaintzan sakonduz.

TXORIA X IZPIETAN

Galbahe fin bat erabiliz, programazioak munduaren ikuspegi berezia ematen digu. Baina, oroz gain, eguneroko gertaerak ezagutarazteko proposamena da. Halaxe, telebista hedabiderik ahaltsuena izanik, eskaintza hori ikus-entzuleoi modu ezberdin batez txirikordatzan zaigu. Horren kariaz, ETBko edukiari xehe-mehe so eginez gero, osagai bereziak atzemango ditugu gure inguruko gainontzeko telebisten ondoan. Hori izan da EHU-ko ikerketa talde batek ondorioztatu duena. (Edorta Arana Gizarte eta Komunikazio Zientzietako irakaslea buru dutela). Hiru azpisailetan banatu dute ikerlana; batetik bi kanalen edukien behaketa egin dute genero nagusiak jakiteko. Bestetik, ETB-1eko berrien erreferentzia geopolitikoei erreparatu diete. Hirugarrenik, protagonisten esparru geopolitikoa euskarazko kanalean izan dute aztergai.

HAMAIIKA FAKTORE. Telebista programatzaileen lana asmatu-huts egin joku bikoitzean mugitzen da, beti ere ikus-entzuleen gustuen arabera. Aldi berean, iragarleei audientzia multzo potoloa publizitate truk saldu nahi diolako, programazio erakargarria apailatu behar du. Lan horretan ari direla, konkurrentzia zertan dabilen kontuan hartu beharko du ere. Eta, marko orokor gisa legedia, merkatuaren arauak, produkzio baldintzak, aurrekontua eta, maiz ahaztu egiten diren telebista katearen beraren oinarri ideologikoa, jarrera filosofikoa eta xede politikoak buruan ukan behar ditu. Egin behar duen apusturako arrakasta eta porrota dira bi muturretan ernai dauden sariak.

BEREZIA ALA BEREIZIA? Testu-iguru honetan, ETB-2ak, gaztelera duenez lan tresna, ETB-1ek inoiz lortuko ez duen audientzia potentziala du. Lehen kanala

euskararen suspertze eta normaltze lanerako jaio zen bitartean, bigarrenari, 1986an abiarazi zutenetik, beste zeregina egokitu zaio, genero nahiz eduki aldetik (banaketa horren oreka zalantzan jartzen dugu askok). «*Elkarren osagarri diren arren, banaketa horretan ETB-2 hurbilago dago telebista komertzialaren eredutik ETB-1 baino*» diosku Edorta Aranak.

Euskara hutsez emititzeak ematen dio ETB-1i telebistaren munduan hain beharrezkoa den ikur bereizgarria. Baina hizkuntzarenaz gain, pantailaratzen diren generoak eta berauen presentzia emisio orduetan aintzat hartu behar dira. Gisa horretan, euskarazko kanalak bere parrilan bi zutabe sendo ditu eta bigarren mailako hiru. Fikzioa eta kirola dira nagusi; gero kultura, informazioa eta miszelanea deiturikoak. Bost hauekin programazioaren %90 inguru betea dago.

Espainiako zenbait telebistek ez bezala, genero aniztasun nabaria du ETB-1ek. Alabaina, esan beharra dago Sofres A.M.-k duen 13 generoko sailkapenean zezenketak, musikalak, erlijio saioak edota infoshowak hutsaren hurrengo direla. Horren haritik, azken urteotan gailendu diren programazio joerek ez dute halako eraginik izan ETB-1ean. Aranaren esanetan, «*afalosteko 'urrezko orduetan' ere berezitasunak agertzen ditu, fikzioa eta miszelaneak ez baititu puzten. Kultura da pittin bat ahultzen den generoa. Azken bi urteotan gora nabarmen egin du kirolak, jakina. Informazioak ere goranzko joera hartu du*».

FIKZIOA NAGUSI ETB-2AN. Bereizitasunak ere baditu erdarazko kanalak. «*Espainiako telebisten gisan, fikzioa da generorik indartsuena, askogatik, gainera; hamar ordutik lau luze film edo tele-sailekin betetzen baitira. Hiru aldiz txikiagoa da gainontzeko generoen partehar-*

■ Eginbehar sozial ezberdina jokatuz, elkarren osagarri bihurtu dira ETB-ko bi kanalak.

reza». Haatik, «prime time»ren mamia ez da egun osoko emisioaren tankerakoa. Nahiz fikzioak lehen postuan jarraitu, ondotik informazio saioek leku polita daukate afa-lostean. Infoshowek ere gorakada bizia du-te ordu preziatu horietan. Miszelanea man-tenzen bada ere, kultura ia ia desagertu egiten da. Era berean, lehiaketa, zezenke-tak, erlijioa eta musika deus gutxi dira. Kirol saioez aparte, ETB-2an ez dago ino-lako kirol emanaldirik. Beste hainbeste gertatzen da, haur/gazteentzako progra-mazioarekin.

ALBISTEEN JATORRIA. Bestalde, ETB-lek Euskal Herriarekin nolako erla-zioa duen jakin nahian, saio bakoitzaren baitan Euskal Herriarekin zerikusia duen elementurik ba ote dagoen miatu dute. Emaizten arabera, emanaldiaren % 72,2ak loturaren bat dauka Euskal Herriaz. «Pri-me-time»n berriz, % 78,3koa da. Gaiak, pertsonaiak, edota lekuak Euskal Herri-koak dituzten saioen artean albistegiak, euskal kultura tradizionala, erlijioa eta ma-gazina dira nagusi. «Fikzioa eta kirola be-zalako generoetan, barne produkzioko saioei esker, gure herriaren presentzia handia da».

POLITIKAZ GAINEZKA. Bestalde, ETB-lean ere albistegiak dira kanalaren ideologia eta eta jarrera politiko eta sozia-laren erakusle horik gardenena. Lehenbizi, aitortu beharra dago informazio-saioetan politikak duen pisutzarra (% 44,4). Aipa-turikoari Gizarte gehituz gero (trafikoa, hirigintza, ekologia, teknologia eta ekono-mia), albistegia % 80,2an betea dugu. Alta bada, gai aldetik aski definituak dira ETB-len berri saioak. Definizio temati-koaz landa, albistegietan aipatzen diren

PROGRAMA GENEROA. PRIMETIMEko EMANALDIA %

• Kirola	35,7
• Magazina	17,2
• Erreportaia Dokumentala	0,2
• Fikzioa	22,3
• Albistegia	10,8
• Euskal Kultura Tradizionala / Euskara	5,1
• Promoak + Iragarkiak + Karetak	8,7

NOTIZIEK DITUZTEN ERREFE- RENTZIA GEOPOLITIKOAK %

• Espainia + Euskal Herria	34,4
• Euskal Herria	28,5
• Mundua	23,8
• Espainia	6
• Mundua + Euskal Herria	5,3
• Frantzia + Espainia + Euskal Herria	1,3
• Frantzia	0,7

Iturria: EHUKo Gizarte eta komunikazio-zientzien fakultatea. (1998ko datuak.)

■ Ezkerrean ikus daitekeenez, kirola da ordu gorenean gehien ematen den generoa.

hamar berrietatik zazpi Euskal Herriare-kin dute lotura. Orobat, herrialde ezberdi-nen pisua ezin da konparatu; esaterako, arabarren presentzia nafarren erdira ez da iristen. Era berean, elementu informatiboa arras markatua du Hegoaldeak, bertatik datorren informazioa Iparraldekoa baino hamar aldiz sarriago ageri baita.

BATASUN EZA. Mundu mailakoak eta Espainiakoak ere hobetsi egiten dira. Espainiako protagonisten pisua % 15,9koa da; Frantziako berriz, % 1,3koa baino ez. No-tizia diren gertaera gehienak (munduko %25az gain) Nafarroa, Bizkaia eta Espai-niakoak informatiboki pisutsuenak izan ohi dira. Azkenik, aipa dezagun herrialdez herrialdeko tratamendu indartsua egiten

bada ere, Euskal Herriak ez duela izaera nazional eta bateratu gehiegirik erakusten ETB-leko albistegietan. «Beste modu ba-tera esanda, bere baitan nabarmendu di-tugun azpisailak presenteago daudela Euskal Herria eremu geopolitiko errefe-rentziala baino».

Esanak esan, ziurtzat jo daiteke tekno-logia berriek eragina izanen dutela aipatu programazioaren estrategia diseinatzera-koan. Izan ere, sateliteak telebistagintza aldarazi duen bezala, epe erdira kablearen etorrerak iraultza ekarriko du, oraingo ere-dua inarrosiz eta eskaintza biderkatuz. Ho-rrren zioaz, ETB, Euskalteko akzioduna izanik, dagoeneko hasia da kablezko emi-sioak taxutzeko lanetan ●

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ ESTEPANEK «BEREN KASA» AURKEZTUKO DU

Umeekin egingo den «talk show» berria Estepan Aldamiz-Etxebarriak igande-tan aurkeztuko du, maiatzaren 25ean hasita. Baleuko ekoiztetxearen saio ho-netan, 4 eta 7 urte bitarteko sei haur izango dira protagonistak, helduen ingu-ruko gaiak eztabaidatzeko. «Bakarrik edo parlebu franse» saioan baino balen-tria gehiago beharko du ziur aski ●

■ MARIA LUISA «GOENKALE»RA ITZULI DA

Pausokarekin izan dituen diru istiluak konponduta, indarberriturik bueltatuko zaigu Maria Luisa/Kontxu Odriozola bereak eta bi egiteko prest. Zorioneko berria da, azken boladan txepel samar dagoen telesailari gatz eta ozpina emango baitio. Aste honetan bertan hasi dira berarekin grabatzen eta maiatza aldera izango dugu ikusgai ●

■ «HILTZAILE JAIKOK» FILMA «ZINE ORON»

Argi ibili Oliver Stoneren film tripa-na-hasle honekin; bortizkeria nonahitik da-rio-eta. Beren eztaia-bidaian ezkonberri bikote batek (Juliette Lewis eta Woody Harrelson) plazer hutsez 50 lagunetik gora hilko ditu, telebista izarrak bihur-tuz. Telebistako biolentziaren gaineko hausnarketa lazarri hau ikusteko auke-ra igandean, hilaren 25ean, duzue ●

Zaharrenetakoa ez ezik, bitxiena ere badugu. Hain zuzen, mendi puntatik emititzen dute. Entzunenetakoa ere bada, emisora lokala izan arren, Bizkaia eta Gipuzkoara hedatzen baita.

TXIMISTAREN BALKOITIK

Ez dute ibilbide samurra eduki. Emankizunak Arrateko Andre Mariaren santutegia-
ren ondoan hasi ziren 1959an uhin ertainean; dena ongi zihoan, harik eta 1964an Francok bipilki galarazi zuen arte. Itxialdiak 14 urtez iraun zuen. 1978an berriro abiarazi bazuten ere, lau hilabeterako baino ez zen izan. Lau urteko ilunaldiaren ondotik, zirt edo zart egin eta oster ireki zuten. Gaur egun, badago esatea Arratek bere tokia atzeman duela, entzulego izugarri fidela lortuz. Zenbait arrazoi egon litezke horretarako; alde batetik euskara hutsen dela, bestetik programazioak entzuleen gustuekin bat egin izana.

Hirugarrena emisoraren kokapen aparta izan liteke, estudioko leihoak zabalik izaten dira maiz, birigarroaren kanta eta oilarren kukurrukua uhinen bidez etxeetan entzun ditzagun. «Badakigu gure mugak zeintzuk diren, agian horregatik maite

■ Gorriak ikusi dituzte Arraten, ez tximista lazgarriengatik, Francok emisora urte luzez itxita mantendu zuelako baizik.

gaitu jendeak. Madrilgo irrati eztabaida nardagarrien beste muturrean gaude gu» azaltzen digu Bernardo Ibarra zuzendariak.

Neurri handi batean publizitate eta irratiko bazkideengandik jasotzen du sosa; baita Jaurlearitzatik poxi bat ere. Emanki-

zuna egunero dute goizeko 8etatik gaueko 10ak arte, pixka bat denetarik sartuz; hala nola: magazina, elkarrizketak, me-
zak, kirolak, zorian agurrak, eta abar. Hortik aurrera musika ete-
nik gabe goizalderaino. Dialean 87.7FMean aurkituko duzue, eta kostaldean berriz, 89.7an. Ibarren arabera «ez da erraza entzulegoa nongoa den jakitea; Mutriku, Eibar, Arrasate, Elorrio, Markina eta Durangotik Zarautzeraino irrati entzule mordo-
duga dugu».

Antena mendi tontorrean izanik, beti beldurrez egoten dira ekaitza altxatzen denean.

«Telefona korrika batean itzali behar izaten dugu tximistak kiskali ez gaitzan. Aurtengo elurtearekin ere ttipi ttapa oinez igo behar izan dugu, errepedea itxita baitzegoen».

◆ BEÑAT DOXANDABARATZ

A u r p e g i a

■ Bernardo Ibarra

«Itxura egiten ondo jakin behar da»

Arrate Irratiko burua eta arima kementsua dugu.

Irratiarekiko pasioa da berea. Egun osoa emisoran ematen zuenez, Arraten bertan bizitzea erabaki zuen 46 urteko iurretarrak. Irratia berriro zabaldu baino lehenago hasi zen gauzak atontzen, 1974.ean, alegia. Denetarik egiten du Bernardok, emisorako burua izateaz gain, aurkeztu, autokontrola egin, publizitate bila joan eta bere txanda denean, emisora garbitu, jakina. Astegunetan goizeko 7'30etatik 10ak arte,

kalejira eta eguraldiaren berri ematen du. «Gure seinalea jendeari ongi iristen ote ari zaion jakiteko, kontrolean nagoela, aldi berean entzule bihurtzen naiz transistorea piztuta». Urteen poderioz, itxura egiten ikasi du gaia prestatzeko betarik izan ezean, «menderatzen ez duzun gai jakin baten inguruan elkarrizketa bat egitean, itxura egin behar duzu horren jakitun zaudela».

B a g a k

■ HARRIDURA EGM-REN NEURKETAREKIN

Zur eta lur daude Euskadi Irratian EGM-k egindako audientzia neurketarekin. Azaroan 114.000 entzule emaketik, orain 20.000ra pasa baita. Arrate Irratiari 34.000 eman dizkionte. Euskadi Gazteari aldiz, 79.000 orora, eta 92.000 astegunez. Estatu osorako neurgailua denez, SER eta COPE bezalako irrati handien mesedetan jokatzen du EGMk, nahiz eta urtean hiru aldiz egin. Zenbat eta beharago jaitsi gorabehera handiagoak izaten dira, tokian tokikoen kalterako. Harritzekoa da aldaketak beti euskararen inguruan gertatzea. Orain, CIES-en neurketaren zain daude, nonbait fidagarriagoa baita.

L A N D A R E A K

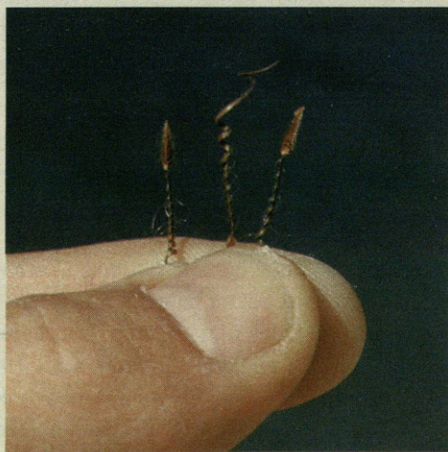
Kuartza izeneko geranio mota, haziak zabaldu eta zabaldu ariko da hemendik aurrera. Haziak lurrera erortzen direnean isats luzeak biribilkatzen hasten dira.

BIRIBIRKIN ETA DARATULU

Nahastu gabe, gaurkoan geranioa eta barrabasa edo txomin-bellarraren familiako *Erodium* generoaz arituko naiz. Geranio basakaren antzera bide-bazter zalea da eta bueltaxka bat emanez gero ia edonon aurkituko dugu. Hemendik aurrera eta udako eguraldi txarrenak bitartean, itsututa, loratu eta loratu, haziak zabaldu eta haziak zabaldu ariko da.

Erodium kuartza edo lertxuna adierazten duen *erôdios* hitz greziarretik dator, haziak bota aurretik fruituaren karpeloek kuartza baten burua eta mokoaren antza izugarria baitute.

Egia da kuartza edo lertxuna edo amiamokoaren mokoaren antza baduela fruituak. Moko antza hau edo orratzaren antza

izan da landare honi hizkuntza askotan izen arruntak jartzeko erabili izan dena. Harri-garria bada ere, itzulpen kaxkar batzuk

ezik, euskarazko tajuzko izenik ez dut aurkitu hemen erruz aurki daitezkeen landare hauentzako; eta proposamen bat egitera ausartuko naiz: biribirkina edo daratulua. Zergatik? Kuartza-moko itxura duen fruitua ondu eta zimeltzearen poderioz bueltan dauzkan haziak lurrera erortzen direnean hasten da istorioa. Haziak mutur zorrotza du eta atzean isats luze eta gogorra. Hazi muturrez behera erortzen da eta askatzean isats luzeak hazi den artean izan duen tentsioa galtzen du eta biribirkin baten antzera biraka eta biraka hasten da. Biraka eta biraka hazi mutur-txorrotxa lurpean sartu arte. Hazi heldu ordurako babestuta eta ereinda, inoren laguntza handirik gabe ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@redestb.es

O S A S U N A

20-30 urte barrurako terapietako erresistente den minbiziari ez dela geratuko esan berri du ikerlari batek. Baikor dira ikerlariak, baina optimismo hori neurtu beharra dagoela diote.

MINBIZIARI AURRE HARTU

Ziur gaude minbizia modu globalean menperatua izango dela, bere garaian infekzioak izan zirenen bezala, eta 20-30 urteko epean ez dela minbizi-motarik geratuko, terapiaren aurrean erresistentea izango denik». Horrela mintzatu zen Joan Massegú aditua, Areces Fundazioak ikerlari espainolekin antolatu zuen sinposiumean.

Optimismo hori neurtu beharra dago. Horrela, Massegú, Juan Carlos Lacal bere lankidearekin batera, esan zuen moduan, oinarritzko ikerketaren bidez laborategian lortutako aurrerakuntza ikaragarriak 15-20 urte behar dituzte pazienteengan aplikatuak izateko. Biologia eta farmakologia ez dira informatika bezalakoak;

horien prozesua oso zaila da eta denbora asko eskatzen du. Sarritan gainera, aurrerakuntza teoriko horiek ez dute ondorio

praktikorik edukitzen.

Baikortasun giro kontrolatu horretan, eta jadanik minbizien % 50 sendagarriak direlarik, Carlos Cerdón-Cardó aditua ikerlarien itxaropen nagusia nabarmendu zuen: pazienteen talde espezifikoaren tumore batzuk kronifikatzea lortzea, alegia minbizia gaitz kroniko bihurtzea. Horrela, orain ikertzen hasten diren tratamenduek aukera emango diete pazienteei hemendik bizpahiru hamarkadetara gaitzarekin hiltzeko, baina ez, ordea, gaitzarengatik. Gakoa diagnostiko goiztiar pertsonalizatuan dago, arma individualizatuak posible egiteko, tumorea sintomarik grabeenak agertu aurretik borrokatu ahal izateko ●

◆ JABIER AGIRRE

Aratz, munduko mendirik altuena

Haren harri txuri-urdinen distiraz Arabako lautada menperatuz, Aratz mendi arabarra arro altxatzen da Araia herriaren aitzinean, tentagarri eta erronkari. Bide arruntenek igoko dituzte haren 1.443 metro Otzaurte aldetik, Sandratiko kobazuloa iragan ondoren. Aste honetan, ordea, Aratz mendia irabazteko ezohiko igoera bortitza bezain zoragarria proposatzen dizuegu, beste gauzen artean Ziraunzako iturburua eta Morutegiko gaztelua erakutsiko dizkiguna.

■ Ajuria fundizioko langileak 1890ean.

Araia, Aparrenako hiriburua, Al-tzaniako mendien magalean zabaltzen da, arront gorki populatua. Bertatik hiru Donejaue-bidetik bat iragiten zen, Sandratiko galtzara jarraitu ondoren, aste honetan proposatzen dizuegun mendi irteeran zeharkatuko dugun ibilbide bera eginez nonbait. Erdi Aroko erromesek biziki txarki pasatu omen zuten Aratz mendi

garbalaren zeharkaldian eta ospe txar hura garaiko idatzietan jaso zen "munduko mendirik altuena" bezala aipatu baitzuten.

Mende batzuk lehenago, erromatarrek bazter hauetan bizi zireneko zantzuak utzi zituzten, gaur egun Araia elizako hormetan atxikirik agertzen diren erromatar hilarriak hain zuzen. Oharra: Elizaren atzean dagoen okindegian mendizale des-pistatuek ogia erosi ahalko dute goizean goiz.

Kale nagusia jarraituz, herritik aterako gara eta Zalduondorako bidea ezkerrean utzi ondoren, Ajuria lantegi hondaturaino eramango gaituen bidea hartuko dugu. Ajuria lantegian metal industria lantzen zen eta haren pabilioien aurriak hondamen-itxuraz agertzen badira ere, Araian industria arloaren garrantzia erakusten dute.

Errepidearen bihurgune batean, kartel eta seinaleen ondoan, ibilgailua utz dezakegu. Ibilbideari ekinez, baserri baten albotik pasatuko gara. Amini bat aurrerago ur-andelako hodi zabalak iragan ondoren, Ziraunzako iturbururako bidea jarraitzeko erreka aldera jaitsiko gara. Ziraunza erreka, Araia pasa eta Amezaga ibaiarekin elkartu ondoren, Ilarduia herrixkaren aldean Arakil ibaia osatzen du.

Orain gauden inguru hauetan erromatarren hilarriak kausitu ziren hain zuzen, erreka eta uraren gurtza adieraziko balute bezala.

Zubia iragan eta erreka denbora guztian menperatuz Ziraunzako iturburura hurbilduz joango gara. Egurrez atondutako bidea jarraituko dugu, *nacedero* dioen seinalearen norabidea hartuz. Iturburura hurrantzen ari garela nabarituko dugu uraren za-

■ Ziraunzako erreka ur nasaiak.

■ Ziraunzako iturbururako bidea jarraituz.

■ Bidean topatuko dugun Azkosaroiko bordak aterpea eskainiko digu.

laparta entzutean; iturburuaren aurretik doan urjauzia da. Momentu batean erreka kararizko pareta eskergan desagertuko da... edo hobeto esanda, pareta itzeletik sortuko da iturria, metro eskas barru erreka ederra bilakatuko dena.

Iturburutik, harrizko horma eskuineko bidezidorretik saihestuko dugu. Bideak basoan barna eramango gaitu, zenbait pista gurutzatuz, beti igoz, galtzara antzeko bidearekin topo egin arte. Honek Allarteko lepora hurbilduko gaitu eta bertatik, Aratz alderako igoera bortitza hasiko dugu, Imeleku ezkerretik zeharkatuz hasieran eta Aratzeko patarrari ekinez jarraian.

Aratzek, bere izenari ohore eginez, ikusmira garbia eskaintzen digu Lautada, Urbasa edo Gipuzkoa aldera, Aizkorri anaia bezala begiratzen duela, Sandratiko kobazuloak soilik banandurik.

Jaitsiera hasiko dugu Aratz-Zelai alde-
ra, Sandratiko bidea hasieran jarraituz bai-
na berehala hura eskuinean utziz, Azko-
saroi alderakoa hartzeko.

Azkosaroiko zelaiaren bazterrean ber-
tako borda eta eskorta eskerga begiztatuko
ditugu. Azkosaroiko bordak aterpea eskai-
niko digu basakak mendian harrapatuz ge-

■ Aratz mendia, Donejakue-bidea egiten zuten Erdi Aroko erromesentzat munduko mendirik altuena zen.

ro, alde bat irekita baitauka bertan sua egi-
teko parada eskainiz ere.

Azkosaroitik aurrerako bidea, Aratz
mendealdeko isurialdea pagoen artean
zeharkatzen duen txango lasai bezain erra-
za bilakatuko da. Leunki jaisten, Iparritur-
rian zintzurra freskatu ondoren, Morute-
giko gaztelu aldera hurrاندuko gara. Hai-
tzaren gainean upaturik eta labarrari de-
safio eginez, bertigoa sentiarazten digu.
Kondairek diotenez, mairuek eraiki omen
zuten; hortik datorkio Morutegi izena.

Baina seguruenen da Nafarroako erregeren
batek altxatu bide zuela erresumako mugak
zaintzeko.

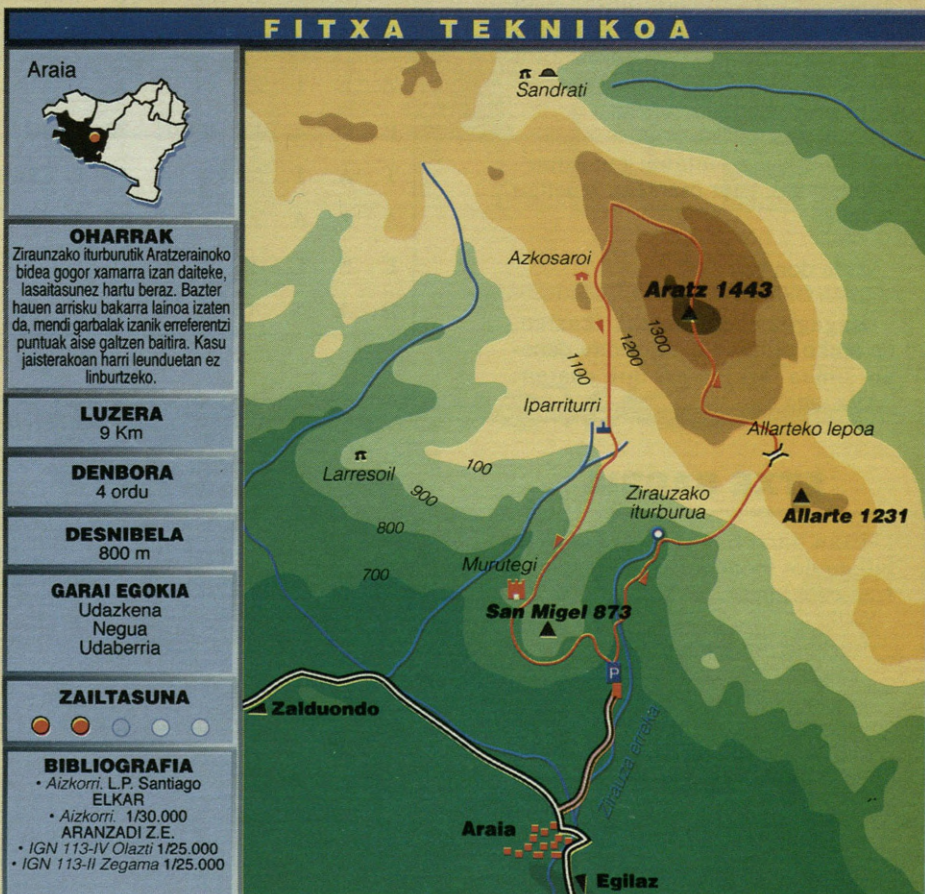
Morutegitik, San Migel haitza ingura-
tuz eta "bagonetan aldapatik" jaitsi ondo-
ren, hasierako puntura iritsiko gara.

Etxerako bidean, Araia zeharkatzean,
burua gibelera itzuliz Aratz mendiari agu-
rra egingo diogu, agian "munduko mendi-
rik altuenean" izandu garela pentsatzen
dugun bitartean ●

◆ IÑIGO TXINTXURRETA

■ Morutegiko gaztelua.

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

EZKER ESKUIN

GOITIK BEHERA

B I Z A T Z A G K E A L A R I G
O R P E E N A Z S E S B R A E N T
T A O L A T N P E O S Z B E R T
U L A I A R A N G N I A A T I X
S U R E R R E M O L A T X A I X
I P E P R O L T O N U R A Z E X
H I Z A D K U A L T O L I T A D
A T G E R A R T O A K O X O B E
R O I K O R A B E H G U A R A H
A R D A Z T U A R R A D R I N

Hitz Gezidunak

			Filmatzeko makina	Filosofo alemaniar	Idatzimota	Zurgindegiak	Sentimendubizia	Erregaimota
			Lasaitzeko botikak	Senaduko kidea	Lepo	Ofizial turkiarra	Kontso. bikoitza	Gipuzkoako herria
			Argazkiko herria					
			Agian					
							Norat atzizkia	
							Gaixoak	
			Jainko egiptoarra	Naizen hau		Infusio-mota		Kontsonantea
			Bageunde	Pausuak		Baldintzetan		Perukoa
Betetasuna	Aretoak	Badauka			Herria, nazioa			
Laiotza	Gizon izena	Musika nota			Bizkaiko herria			
				Nahastura trinko		Beharbada		Aran-mota
				Nafarroako herria		Modu atzizkia		
Pl. hegazti-mota						Kasik	Errep., fruitu-mota	
Armas ezak hila						Salda	Gaueko argia	
			Bilao		Izatasuna dutenak			
			Arabako herria		Utik!			
Lehenengo	Abestu					... egin, goitik ari	Azkenekoa	Bokala
Hegazti-mota	Bide					Hezur-segmentu	Arabana, gara	H ₂ O
		1998an		Trafiko seinalea			Egun	
		Bokala		Zaren horrek			Gipuzkoan, dut	
Haurra			Barazki-mota					
Emakume izena			Zintzo		Datektagailua			
					Lehena eta azkena			
		Hizki grekoa		Izan		Esan		
		500		Bokala		Röntgen		
Taldeak, multzoak					Zoria			Bokala

Argazkia: Nafarroako herria

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

ELIXABETE GARMENDIA

KONFIDENTZIAK

Bi liburuk lapurtu dizkidate lotarako orduak azken egunotan. Bata Iñigo Lamacaren «Gay nauzu» da, bestea Carmen Alborchen «Solas, gozos y sombras de una manera de vivir». Biak ala biak ere intimitate abiatu eta konfidentziaren bidea jorratzen dutenak, eta hortxe, bakardadean harropatu eta solidaritatearen sarean sartzen zaituzten horietakoak.

Carmen Alborchek gizarte honetan geroz eta ugariagoak garen emakume single, singular edo solteen ibilbidea du hizpide. Iñigo Lamacak berriz homosexual izateaz estrapozoka jabetu eta izaera horren harrotasuna sentitzera iristen denaren peripezia kontatzen du. Lamacak memorien tankera hartzen du, tarteka egunkari ezkutuari eskua botaz. Alborchena berriz saiakera da, baina aztertzen duen giza taldearen barruan kokatzen denez gero egilea, ez dio ihes egiten esperientzia eta bizipen pertsonalak aitortzeari. Distantziak distantzia, azken batean tekla beretsuak jotzen dituzte batak zein besteak.

MARIKOI eta neskazaharren kontuak izango dira oraindik ere baten batzuentzat Gipuzkoako Batzar Nagusietako letratuarenak eta Espainiako kultura ministro ohiarenak. Zirkoko izarrak balira, ez lirateke atzera geratuko geroz eta zailagoaren frogan. Hau da, bizitza publikoan nor izanik, pribatuaren tipula geruzak eranzte horretan maisu-maistra. Morboaren hari mehean zehar pausorik galdu gabe, oreka gordetzen dakiten artistak. Historia pertsonala kolektibitateari eskaintzen dakitenak, kosta ala kosta, itxurakeriak alde batera utzita, striptease finena eginez.

STRIPTASE inteligentea, Iñigoren kasuan, eta zilegi bekit orain neure memoriari heltzea, 76ko udan —edo 77koan?— Zeruko Argian izan genuen euskarako zuzentzaile nerabe eta herabearen oroitzapena datorkit gogora. Haren ezaugarri nagusia, burua ondo horniturik zeukala; horregatik, ez zitzaigun harritzen ESEIko intelektualek harropatu izana halako mutiko gaztea. Alborch, gobernu

sozialistako ministro zenean, interesantea gertatu arren bere irudiarengatik, aitortu behar dut aurreiritzi dexterekin begiratzen nuela. «Solas» irakurri ondoren ohartu naiz irudi informal eta haustaile hori ez zela itxura hutse.

Iñigo Lamacarentzat ez zen erraza izango «Gay nauzu» liburuan jaulki dituenak kontatzea. Imajinatu besterik ez, demagun, hamairu urteko noraezaren erdian, gizen ala mehe, polit ala itsusi, nolakoa zaren ere neurtzen ez dakizunean, gainera, mutila izanik, ez neskek, mutilek erakartzen zaituztela deskubritu eta hortik aurrera datorren aldapa luze malkartsua igotzea. Hori egin eta gero lasai ederrean geratu ordez, ausardia behar da barrua jendarean hustutzeko.

ALBORCHEK aiseago zeukan gauza itxuraz, emakume soltea homosexuala baino hobeto eramaten den neurrian. Baina oraindik ere, bakarrik bizi zarela, senarrik eta umerik ez duzula aitortzea, autosalaketa modukoa da, onenera jota ere, zoritxarrekoa ote zaren susmoa pizten du entzulearengan.

HOMOSEXUALAK eta emakume solteak talde antzuak dira itxura batean. Balizko antzutasun hori ordea, giza izaera eta bizikera anitz eta aberatsagoak ari da sortzen, ohiko ereduetatik landa, norberari hobekien doakion jantziaren bila. Bidenabar, hausnarketa eta kontakizun ederrak darizkie aldaketa horien eragile direnei ●

“Marikoi eta neskazaharren kontuak izango dira oraindik ere batzuentzat Gipuzkoako Batzar Nagusietako letradunarenak eta Espainiako kultura ministro ohiarenak. Zirkoko izarrak balira, ez lirateke atzera geratuko geroz eta zailagoaren frogan”

BIHARFONDOS

Zapping egitea inbertsio fondoetara ere heldu da

- ALDATU FONDOZ GURA DUZUNEAN,
ZERGARIK ORDAINDU GABE
- LIKIDEZIA, ZIGORRIK GABEKOA
- 7 FONDO INTERESGARRI AUKERAN
- BIZI ASEGURUEN ZERGATASUNAK DITUEN
ABANTAILA GUZTIEKIN

www.bbk.es

BIHARFONDOS, BIHARKO VIDA Y PENSIONES, S.A. ren aseguru da,
(Euskal Kutxen Aseguru Konpainia)

%7'71
U.T.B.

Eman abiada zeure kotxe-egitasmoari.

“Hainbat kontzesionarioengana joan, bost auto ezberdin probatu, diesel ala gasolina erabaki, zein kolore eta zenbat ate aukeratu, seriezko ala aukerazko ekipamendua hautatu etabar egin ondoren, ...errazena zer izango-eta, kreditua, kutxako kreditua, noski.”

INTERESA: %7,45 nominala (%7,71 nominala/pentsioa helbideratzen duen edota Kontu Profesionala duen bezeroentzat.
*%1,5eko irekiera-komisioa hartu gabe.

EPEA: 7 urtera arte.

ZENBATEKOA: 5 milioraino.

ESKAERAK: kutxako bulegoan
Telekutxa: 900 40 41 42
Internet: www.kutxa.es

credikutxa

kutxa